

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ

ČASOPIS PRO VĚZEŇSTVÍ A KRIMINÁLNÍ PREVENCI

1/2019

FOTBALOVÝ TURNAJ
VĚZEŇSKÝCH SLUŽEB

V4 2019

Z OBSAHU

BĚH SE ŽLUTOU STUŽKOU.... STR. 53

STR. 2	ZPRÁVY Z VĚZNIC
STR. 9	TÉMA
STR. 15	PREVENCE
STR. 17	VĚZEŇSKÁ SLUŽBA
STR. 29	VĚZNICE ČR
STR. 35	HISTORIE
STR. 42	ZAHRANIČÍ
STR. 46	DUCHOVNÍ SLUŽBA
STR. 50	SPORT
STR. 52	FOTOREPRO

ZDENĚK KOVAŘÍK

STR. 9

DOUG DRETKE V AVS ČR

STR. 43

VS ČR ZVÍTĚZILA

STR. 50

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ Č. 1/2019

Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423
Editor: Robert Blanda
Grafická úprava: Karel Neuvirt
Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce
Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4
<http://www.vscr.cz>
telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072
Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:
e-mail: to@grvs.justice.cz
Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác
© Vězeňská služba České republiky, Praha 2019, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Zpět na místě činu

Těch několik let uteklo jako voda a jsem tu zase. Pořád jsem to já, Markéta Prunerová. Jen o nějaký ten rok starší a o dvě děti bohatší. Ale opět jsem součástí týmu oddělení vnějších vztahů. Změnilo se toho hodně za těch sedm let mé nepřítomnosti. Ubyli a zase přibyli vězni i věznice, ze čtyř základních typů věznic jsou typy dva, vyměnilo se mnoho ministrů spravedlnosti. Mám nového vedoucího i nové vedení, novou náplň práce, a tak se těším na nové zkušenosti.

S některými z Vás, se čtenáři z řad zaměstnanců věznic, se jistě brzy uvidíme. Plánuji totiž pravidelné cesty po věznicích. Čeká Vás nová rubrika o výjimečných lidech pracujících ve vězeňské službě, lidem mimo věznice budu průběžně představovat zajímavé profese vězeňství. A to nejen zde, v časopise České vězeňství, ale také na webu Vězeňské služby ČR a na sociálních sítích. V plánu mám také realizaci projektu týkajícího se prevence kriminality, který je pod záštitou generálního ředitele. Projekt bude určen primárně pro žáky prvního a druhého stupně základních škol a realizovat jej budeme ve spolupráci s ministerstvem školství.

Už zanedlouho mě ale čeká - z mého pohledu - nejnáročnější úkol. Byla jsem nominována do štafety Běhu se žlutou stužkou. Tak se s Vámi prozatím loučím a běžím běhat, ať zvládnu doběhnout...

Vrchní komisařka
kpt. Mgr. Markéta Prunerová, DiS
oddělení vnějších vztahů

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR MÁ DALŠÍ DVA GENERÁLY

Prezident republiky Miloš Zeman jmenoval ve středu 8. května na Pražském hradě u příležitosti státního svátku do nových či vyšších generálských hodností 15 představitelů armády či bezpečnostních sborů. Byli mezi nimi i dva zástupci Vězeňské služby ČR, náměstek generálního ředitele pro bezpečnost a kontrolu Pavel Hadrava a ředitel Vazební věznice Olomouc Jiří Ruprecht. Prezident je jmenoval do hodnosti brigádního generála. Vězeňská služba má tak v činné službě již čtyři generály, což je vůbec nejvíc v historii sboru. Je to důkaz prestiže a dobrého jména vězeňské služby mezi veřejností.

(Fotoarchiv KPR, foto Hana Brožková)

DLOUHÁ CESTA

EVA KORENEKOVÁ

Spolupráce sociálních pracovníků ve Věznici Nové Sedlo se sociálními kurátory v rámci programu zacházení se odehrává již druhý rok. Pilotní projekt je nedílnou součástí naplňování úkolů vyplývajících z Koncepce vězeňství do roku 2025 v oblasti vytváření komplexního systému propojování penitenciární péče, postpenitenciární péče a programů prevence kriminality na mezirezortní a multidisciplinární bázi.

Třetího setkání s odsouzenými se zúčastnili zástupci obcí s rozšířenou působností reprezentovanou sociálními kurátory z Loun, Žatce, Podbořan, Litvínova, pracovníky z Úřadu práce regionu Louny a Probační a mediační služby Louny. Besedy se zúčastnilo 28 mužů a 19 odsouzených žen. Upřednostněni byli odsouzení, jejichž sociální anamnéza a systematická práce sociálních a dalších odborných pracovníků s odsouzenými ve věznici upozorňovala na určité problémy. Praxe potvrzuje, že zařazený blok individuálních konzultací byl správnou

a sociálního kurátora po propuštění z výkonu trestu.

Ač jsme teprve na začátku hledání optimální cesty ke snížení recidivy, ukazuje se, že se bude muset k tomuto zásadnímu problému přistupovat komplexněji. Nebude stačit pouze deklarovaná vůle odsouzeného něco zlepšit s přispěním aktérů sociálních pracovníků a kurátorů. Sebelepší příprava na eliminaci negativních jevů, se kterými se odsouzený střetne hned po ukončení výkonu trestu, není zárukou, že osoba v závěru popře sama sebe ve svém rozhodování a pohř-

tému. Pilotní projekt tohoto charakteru má své opodstatnění ve vězeňské službě, ale jestliže Koncepce vězeňství do roku 2025 by měla přispět i ke snížení recidivy trestné činnosti, musíme posunout i komplexnost práce s odsouzeným a odstranit některé přístupy v práci s odsouzeným, které předurčují budoucí chování odsouzeného po výkonu trestu odnětí svobody. Posílení povědomí u odsouzeného o svých povinnostech, vyžadování jejich plnění a důsledné vedení patří k předpokladům bezproblémového návratu do života. O svá práva se

volbou, protože odsouzení, kteří opravdu chtějí na sobě dál pracovat po výkonu trestu, se bez účinné a odborné spolupráce se sociálním kurátorem neobejdou. Věznice má již první zkušenosti i s individuálními sociálními plány, na základě nichž by se měly propojit potřeby odsouzeného s účinnou pomocí sociálního pracovníka ve věznici

bí snažení všech zúčastněných. Na pomyslnou miskou vah bychom měli položit například směřování k humanizaci věznice, jak ji pojímá vězeňská služba s širokou veřejností a samotní odsouzení, kteří si od nás její pouze svá práva a jakékoliv ústupky ze strany vězeňské služby a společnosti jsou většinou chápány odsouzenými jako slabost sys-

odsouzení dovedou postarat sami a velmi tvrdě jsou schopni si je obhájit. Snižování recidivy trestné činnosti je běh na dlouhou trať, kdy součinnost všech složek podílejících se na opětovném začlenění odsouzeného do společnosti s plným respektováním všech společenských norem je jednou z cest.

CVIČNÝ POŽÁR VE VĚZNICI NOVÉ SEDLO

Nácvik požárního poplachu ve Věznici Nové Sedlo je prováděn ročně a je jím prověřována platnost a účinnost požární dokumentace. Proto v závěru měsíce dubna proběhly ve Věznici Nové Sedlo cvičné požární poplachy. V objektu Drahonice v bývalém kuchyňském bloku bylo provedeno součinností cvičení – nácvik požárního poplachu a zákrok jednotky VS ČR Nové Sedlo. Čtyři figuranti jako odsouzení se zabarikádovali v objektu a dožadovali se jistých výhod. Poté zapálili matrace. Na místo byla neprodleně přivolána jednotka HZS. První se dostavili hasiči sboru dobrovolných hasičů z Lubence a poté HZS Podbořany. Současně byla povolána zásahová jednotka z Věznice Nové Sedlo. Zásah byl proveden společně, kdy zásahová jednotka zajišťovala bezpečnost příslušníků HZS a poté zajistila rebelanty. Hasiči zlikvidovali požár v objektu a vynesli zraněnou osobu. Cvičný požární poplach byl vyhlášen i v objektu Nové Sedlo, kde požár vznikl v Centru teoretické a praktické přípravy odsouzených. V době nahlášení požáru se v objektu se nacházely dvě desítky odsouzených, kteří byli neprodleně evakuováni do bezpečných prostor, avšak jedna osoba zůstala v hořícím

objektu. Hašení požáru se zúčastnili požárníci HZS Žatec a Jednotka sboru dobrovolných hasičů ze Žatce. Hasiči v maskách prohledávali jednotlivé zakouřené prostory a hledali nezvěstnou osobu. Současně hasiči zahájili hasební zásah z výsuvné požární plošiny. Zásahové jednotce se podařilo najít v zakouřeném prostoru hledanou osobu a předat ji zdravotníkům. Po likvidaci požáru byla provedena kontrola objektu a předání místa požáru zpět vězeňské službě. Věznice využila tematického cvičení i k posílení odborné způsobilosti v boji s ohněm. Na nádvoří věznice provedli zaměstnanci firmy FEHAS Group s. r. o. Most ukázkou použití přenosných hasičích přístrojů s odborným výkladem. Několik zaměstnanců využilo příležitosti a vyzkoušelo si hasičí techniku na různých typech požárů. Ukázce asistovali hasiči HZS Žatec. Obě cvičení ukázala, jak důležitá je součinnost všech složek. Závěrečné vyhodnocení potvrdilo, že Věznice Nové Sedlo nenechává nic náhodě a s pomocí dalších složek integrovaného záchranného sboru je připravena čelit hodně složitým situacím.

eko

ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠKY ÚSPĚŠNĚ SLOŽILO 30 VĚZŇŮ

MONIKA KRÁLOVÁ

Dne 18. 6. 2019 proběhlo ve Věznici Rýnovice slavnostní předávání výučních listů. Studium ve výučním oboru obráběč kovů úspěšně zakončilo 30 odsouzených, z toho 12 učňů s vyznamenáním. Závěrečné zkoušky, podle jednotného zadání pro všechna učiliště, odsouzení skládali ze tří částí - písemné, praktické a ústní.

V letošním roce probíhala učňovská písemná zkouška poprvé elektro-

nickou formou, a to ve dnech 3. - 4. 6. 2019, elektronickou formou. Program v počítači vygeneroval z banky úkolů individuální test pro každého žáka. Písemná zkouška, která trvala 240 minut, se skládala z technické dokumentace, určování nástrojů, materiálů, lícování, výpočtů řezných podmínek, kuželovitosti, ozubených kol, technologického postupu a závěrečného testu s 25 otázkami. Ve dnech 5. - 7. 6. absolvovali žáci praktickou zkoušku

v dílnách odborného výcviku zhotovením výrobku dle výkresové dokumentace. Závěrečné ústní zkoušky skládali odsouzení před odbornou komisí ve dnech 17. - 18. 6. 2019. Výuční list, který je platný ve všech zemích Evropské unie, si úspěšní absolventi převzali při slavnostním předávání v úterý 18. 6. 2019.

Ve Věznici Rýnovice probíhá výuka ve školském vzdělávacím středisku již od roku 1993. Doposud bylo odsouzeným předáno více jak 1 000 výučních listů, ze kterých není patrné, že se student vyučil během výkonu trestu odnětí svobody. Získání výučních listů zvyšuje odsouzeným šanci získat po výkonu trestu kvalifikované zaměstnání.

BRONISLAVA VETEŠNÍKOVÁ

VÝROBKY ODSOUZENÝCH

VĚZNICE VŠEHRDY V OS CHOMUTOV

Odsouzení specializovaného oddílu Věznice Všehrdy zhotovili pod vedením vychovatelky Jitky Hartanové malá umělecká díla, která jsou nainstalovaná ve dvou budovách Okresního soudu Chomutov. Předměty s tematikou práva, falešné vitráže a obrázky kreslené tuší si tak mohou prohlédnout návštěvníci okresního soudu.

Vyvrcholením této více jak roční práce bylo slavnostní otevření výstavy dne 16. dubna 2019 malou vernisáží, uspořádanou paní předsedkyní okresního soudu Kateřinou Vltavskou za přítomnosti nejužšího vedení Okresního soudu Chomutov, vedení Věznice Všehrdy, regionálního ředitele Petra Blažka, vychovatelky Jitky Hartanové a tiskové mluvčí věznice.

Na počátku výstavy byly práce odsouzených pro soud v rámci tak zvaných extramurálních aktivit, kdy odsouzení Věznice Všehrdy jezdili například stěhovat, malovat a uklízet prostory soudu. Během prací předsedkyně soudu nabídla věznicí rozšíření spolupráce. A tak vznikl nápad prezentovat práce odsouzených u okresního soudu v Chomutově.

Jak se to vše uskutečnilo, na to jsem se zeptala vychovatelky:

JAK SLOŽITÉ BYLO VYMYSLET A ZHOTOVIT DÍLO S VHODNOU TEMATIKOU PRO UMÍSTĚNÍ DO NEOBVYKLÉHO PROSTŘEDÍ?

Nápady na možná díla vznikaly již při prvním setkání s paní předsedkyní. Seznámila jsem ji s možností, které náš oddíl v současné době má. Později jsem jí prezentovala náčrty našich představ a sladily je s jejími.

Díla zapůjčená k dlouhodobé výstavě v prostorách okresního soudu byla vyrobena odsouzenými oddílu pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti nebo chování způsobenou užíváním návykových látek v rámci terapeutických aktivit zaměřených na získání pracovních návyků a rozvoj estetického citění. Délku výroby ovlivňovalo několik faktorů, a to např. manuální zručnost odsouzených, ukončení výkonu trestu odsouzených, kteří výtvar začali vyrábět. Na zhotovení děl se

celkově podílelo na dvacet odsouzených.

Výtvozem nejnáročnějším na čas a trpělivost byla kostka vyrobená technikou intarzie. Pro zde vystavovanou kostku byly zvoleny obrázky charakterizující prostředí, ve kterém jsou umístěny, a jsou na kostce vždy protilehle položeny. Z nabízených možností jsme se spolu s odsouzeným, který dílo vyráběl, shodli na obrázku vah symbolizujících spravedlnost, knih a symbolu paragrafu. Dvě strany kostky jsou pak věnovány erbu města Chomutov. Časovou náročnost toho výtvaru nelze přesně spočítat. Jeho výroba zabrala odsouzenému něco mezi 250 až 300 hodinami práce.

Intarzie je výtvarné dílo vytvořené skládáním a lepením dřív různých barev a struktur. Tyto prvky se vyřezávají a skládají do různých vzorů, obrazců, ornamentů a po sestavení se lepí na podkladový materiál.

VÍM, ŽE ČASOVĚ NÁROČNĚJŠÍ BYLA I PLASTIKA S HUDEBNÍM NÁMĚTEM, KTERÁ MĚLA BÝT PŮVODNĚ TAKÉ VYTVOŘENA ZE DŘEVA. PROČ BYLA NAKONEC ZVOLENA JINÁ TECHNIKA VÝROBY?

Ano, dalším časově náročnějším dílem je plastika s hudebním tématem, kterou odsouzení vyráběli okolo 200 hodin. Časovou náročnost ovlivnil především fakt, že prošla rukama několika více či méně manuálně zručných odsouzených. Někteří byli propuštěni z výkonu trestu, někteří byli z terapeutického programu vyřazeni.

Ne vše se dalo vyrobit podle původních představ. Prvotním záměrem bylo, aby tato plastika byla také vyrobena z dřeva, ale to se pro nedokonalost takto vyrobené plastiky nejevilo jako vhodné. Nakonec jsme zvolili povrch imitující pískovec.

ZDI ATRIA ZDOBÍ TAKÉ FALEŠNÉ VITRÁŽE. MOHLA BYS ČTENÁŘŮM PŘIBLIŽIT TUTO TECHNIKU A POČET ODSOUZENÝCH, KTERÍ SE NA JEJICH ZHOTOVENÍ PODÍLELI?

Již časově méně náročnými jsou tzv. falešné vitráže. Zhotovení jedné trvalo asi 60 hodin. Některé vitráže vyráběl jeden odsouzený bez jakékoli pomoci. U některých se na předloze podílel výtvarně založený odsouzený a na základě jeho návr-

hu pak ostatní lepili olověnou pásku a nanášeli barvu. Těchto šest vitráží, umístěných v budově civilního soudu, vyrábělo celkem pět odsouzených.

Tzv. falešná vitráž je výtvarná technika, díky které lze jednoduše vyrobit „vitráž“ na skleněném podkladu. Základem je sklo, lepicí olověná pásky a barvy na sklo, které se nanášejí štětcem a nemusejí se zapékat. Konečný výtvarný efekt je samozřejmě velmi ovlivněn výtvarnými schopnostmi zhotovitele.

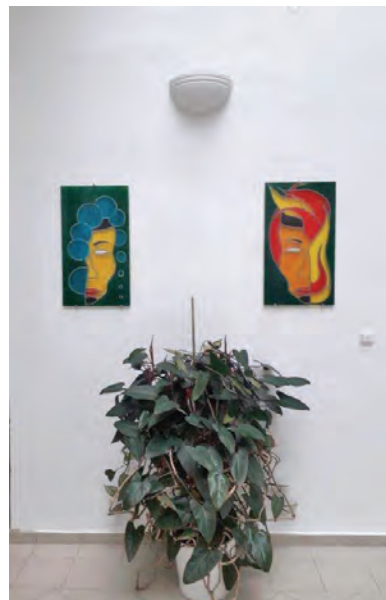
VÝŠE UVEDENÉ VÝTVORY VČETNĚ VITRÁŽÍ JSOU UMÍSTĚNY V BUDOVĚ URČENÉ PRO CIVILNÍ SOUD. JAKOU TECHNIKU A TÉMA JSTE ZVOLILI PRO BUDOVU TRESTNÍHO SOUDU?

V tak zvané nové budově, určené pro trestní soud, jsou vystaveny velmi povedené kresby tuší, které návštěvníkům soudní budovy představují historické objekty České republiky, jako jsou např. Prašná brána, Staroměstská mostecká věž, Petřínská rozhledna apod. Nezapomněli jsme však ani na chomutovský kostel sv. Ignáce, budovu chomutovské radnice nebo velmi hezkou přehradu Kameničku.

U vstupu je pak umístěna sestava obrazů znázorňující ženu a muže z profilu. Každé z těchto výtvarných děl tvořil odsouzený asi 30 hodin a malovali je postupně dva odsouzení.

KDYBYS MĚLA ZHODNOTIT VÍCE JAK ROČNÍ PRÁCI A JEJÍ VÝSLEDEK. CO PRO TEBE ZNAMENÁ SKUTEČNOST, ŽE SE MYŠLENKA NAPLNILA A DÍLKA JSOU UMÍSTĚNA NA OKRESNÍM SOUDU?

Dá se říct, že mám radost ze všeho, co se mi s odsouzenými v rámci aktivit podaří vyrobit. Ale samozřejmě, že ještě větší, pokud se výrobky našich odsouzených objeví na veřejnosti. Ať to byly již v minulosti různé výstavy v našem okolí, například na zámku Červený Hrádek, v chomutovském kostele sv. Kateřiny nebo na Mezinárodní výstavě vězeňského umění v polském Sztumu.

PAMÁTKA MILADY HORÁKOVÉ

Ve Vazební věznici Praha–Pankrác se ve čtvrtek 28. června na místě někdejšího popraviště uskutečnil pietní akt k připomenutí památky Milady Horákové, kde zde byla před 69. lety po vykonstruovaném politickém procesu popravena. Shromáždění se zúčastnili zástupci z řad bývalých politických vězňů a představitelé politického a společenského života. Vězeňskou službu ČR reprezentoval generální ředitel Petr Dohnal. Ten ve svém projevu připomněl, že pankrácká věznice byla postavena jako místo výkonu spravedlivých trestů a určena k nápravě odsouzených, avšak byla komunistickým režimem zneužita k výkonu politické pomsty a justičních vražd. Také ostatní řečníci se shodli, že odkaz Milady Horákové, poselství jejího boje a oběti je stále aktuální a naléhavé a že zejména v dnešní době je třeba ho ctít a neustále připomínat. Mnozí při této příležitosti připomněli slova z posledního dopisu Milady Horákové v noci před popravou.

BAHNA 2019

Také v letošním roce se Vězeňská služba ČR představila na armádní přehlídce Dny pozemního vojska Bahna 2019.

ZDENĚK KOVAŘÍK:

„KDYŽ VZDORUJI,
TAK NAKOPÁVÁM ŽIVOT
POŘÁD DOPŘEDU“

SOŇA HALUZOVÁ

Psycholog Zdeněk Kovařík pracuje ve vězeňství neuvěřitelných téměř padesát let. Stačilo ale málo. Kdyby tenkrát dostal byt od Železniční správy Olomouc místo od Věznice Mírov, jeho specializací by dnes zřejmě byla dopravní psychologie. Žít naplněný život osobní i profesní, to není náhoda, která sama spadne z nebe. Je to především o osobním rozhodnutí.

KE SBORU NÁPRAVNÉ VÝCHOVY JSTE NASTOUPIL DO TEHDEJŠÍHO ÚSTAVU SNV MÍROV DO FUNKCE PSYCHOLOGA JEŠTĚ JAKO STUDENT 5. ROČNÍKU DENNÍHO STUDIA JEDNOOBOROVÉ PSYCHOLOGIE NA FF UP V OLOMOUCI 1. ÚNORA 1970.

KDO VÁS PRO VĚZEŇSTVÍ ZÍSKAL?

V roce 1968 běžel v televizi pořad Zvědavá kamera a najednou tam byla zmínka o Mírovu, kde se v 50. letech děly nepravosti. Já jsem to poslouchal a bylo to pro mne něco naprosto nového. Vězně jsem předtím nikdy neviděl, o vězeňství se nezajímal, a i když ten pořad byl trochu tendenční, tak mne zaujal. I pohled na Mírov, na hrad, zasazený do velmi krásného prostředí.

A pak jsem se jako student oženil a měl dítě. Studoval jsem v Olomouci, za ženou jezdil do Ústí nad Labem, telefony nebyly, a tak mi žena jednoho dne napsala dopis, že takhle to prostě dál nejde a že by bylo dobré si najít byt. Šel jsem tedy na odbor pracovních sil, tehdy se to takto jmenovalo, dnes je to úřad práce, a stojím u nástěnky, kde bylo napsáno, že Sbor nápravné výchovy, Útvar SNV Mírov, hledá psychologa a nabízí byt. Tehdy jsem zapráskal ušima, sedl do vlaku, jel do Mohelnice a odtud autobusem na Mírov, kde mne přijal tehdejší náčelník kpt. Kučera. Protože jsem měl ještě před státnicemi, zavolal do Prahy, zda můžu dělat psychologa, i když jsem ještě neměl diplom

v ruce. A když to tehdejší náčelník SNV odsouhlasil, 1. února 1970 jsem na Mírov nastoupil.

Na Mírově byli bezvadní kolegové

JAK PO ČASE VZPOMÍNÁTE NA MÍROVSKÉ OBDOBÍ? Ukázali mi byt 2+1 v malém jednopatrovém domě pod Mírovem. Byla tam kamna Petry s dlouhou rourou snad šest metrů a teplo jak sviňa, jak se říká na Moravě. Náčelník tam byl se mnou a řekl mi: „Půjдете na lesní správu. Lesník půjde s vámi, ukáže vám stromy v lese, které se můžou shodit. Dám vám auto a pytle a pojedete do Mohelnice pro uhlí.“ Tak jsem jel s řidičem do Mohelnice nabrat uhlí. Lesník mi ukázal stromy, které za úplaty i pokácel. Na okružní pile, jak jinak než doma dělané, to další člověk nařezal, já dřív našťípál a uložil do sklepa. Byla to taková pionýrská doba, bez administrativního zatížení typu plánovaná jízda – neplánovaná jízda. Nájem jsem platil 60 korun měsíčně. Koupil jsem dvě křesla, stolec, gauč a postýlku, a když přijela moje žena i s malým, tak byla překvapená. Překvapila ji ale i osamělost vesnice, na kterou dosud nebyla zvyklá. Na Mírově tehdy promítalo kino jednou za dva týdny, jediná hospoda byla často zavřená, když byl hospodský nemocen. Spojení autobusem do nejbližší Mohelnice třikrát denně. Především jsem musel dostudovat. Maminka mi koupila kufríkový psací stroj Consul a diplomku jsem psal na papír přes kopíraky. Zpracovával jsem téma Výzkum psychických schopností učňů oboru strojní zámečnický, protože do té doby jsem se spíše zaměřoval na pracovní psychologii. Sám ani nevím proč. Nako-

nec jsem promoval až v září 1970. Pracoval jsem na Mírově jako psycholog, poznal jsem tam bezvadný lidi, ale ženě nevyhovoval charakter života na vesnici, protože tam se jen mohlo pít. Shodou okolností jsem si přečetl, že v Mladé Boleslavi otevírají v roce 1972 novou věznici. Tak jsem tam jel a náčelník mi řekl: „Já vás беру, ale do služebního poměru.“ A tak jsem 1. května 1972 nastoupil v Ústavu SNV Mladá Boleslav jako podporučík a první psycholog zde.

JAK S ODSUPEM DOBY VZPOMÍNÁTE NA SVÉ PRVNÍ DNY V NOVÉ PRÁCI ZA KATREM?

Na Mírov vzpomínám rád. Byli tam fajn lidi a zachovali se ke mně vstřícně. Už tehdy jsem dělal přijímání nových příslušníků a používal k tomu třeba Ravenovy progresivní matrice, šestnáctifaktorový dotazník 16 PF a Bourdonovu metodu. Ale dělaly se i reedukační spisy a reedukační listy. Mezi ostatními zaměstnanci byli třeba i vychovatelé – frontáci, kteří přišli se Svobodovou armádou a usídlili se na Mírově před mnoha lety. Zůstali zde a věděli: Tady je nepřítel – tady jsme my. Třídní nepřítel byl vězeň a my jsme byli ti správní, kteří byli na druhé straně. Represivní stránka jejich služby v nich byla silně zakořeněná a bylo zapotřebí to trochu rozbít, tedy změnit.

Já jsem si samozřejmě mnohokrát ze začátku naběhl. Měl jsem dlouhé kudrnaté vlasy, kytaru, a když jsem byl na Mírově asi týden, tak jsem šel jako psycholog do místnosti, kde mi shromáždili vězně. Zahrál jsem vězňům pár písniček (Kryla ne, to jsem věděl, že bych narazil) a řekl jsem jim: „Vy, kteří jste tady, jste sociálně nemocní,“ teď to zkrátím

(úsměv): „Abyste se napravili, přicházím já, celý v bílém, a zkusíme to spolu.“ Asi po 20 minutách potlesk a z první řady vyběhl jeden vězeň a nesl padáčkové hedvábní. Na Mírově totiž, když vyplil proud, tak strážníci na věžích stříleli světlice a zbytky světlic padaly na padáčcích dovnitř objektu. Vězni je pak sbírali, třeba když šli druhý den ráno na vycházku, a malovali na to různé výjevy. Takový ty, co oni umějí... Hrdý pohled námořníka do dálky a vedle něj krásná squaw, prsa osmičky. Vidím to jako dnes, ostnatý drát, růže, taková jejich symbolika a napsáno Hořká vzpomínka, Mírov 1970. Tak jsem to sbalil a říkal jsem si: „Paráda, ukážu to doma.“ Na druhý den ráno mi volá náčelník s takovým tím výrazem zklamání: „Soudruhu Kovaříku, vy jste včera dostal nějaký dárek, že jo?“ A když jsem přitakal, tak mi říká: „Neberte od vězňů nic, to se nesmí.“ A já jsem si všiml, že ti režimáci, kteří tam stáli jako dozor, kroutili hlavami ve smyslu co je to za debila? Pak si mě zavolał ještě šéf vnitřní ochrany: „Podepište mi to tady,“ a já jsem se podíval, co to je: Dne toho a toho jsem v práci s odsouzenými přijal to a to ... „Máte ten padáček? Tak ho přineste, my to k tomu přiložíme a založíme to jako takový problémek.“ To byla taková první facka, kdy jsem si uvědomil, že to tak asi nejde. Přitom to nemělo žádnou hodnotu, ale něco dostat před očima 120-150 vězňů znamenalo, že se necháš koupit...

V TÉ DOBĚ SE PSYCHOLOGOVÉ V ČESKÝCH VĚZNICÍCH MOHLI POČÍTAT NA PRSTECH JEDNÉ RUKY. JAKÉ POVINNOSTI TEHDY PLNIL PSYCHOLOG?

Příjem přírůstků, pohovory, to zůstává dosud... Vytipování vězňů, kteří by mohli být problémoví a jsou spíše psychiatrickými pacienty než vězni. Příjem nových příslušníků, přijímací a zařazovací komise, později přibýlo také skupinové poradenství. Práci mě spíše zahrnovali vychovatelé: „Co mám dělat s tímto Frantou?“ Na Mírově byli vězni za-

vírání na celách a na cele bylo třeba patnáct vězňů a jeden záchod. Vznikaly tam pak mezi nimi dost dramatické situace. Měli dlouhé tresty, panovala tam řevnivost a stres z uzavřeného prostoru. Ráno, když chtěl vězeň na záchod, tak musel počkat, až se vykadí král, pak dlouho nic a pak šel teprve na řadu on. Takže jsme pomáhali hledat řešení vnitřních problémů v kolektivech, podíleli jsme se také například na ukládání kázeňských trestů, jejich výše, objevování problémů mezi vězni, kdo je na vině víc než ten druhý atd.

V Mladé Boleslavi museli vězni hlavně do práce

VĚTŠÍ ČÁST VAŠEHO PROFESNÍHO ŽIVOTA JE SPOJENA S TEHDEJŠÍM NVÚ V MLADÉ BOLESLAVI. PRACOVAL JSTE ZDE NEJDŘÍVE JAKO PSYCHOLOG A POTÉ 15 LET, AŽ DO ROKU 1990, KDY BYL NVÚ ZRUŠEN, JAKO NÁČELNÍK ODDĚLENÍ NÁPRAVNĚ-VÝCHOVNÉ ČINNOSTI. JAKÉ VZPOMÍNKY SE VÁM DODNES SPOJUJÍ S MLADOU BOLESLAVÍ? (POZN. NVÚ MLADÁ BOLESLAV BYL ZŘÍZEN DNE 1. LEDNA 1971 V BEZPROSTŘEDNÍ BLÍZKOSTI ZÁVODU K POKRYTÍ POTŘEB PRACOVNÍCH SIL PŘI VÝROBĚ AUTOMOBILŮ V AZNP MLADÁ BOLESLAV). V Mladé Boleslavi jsem pracoval jako psycholog asi jen tři roky. Bylo to v období, kdy se ústav roztáhl na počet 1 500 vězňů. Škodovka byla nenasytná, postavily se nové baráky a mě udělali náčelníkem oddělení nápravně-výchovné činnosti. Tehdy byli všichni ve stejnokrojích, takže se mi dobře dělala řídicí práce. Nebyl tam prostě žádný problém. Měl jsem dva zástupce, jeden měl na starosti referenty režimu, druhý vychovatele, já jsem si nechal specialisty. V té době tam pracovali pedagogové, psychologové, sociální pracovníci, asi 40 vychovatelů a 80 referentů režimu. Z pedagogů se udělali velitelé oddílů a každý měl prvostupňovou kázeňskou pravomoc. Když šel vychovatel na dovolenou, tak jej klidně mohl zastoupit referent režimu. Každé ráno jsem měl s veliteli oddílů poradu: „Chlapci, žádná káva, prostě za 10 minut, kdo není schopný říct podstatný věci, tak nepatří do této funkce.“ A oni se snažili, aby to bylo rychlé. Já jsem jim ráno přečetl svodku, rozdál úkoly a šlo se do práce. Základním cílem bylo, aby do práce nastoupili všichni odsouzení, protože na nich byla závislá linka ve Škodovce. Každý den samozřejmě někteří odsouzení stáli pod režimem a odmítali práci. Práce na lince byla totiž velmi náročná a ne každý to vydržel. Ať se jednalo o lakovnu nebo lisovnu.

Už v roce 1972 jsme také měli v Mladé Boleslavi oddělení pro odsouzené, kterým bylo uloženo ochranné protialkoholní léčení (Středisko protialkoholní ochranné léčby – SPOL), a měli jsme dokonce lepší výsledky než civilní zdravotnická správa. Tito odsouzení chodili do práce a odpoledne nastoupili alkoholologové z Psychiatrické léčebny Kosmonosy: lékaři, sociální sestry (tak jim tehdy říkali), psychologové a vězni absolvovali protialkoholní ochrannou léčbu se vším, co k tomu patří. A když měli druhý týden odpolední směnu, tak terapie probíhala dopoledne. Ve věznici byla, nechci říct totální abstinence, ale abstinence zaručená. Občas se něco proneslo, třeba nějaká flaška rumu, takže vězně z té léčby vyhodili a měl problém. Tehdy to mělo statut léčby, a když ji vězeň zdárně ukončil, tak soud mu ji po absolutoriu přeměnil na ambulantní a my jsme i z civilu pak dostávali informace, zda ji plní, či neplní.

Ústav SNV Mladá Boleslav - park před ubytovnou M

JAK BYL TEHDY PROFILOVÁN NVÚ V MLADÉ BOLESLAVI?

NVÚ Mladá Boleslav byl úplně nově postavený a umísťovali se tam vězni, kteří měli trest odnětí svobody do pěti let. Nebyli tam vězni za nějaké protisocialistické trestné činy, ale zlodějíčkové, pachatelé násilné trestné činnosti apod. Z hlediska dispečera se velmi zvažovalo, aby tady nebyli útěkáři, protože šlo hlavně o to, aby šli vězni do práce. Vybudovaly se vycházkové prostory, rybníček s rybičkami, hřiště na volejbal, nohejbal... Vychovatelé hráli s nimi volejbal a myslím si, že si tím ten vychovatel získával větší autoritu, když se postavil za síť, než kdyby jim memoroval nějaká pravidla na kulturní místnosti. Pracovaly tam skupiny Kázně a pořádku, Pra-

covní výchovy a Kulturně-výchovné práce. Fungovaly tam prvky samosprávy. Předseda nebo vedoucí samosprávy byl vězeň, který byl vychovateli k nápomoci. Později to oficiálně zaniklo, protože to souviselo samozřejmě s nějakým výjimečným postavením toho vězně. Po roce 1990 se o tom velice diskutovalo, od prvků vězeňské samosprávy se v podstatě ustoupilo, pravdou ale zůstává, že někde to protrahuje neoficiálně až dodneska.

PODLE DOBOVÝCH FOTOGRAFIÍ Z NVÚ MLADÁ BOLESLAV JE VIDĚT, ŽE SE JEDNALO O NA TU DOBU MODERNÍ VELKOU VĚZNICI

V té době byl největší NVÚ Valdice, ale Boleslav s 1 500 vězni hned druhým ústavem, co se týká počtu vězňů. Vězni nejdříve bydleli ve zrenovovaných ubytovnách pro dělníky, kteří škodovku stavěli. Pak se postavila nová část ústavu, čtyřpatrové domy, něco podobného, jako je v Pardubicích. Vězni byli ubyto-

váni po osmi, deseti, dvanácti na ložnicích a vždy měli vzorně ustlaná lůžka. V objektu se postavila nová jídelna a kuchyně. Zhruba 1 300 vězňů pracovalo ve Škodovce, další v armabetonu, zbytek ve vnitřní režii. Věznice byla víceméně součástí areálu škodovky. Vězni nastupovali do autobusů v uzavřeném prostoru věznice a do uzavřeného prostoru pracovišť byli přiváženi. Ročně jsme evidovali třeba dvacet úteků, protože jednotlivé provozy nebylo možné uzavřít tak, aby se to prostě občas nestalo. A vězni si tu cestu k útěku dokázali najít. Každou chvíli jsme proto měli poplach a akce, hlavně v noci.

Specifická byla pro vězně hlavně práce. Samotný fakt, že pracují na pásu, na lince, byl pro ně velmi stresující. Písklo se na čůrán

v 10 hodin, pak na nějakou svačinu, ale jinak museli osm hodin makat. Přesčasy byly běžné. Na poradu s odsouzenými přišel mistr z fabriky. Řekl, kdo byl nejlepší, kdo byl nejhorší, zatleskalo se a vychovatel ukončil poradu. Příští měsíc to samý. Pracovní výkon byl motivován tak, aby vězni sami cítili, že to je nezbytné a dobré. Byly např. soutěže o vzorného pracovníka. Všichni si museli plnit svoje povinnosti na svém pracovišti, protože na tom stála celá výroba. Karosérie popojížděla na pásu, vězni měli v ruce brusný papír, drželi ho mezi dvěma prsty, v druhé ruce měli hadičku s průmyslovou vodou, nalávali tuto průmyslovou vodu na karoserii a druhou rukou ji brousili a karosérie jim přitom popojížděla dále. Měli na sobě montérky, které byly mokré, a kristusky čili řemínkové sandály. Vězni trpěli na různá onemocnění nohou, protože se jim to vinou té průmyslové vody nehojilo. Všechno to bylo tak trochu na hraně. V lisovně měli zase pořád pořezané ruce. Co se týká zdraví, tak to nebyla moc dobrá práce. Proto tam také nikdo nechtěl dělat a proto tam také pracovali vězni. Až pak někdo v Evropě prohlásil, že nebudou brát auta, na kterých se podílejí vězňové v otrocké práci, a škodovka měla problém. A v 90. roce, když fúzovala škodovka a Volkswagen, tak Volkswagen potřeboval areál rozšířit a bez ohledu na to, že ústav byl prakticky nový, tak se to všechno rozbouralo a zavezlo. Útvar se zrušil, 400 lidí se rozběhlo hocikam, do jiných věznic, do civilu... Mne si vzal k sobě jako svého zástupce Jirka Mastej, který tenkrát dělal náčelníka oddělení nápravně-výchovné činnosti. A když Zdeněk Karabec (pozn. JUDr. Zdeněk Karabec vykonával v letech 1989–1994 funkci generálního ředitele VS ČR, 1932–2018) hledal svého 1. náměstka, tak tuto funkci nabídl mně.

Vězeňství je barometrem společnosti

V PRŮBĚHU UPLYNULÝCH DESETILETÍ ZAŽILA ČESKÁ REPUBLIKA, RESPEKTIVĚ ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA, VÝZNAMNÉ POLITICKÉ A SPOLEČENSKÉ ZMĚNY. JAK SE TYTO UDÁLOSTI PROMÍTALY DO VĚZEŇSTVÍ?

Když jsem ještě jako student nastoupil na Mírov, byl jsem apolitický. Na kolejích jsem vedl s kamarády nevázaný život, a najednou jsem se musel sakra přizpůsobit. To byla realita pracovního života ve věznici. Do strany jsem vstoupil v roce 1975, někdy předtím, než jsem se stal náčelníkem. Měl jsem spoustu práce, k tomu jsme měli jednou měsíčně schůzi, kde se řešily věci

Ústav SNV Mladá Boleslav - kulturní místnost

pracovní i mimopracovní. Narodily se mi tři děti, takže jsem se nějak moc neangažoval v takových věcech, jako byla třeba Charta 77, Anticharta či Sjezd dramatických umělců. Slovo disident jsme neznali a všechno jsme dostali předkousané od politruka. Když jsme se jej třeba ptali, jestli si to můžeme někde celé přečíst, tak se zlobil. Byla to složitá doba, ale odpor se formoval zřejmě ve větších městech. My jsme byli naučení poslouchat a brali jsme to jako panta rhei (pozn. z řečtiny - vše (život) plyne). Když přišla léta 1988 a 1989, tak jsem cítil, že se něco hnulo a něco bylo špatně. Vzájemně jsme si vyměňovali názory na demonstrace v závěru roku 1989 a měli obavu, aby nebylo zakročeno mocensky. Objevily se totiž i informace, že jsou připravené tanky. Prožívali jsme to stejně jako

všichni lidé v republice.

Vězni vnímali změny pozitivně. Nebyli jsme ale zásobováni otázkami druhu: A co vy na to říkáte? A jak to je? Ten všeobecný strach ze změn a nedůvěra padla i na vězně. Ne že by byli úplně odříznutí od světa, ale telefony v té době nebyly, návštěvu měli jednou za půl roku a psát mohli na dvě povolené adresy. Takže sledovali v televizi tendenční pořady a nějak moc je to zpočátku nebralo. Otázka jiná byl rok 1990 a lednová amnestie, to pohnulo se všema. Z 1 500 lidí šlo domů 1 200 a kolikrát to bylo hnusný. Tak spěchali ven, že neváhali použít i hrubé násilí. Spisovka byla schopna administrativně vyřídít denně jen určitý počet výstupů. Tak to prostě bouchlo, byly nepokoje, vězni vyhazovali věci z ubytoven a chtěli domů hned. V té době jsme ve věznici i spali.

Ústav SNV Mladá Boleslav - ložnice odsouzených 3

V BOUŘLIVÝCH LETECH PO SAMETOVÉ REVOLUCI JSTE PŮSOBIL JAKO 1. NÁMĚSTEK GR A POSLÉZE TAKÉ NA MINISTERSTVU SPRÁVEDLNOSTI ČR NA ODBORU GENERÁLNÍ INSPEKCE. Z TĚTO DOBY TAKÉ POCHÁZÍ FOTOGRAFIE Z OBÁLKY ČESKÉHO VĚZEŇSTVÍ Č. 1/2000 S NÁZVEM NEKLIDNÝ POČÁTEK ROKU 2000. TEHDY PROŠLA BEZMÁLA POLOVINA ČESKÝCH VĚZNIC NEPOKOJI...

Bylo to extrémní vypětí, které naštěstí netrvalo dlouho. Měl jsem ale spolupracovníky, jako byl třeba Jaroslav Gruber, Miloslav Mádle nebo Michal Řeháček, kteří měli dost informací a schopností pomáhat. Objížděl jsem jednotlivé věznice a přijímali jsme opatření, stejně jako když ve Věznici Leopoldov na Slovensku v roce 1991 Tibor Polgári se svými šesti komplici při útěku z vězení zabil pět příslušníků. I tady to netrvalo dlouho, vězni byli obklíčeni a bylo hotovo. Polgári, který je vězni na Slovensku považován za živoucí legendu, byl odsouzen na doživotí.

V takových situacích, když vězni vidí, že to máme pevně v rukou a nebojíme se, tak dokáží trochu slevit ze svých požadavků. To je známá věc. Vždy, když jsem i v těch vyhrocených okamžicích mluvil s vězni, tak jsem se snažil mít vlnu do jejich problémů. Schopnost empatie je snad mou typickou vlastností. Snažil jsem se vždy akceptovat vězně jako osobnost a nebrat je jako dříve: nepřítel – my. Co říkají a jak to říkají, jsem považoval za nezbytné vyslechnout, včetně slušnosti a akceptace toho, že to je člověk, občan. Že má svůj názor, já mám jiný, opřený o legislativu a snažil jsem se jim to vysvětlit. Ne vždy se to podařilo, ale nikdy jsem se neobával, že by mne někdo z nich napadl nebo že bych nedokázal na některé otázky odpovědět. A když už jsem odpověď neznal, tak jsem řekl: Já si to promyslím a řeknu vám to zítra, nebo vám napíšu. Lidé jsou chybní a já neznám odpověď teď hned. Dokázal jsem jim i svou chybu nebo nedostatečnost připustit, protože tak to mezi lidmi je.

S JAKÝMI OČEKÁVÁNÍMI JSTE ZAČÍNAL V PRAZE NÁMĚSTKOVAT?

Moje očekávání byla velická. Člověk byl vůbec polichocen tím, že si mě vybrali, to za prvé. Byl jsem také v očekávání, jak mne budou lidé brát, jak se vůbec etabloji tady v tom baráku. Přišel jsem z venkova a mnoho lidí si na tuto funkci myslelo. Na začátku jsem prostě cítil trochu rozpaky, ale pak se to srovnalo a našli jsme společnou řeč. Netrvalo to dlouho a na GR přišel z politické vůle Milan Hulík (pozn. JUDr. Milan Hulík, za komunismu byl jeho

otec vězněn. Vystudoval práva a poskytoval právní pomoc disidentům. Po roce 1989 působil v Úřadu na ochranu ústavy a demokracie, později BIS a ve Sboru nápravné výchovy. Od roku 1995 je advokátem). Generální ředitel Karabec si mne zavolaal a řekl, že tak je to prostě na světě zařízený, že doktor Hulík bude dělat 1. náměstka GR a já náměstka. A tak to také bylo, i když ne dlouho.

ragraf, trestný čin příživnictví. Nemůžu si pomoci, ale já si myslím, že k 10 milionům obyvatel tak nějak to číslo 20 a více tisíc vězněných osob patří. Jsme snad ale jedinou zemí, která trestá nepodmíněným trestem odnětí svobody neplacení výživného. Když pak mluvíte se soudci, tak říkají: „A co máme dělat?“ Když jim dáme jeden, druhý alternativní trest a oni jej nesplní, tak co máme dělat? Když potom vidím, jak

K 31. 12. 1990 BYLO VE VAZEBNÍCH VĚZNICÍCH A VĚZNICÍCH V RÁMCÍ TEHDEJŠÍ ČSFR UMÍSTĚNO CELKEM 8 231 OSOB, O OSM LET POZDĚJI BYLO JIŽ JEN V ČESKÝCH VAZEBNÍCH VĚZNICÍCH A VĚZNICÍCH UMÍSTĚNO OSOB 22 067 A BYLA VÝRAZNĚ PŘEKROČENA KAPACITA VĚZEŇSKÝCH ZAŘÍZENÍ. ČIM SI VYSVĚTLUJETE TENTO VÝRAZNÝ TREND V TĚ DOBĚ?

Ke každé amnestii jsou vždy výhrady, protože se samozřejmě předpokládá, že se věznice zase za chvíli naplní, pokud se nezmění zásadním způsobem trestní politika státu. V roce 1990 přestal platit jediný pa-

odsouzení za alimenty nemají práci a dluh se jim zvyšuje, tak mi to přijde kontraproduktivní. Není to tedy až tak jen o vězeňství, ale hlavně o trestně právní politice státu.

S VĚZNĚNÝMI OSOBAMI PRACUJETE TĚMĚŘ PŮL STOLETÍ. JAK MOC SE ZA TU DOBU ZMĚNILI?

Co si budeme namlouvat, zloděj za socialismu je stejný jako zloděj za kapitalismu. Ale tak, jak se změnil náš svět, tak mi přijde, že vězni jsou více, jak bych to řekl? Maza-ní? Mazaní byli i tenkrát, ale dnes víc zhrubli a více si dovo-lí. Tehdy

měli větší pocit strachu, zatímco dnes nemají respekt. Zaznamenáváme větší míru nesouhlasu s něčím, jejich vyšší schopnost napadat různá rozhodnutí. Moc dobře ví, že mohou jít až k soudu s kázeňským trestem, se kterým nesouhlasí. Jsou náročnější při posuzování práce příslušníků. Mají k nim menší respekt, ale to si děláme někdy i my sami. Když občas slyším, jak s nimi někteří zaměstnanci mluví, tak si říkám: „Vy byste si mohli ty uniformy vyměnit.“ Úplně šťastný z mého pohledu není ani geografický prvek, kdy jsou např. v liberecké vazební věznici umístění lidé z Liberce. Je to malý rybník, lidé se znají třeba z hospody nebo baru, což má i svou stinnou stránku. Mnohem obtížnější si budujete pak autoritu u člověka, kterého jste denně potkával na ulici a jehož pes se venčil s vaší fenou. Víc si prostě potom dovolí...

VĚZEŇSTVÍ SE POTÝKÁ AKTUÁLNĚ NEJEN S VÝRAZNĚ MENŠÍM ZÁJMEM O PRÁCI VE VS ČR. CHYBÍ NEJEN PŘÍSLUŠNÍCI, ALE TAKÉ VYCHOVATELÉ, PSYCHOLOGOVÉ, PEDAGOGOVÉ. PROBLÉMEM JE I FLUKTUACE ZAMĚSTNANCŮ. MÁTE NĚJAKÝ RECEPT NA TO, JAK TYTO PROBLÉMY LÉČIT?
Zatraktivnit tuto speciální sociální službu je stále obtížné. Když jsme v roce 1990 tvořili nové normy, tak jsme chtěli tuto práci zprůhlednit. Ona má furt ale nad sebou nějaký poklop, který lidi neradi otvírají. Na peníze sice lidé slyší, ale není to samozřejmě všechno. Já když jsem tenkrát nastoupil ke sboru, tak peníze nebyly rozhodující. Nastoupil jsem jednoznačně kvůli bytu. Práce u sboru měla tehdy i jiné, stinné stránky. Když moje žena dostala s dcerkou výjezdní doložku do Jugoslávie, tak já jsem jet s nimi nemohl. Tahle omezení jsem chápal jako nespravedlivá a hloupá.

ZA SVŮJ ŽIVOT JSTE PRACOVAL JAKO PSYCHOLOG, NÁČELNÍK ODDĚLENÍ, NÁMĚSTEK GENERÁLNÍHO ŘEDITELE, VEDOUČÍ ODDĚLENÍ NA MINISTERSTVU... NA CO JSTE ZE SVÉ PRÁCE NEJVÍCE HRDÝ?
Nejvíce pyšný jsem asi na léta v Bolešlavi. Byl jsem zde od roku 1972 osmnáct let, z toho patnáct let v řídicí funkci. Bylo to enormně náročné období a dodnes se s bývalými kolegy scházíme. V 70. a 80. letech se totiž více žilo společenským životem. Dnes je to spíše soubor jednotlivců, aspoň já to tak cítím. Myslím si, že se mi podařilo vtisknout do práce oddělení smysl pro povinnost a dokázali jsme si tam poradit s řadou věcí. Opravdu nebylo jednoduché připravit 1 500 lidí k plnění pracovních povinností. Měli jsme tam jako kolektiv dobré pracovní klima, možná to bylo i tím, že jsme tam spolu tuto věznici vlastně

utvářeli. Prakticky jen tři příslušníci sem přešli ze zrušených Libkovic, jinak tam všichni začínali. Nábor se dělal od roku 1970, kdy se začala věznice budovat. Věznice se rozrůstala po etapách, a když jsem tam v roce 1975 začal dělat náčelníka, už tam bylo takových 1 200 vězňů. Škodovka se rozšiřovala a počty odsouzených rostly. Vězni si tam vydělali dost peněz, pracovali, jak bylo třeba, o víkendu občas jeli na brigádu do JZD. Přijely ženy z JZD, uvařily jim guláš, dostali krabičku cigaret... A všechno fungovalo.

MOHL BYSTE SI UŽÍVAT ZASLOUŽENÉHO DŮCHODU, ALE STÁLE PRACUJETE. PROČ?

Já bych velmi rychle zestárl. Není to kvůli penězům, ale já mám skutečně pocit, že kdybych si vzal jedny montérky, tak bych ztratil ten ajfr (pozn. ajfr, z německého Eifer = zápal, verva, elán, nadšení). Myslím si, že jakmile člověk přestane zaměstnávat hlavu, tak rychle zestárne. Pokud nepočítám třeba četbu nebo fotografování, tak já jsem si za svůj život nevytěžoval nějakého koníčka, který by mi vyplnil čas. Děti a vnuci nás samozřejmě navštěvují a já pro ně udělám, co můžu, ale chci se udržet zdravý a k tomu mi pomáhá práce. Každé ráno musím vstát ve čtyři hodiny, sednout do auta, jet do Liberce, potom zpátky, cestou něco nakoupit...

Když jsme měli v liberecké věznici v polovině ledna letošního roku slavnostní shromáždění, obdržel jsem od pana ředitele plaketu u příležitosti 25. výročí Vězeňské služby ČR. Nechal si mne až na konec, a když jsem si pro ni šel, ukázal na přítomné a dostalo se mi potlesku vestoje. To jsem ještě nikdy nezažil. Takhle prostě žiju...

CO VÁM DNES DĚLÁ RADOST A CO VÁM NAOPAK DĚLÁ VRÁSKY NA DUŠI?

Měl jsem úžasné dětství. Když si vzpomenu na tatínka a na maminku, tak mi to až vhání slzy do očí. Rodiče mi dali do vínku lásku k životu a k lidem, ohleduplnost a pokoru. Z toho žiju celý život. A to se snažím dát i svým dětem a vnoučkům, protože je třeba být slušným člověkem.

Radost mi dělají děti a vnoučata. Mám zahradu, skleník a radost, když to všechno roste. Mám také dva psy a s nimi chodím ven. Vrásky na duši mi dělá to, že si člověk uvědomuje, že prostě stárne. Já jsem s tím srovnaný, ale není dne, abych si nevzpomněl na píseň Závídím stromům okolo cest... Když si přečtu statistiky o dosahovaném věku, tak si říkám: Kolik ještě? Tři? Pět? Nebo osm let? Já vím, že je to spravedlivé, ale když vzdorují, tak nakopávám ten život pořád dopředu.

Mgr. ZDENĚK KOVAŘÍK

se narodil 12. 5. 1946 v Lipníku nad Bečvou. Vystudoval jednooborovou psychologii na Filosofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci (1965–1970), před studiem psychologie absolvoval studium na gymnáziu a následně na dvouleté střední škole sociálně-právní. K Vězeňské službě ČR (dříve Sboru nápravné výchovy, dále jen SNV) nastoupil 1. února 1970 do Nápravné výchovného ústavu (dále jen NVÚ) Mírov, dosud působí jako psycholog ve Vazební věznici Liberec. Od 1. května 1972 až do konce roku 1990 působil v NVÚ v Mladé Bolešlavi, kde nejdříve pracoval tři roky jako psycholog a poté ve funkci náčelníka oddělení nápravně-výchovné činnosti. Poté, co byl NVÚ v Mladé Bolešlavi v roce 1990 zrušen, stal se zástupcem náčelníka odboru nápravně-výchovné činnosti Správy SNV a posléze 1. náměstkem generálního ředitele Vězeňské služby ČR. Od roku 1994 pracoval na Ministerstvu spravedlnosti ČR, kde byl pověřen funkcí vedoucího oddělení vězeňství v rámci tehdejšího odboru generální inspekce. Po deseti letech v této funkci se tzv. vrátil do terénu. Ve Věznici Stráž pod Ralskem řídil dva roky oddělení výkonu trestu, poté učil v Akademii VS ČR ve Stráži pod Ralskem a od roku 2008 vykonává funkci psychologa ve Vazební věznici Liberec. Je ženatý, má tři děti a tři vnoučata.

PREVENČÍ

PROTI KRIMINALITĚ

PETR MÁLEK

Kriminalita patří nesporně mezi vysoce negativní společenské jevy a úměrně k jejímu nárůstu vyvolává potřebu zvýšeného boje proti porušování zákona. Účinnost působení přímo souvisí s použitými formami. Jednou z nejvhodnějších a také nejúčinnějších je nepochybně prevence. Boj proti kriminalitě je sice úkolem celospolečenským, avšak rozhodující úloha v něm zákonitě připadá státu, zejména pak jeho orgánům činným v trestním řízení.

Trestní řízení je v povědomí širší veřejnosti ztotožňováno zpravidla především s postihem již spáchaných deliktů a jeho preventivní aspekt bývá často a neprávem přehlížen. Tak je tomu zejména v případě tzv. vykonávacího řízení, kterému je v praxi přisuzován význam výlučně represivní.

Věznice jsou stěžejním článkem trestního řízení vykonávacího jako místa určená k výkonu trestu odnětí svobody uloženého soudy, v trestním řízení nalézacím. Ani účelem tohoto pro odsouzené nejcitelnějšího trestu přitom není pouhá represe; již trestní zákon č. 140/1961 Sb. vymezoval účel trestu nejen jako ochranu společnosti před pachateli trestných činů a zabránění odsouzenému v dalším páčání trestné činnosti, nýbrž i k jeho resocializaci a rozhodnutí vést řádný život. Současný trestní zákoník sice toto vymezení výslovně nepřevzal, což ovšem rozhodně nelze chápat tak, že by se zmíněné nápravné výchovné a tím i preventivní pojetí účelu trestu vytratilo.

Projekt Věznice Kuřim

Kolektiv zaměstnanců kuřimské věznice se v této souvislosti zaměřil mimo jiné na možnost skloubení nápravné výchovné práce s odsouzenými a působením na studenty vytvořením speciálního programu prevence kriminality, který je zaměřen především na věkovou skupinu dospívající mládeže od 14 do 18 let věku. Vyšli jsme z předpokladu, že právě tato věková skupina je velmi vhodnou cílovou skupinou preventivního působení. Jde totiž o skupinu studentů, tvořenou směsí osobnostmi dosud ne zce-

la vyzrálými, jejichž myšlenkový a názorový vývoj není ještě zcela ukončen a jež teprve si své místo ve společnosti hledají a dotváří systémem hodnot. Tento věk je činí přístupnými různým vlivům, v nichž se snaží orientovat a zaujmout vůči nim svůj vlastní postoj, a to jak na vlivy negativní, tak pozitivní. Přitom jsou tyto dospívající osobnosti vysoce citlivé na výběr formy sdělení. Program je často využíván i školami základními, zejména pro žáky posledních ročníků. Realizace se ustálila v podobě, kdy vedení školy o tuto formu spolupráce věznici požádá a věznice v případě vyhovění vyšle přímo do školy realizační tým. Program je koncipován jako společná beseda odborných zaměstnanců věznice s odsouzenými a posluchači, ve které dochází k přirozenému spojení dvou základních, spolu souvisejících a vzájemně se doplňujících tematických okruhů. Odborní zaměstnanci věznice zde poskytnou posluchačům srozumitelným způsobem základní informace o věznici a stanoveném režimu, povinnosti pracovat, o zacházení s odsouzenými ve standardních i specializovaných oddílech, jejich právech a povinnostech, čímž otevrou posluchačům pohled do života odsouzených. Tento výklad je názorně provázen fotodokumentací a ukázkami rukodělných výrobků odsouzených. Velkou výhodou pro odsouzené je též příležitost absolvovat v rámci Školského vzdělávacího střediska Kuřim učební obor Práce ve stravování a získat tak výuční list. Díky projektu Běh se žlutou stužkou vytvořilo 18 zaměstnavatelů z řad firem celkem 520 míst pro vězně a 265 pracovních míst pro bývalé vězně. I proto se daří věznicím zvyšovat zaměstnanost odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody.

Příběhy odsouzených

Jednotliví odsouzení výklad doplní vylíčením vlastních životních příběhů a popíší průběh trestné činnosti, která vedla k jejich odsouzení. Snaží se analyzovat příčiny svého selhání, svěří se s následky a změnami, které odsouzení zanechalo v jejich dosavadním životě a v životě jejich blízkých. Podělí se o své plány do budoucna. Je pamatováno i na dostatečný prostor pro dotazy posluchačů a diskusi.

V kuřimské věznici působí v rámci zájmových aktivit odsouzených hudební skupina WSEDĚ, která vznikla právě na platformě tohoto programu. Zpestří mluvené slovo a svojí hudební produkcí pomáhá překonat případnou bariéru ostychu mezi účinkujícími a publikem. Vzniká tak poměrně působivý program, který dokáže cílovou skupinu zaujmout a vede ji nenásilnou formou k uvědomění si mnohdy podceňovaných rizik chování na hraně zákona i k poznání jeho možných a hrožících následků. Preventivně výchovné působení je zde umocněno tím, že cílová skupina posluchačů dostává možnost poučit se ze zkušeností těch, kteří sami taková rizika podcenili a v životě selhali. Naším základním cílem primární prevence je předejít závislostem, jako je užívání návykových látek, alkoholu, gambling, poukázat na rizika podnikání a tím minimalizovat rizikové chování této skupiny studentů. Primární prevence se v těchto souvislostech jeví nejen ekonomická, ale i velmi účinná, jak ostatně vyplývá z ohlasů studentů na tyto besedy.

**Na závěr písemné
ohlasy studentů:**

„Beseda o tom, jak to chodí ve vězení, byla velice zajímavá. A to už jen z toho důvodu, že jsme měli možnost seznámit se, jak probíhá nebo spíš jak by měl probíhat život ve věznici. To vše nám přiblížily fotografie interiérů věznice v Kuřimi a informace o tom, jak jednoduché je dostat se za mříže. Je vlastně úplně jedno, v jaké rodině jsme vyrůstali nebo jaké máme vzdělání. Kromě toho jsme se přesvědčili, že vězeň nemusí být nebezpečně vypadající hromotluk s nenávistí k celému světu, ale že to může být úplně normální člověk, který udělal

chybu nebo potkal nesprávnou partu lidí.“

„Tato beseda nám dala mnoho užitečných informací, protože když člověk vypráví o nebezpečí drog, téměř vždy se najde někdo, kdo tomu neuvěří, dokud je sám nevyzkouší, aby se o pravdivosti těch slov přesvědčil na vlastní kůži. Někdo jiný si zase může myslet, že on by tak špatně neskončil. A až zjistí, že ano, bude už pozdě. Když nám své příběhy vyprávěly odsouzené osoby, více jsme si jejich varování vzali k srdci. Je totiž rozdíl slyšet o nich mluvit člověka, který účinky drog zná jen z odborné literatury, než od někoho, kdo je sám užíval, protože takový člověk nejlépe ví, o čem mluví.“

„Pro tři pány vězně jistě bylo těžké vyprávět své zkušenosti a vlastně celý svůj život před davem studentů, se kterým se vůbec neznají. Dalším překvapením pro nás bylo hudební představení, které si odsouzení připravili. Zpěv i doprovod na hudební nástroje skupiny WSEDE působily jako výkon profesionální kapely. Zvláště se mi líbila písnička Žlutá stužka, o které jsme se dověděli, že je takovou hymnou skvělého projektu Yellow Ribbon, který pomáhá zaměstnávat vězně nejen ve výkonu trestu, ale i po něm. Už jen odvaha vůbec předstoupit před nás všechny je hodna uznání, navíc když k tomu ještě zazpívali. Proto naše poděkování patří všem, kteří umožnili tuto besedu uskutečnit.“

UMÍŠ, UMÍM, UMÍME

EVA KORENEKOVÁ

Obec Čeradice v okrese Louny získala od římskokatolické církve sakrální stavbu z roku 1856 - kapli Anděla strážce či svatých Andělů v Čeradicích. Objekt byl po celkové rekonstrukci zpřístupněn veřejnosti a obec jej využívá ke kulturním akcím. Prosím, záslužný čin obce, ale co to má společného s Věznicí Nové Sedlo? Mnoho. Vladimíra Chybová, starostka obce Čeradice, požádala vedení věznice, zda by truhlářská dílna nevyrobila repliky historických lavic do obecní kaple.

Pro dílnu pod vedením vychovatele Josefa Michla s šesti odsouzenými, z nichž pouze dva jsou vyučení truhláři, to byla opravdová výzva. Odsouzení již vyrobili leccos, ale pustit se do tak náročné práce?! Musela být řádně zdokumentována, musely být vyhotoveny technické plány a postupy činnosti. A pak to nejdůležitější: budou ruce odsouzených schopné vytvořit kopie děl truhlářských mistrů z poloviny devatenáctého století. O tom se mohli zástupci obce Čeradice pod vedením starostky obce Vladimíry Chybové a ředitele věznice Miroslava Špalka přesvědčit při návštěvě, která se uskutečnila v areálu věznice. Dvanáct kusů lavic vyrobených ze smrkového dřeva, přesné kopie historických lavic, na kterých odsouzení pracovali více než šest měsíců, budou rozebrány a převezeny na místo určení k následné kompletaci. Vysoké ocenění odvedené práce odsouzených ze strany ředitele věznice, ale i zástupců obce bude jistě motivujícím prvkem pro mistry truhláře pro další uplatnění po výkonu trestu. Někteří, jak se svěříli,

nevěřili, co je práce se dřevem naučila, vždyť před pár měsíci si mohli jen nechat zdát o takové práci. Dnes pocítili možná poprvé hrdost sami nad sebou a na své schopnosti. Věznice potvrzuje, že zapojení odsouzeného do smysluplné práce s vysokou přidanou hodnotou pod

odborným vedením s motivujícími prvky je jedním z krůčků z mozaiky nezbytných kroků, které pomohou části odsouzených žít v souladu se zákonem.

Ale dejme prostor i samotnému odsouzenému, kterému jsem položila několik otázek:

JAK JSTE SE DOSTAL K PRÁCI SE DŘEVEM?

Ve Věznici Všehrady jsem dostal možnost vyučit se v učebním oboru dřevovýroba. Po vyučení jsem pracoval v truhlářské dílně, kde se vyráběl nábytek z lamina pro jiné věznice. Po přemístění do zdejší věznice jsem dostal možnost pracovat v této dílně. Je to sice práce bez nároku na odměnu, ale dělám ji rád. Tato práce mne vnitřně uspokojuje, protože vyrobené lavice budou sloužit dlouhodobě k užitku dalším lidem a věřím, že jim budou dělat také radost.

PO SKONČENÍ VÝKONU TRESTU CHCETE V TÉTO PRÁCI POKRÁČOVAT?

Ano, proto jsem rád, že si zde mohu zdokonalovat své dovednosti. Po skončení výkonu trestu bych se chtěl truhlářinou živit. Vidím, že o poctivé řemeslo je v civilním prostředí velký zájem, a v tomto oboru zvlášť.

SARPO

FRANTIŠEK DRAHÝ

CHARAKTERISTIKY ODSOUZENÝCH V ČESKÝCH VĚZNICÍCH

Obecným cílem publikace SARPO Charakteristiky odsouzených v českých věznicích, deskriptivní studie, která vyšla koncem loňského roku v Praze, je představení nástroje k hodnocení kriminogenních rizik a potřeb odsouzených (SARPO). Ten slouží k predikci pravděpodobnosti opětovného uvěznění odsouzeného na základě vyhodnocení statického a dynamického rizika a v současnosti je využíván Vězeňskou službou České republiky v penitenciární praxi.

Publikace je určena pro potřeby zaměstnanců Vězeňské služby ČR, kterým umožní srovnání vlastní cílové skupiny s celkovou vězeňskou populací. Zároveň může publikace posloužit také širší odborné veřejnosti nebo přímo odborníkům z jiných institucí a akademikům.

Publikace nabízí kontext vývoje nástroje včetně procesů, které souvisí s jeho vznikem a praktickým využitím. A prezentuje základní výsledky z validace nástroje. Hlavní pozornost je zaměřena na popis charakteristik odsouzených umístěných v českých věznicích, které jsou výsledkem zpracování Komplexní zprávy o odsouzeném prostřednictvím uvedeného nástroje. Zdrojem deskripce se stalo 27 880 Komplexních zpráv, které byly vytvořeny v období let 2012–2017 prostřednictvím nástroje SARPO. Charakteristiky odsouzených obsahují, vedle popisu základních údajů

tiky české vězeňské populace, které jsou předpokladem pro porozumění aktuálnímu profilu odsouzených, a tudíž i základem pro efektivní plánování zacházení s odsouzenými. Publikace prezentuje první ucelené zpracování dat získaných nástrojem SARPO, na které budou v budouc-

o jednotlivých oblastech života populace odsouzených, hodnocení rizikových faktorů majících souvislost s páčáním trestné činnosti. Uvedené údaje také zahrnují výsledky z vyhodnocení motivace odsouzených k řešení identifikovaných rizik včetně jejich vlastní sebereflexe. Závěr obsahuje hlavní charakteris-

nu navazovat další studie a články obsahově zaměřené na specifické skupiny odsouzených.

Protože je naším cílem také nabídnout výsledky studie všem zájemcům o problematiku, bude publikace umístěna na webu Vězeňské služby ČR volně ke stažení.

FILM ZUŘIVEC

RENÁTA MICHALIČKOVÁ
ONDŘEJ ŠUMBERA

PŘI TERAPEUTICKÉ PRÁCI V OPAVSKÉ DETENCI

Na začátku tohoto roku uplynulo již deset let od nabytí účinnosti zákona č. 129/2008 Sb. o výkonu zabezpečovací detence, podle kterého se začalo v České republice vykonávat toto ochranné opatření v ústavech se zvláštní ostrahou s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy. Do výkonu zabezpečovací detence jsou umísťovány osoby na základě rozhodnutí soudu, u nichž to vyžaduje ochrana společnosti.

Velmi důležitým specifickým zabezpečovací detence je skutečnost, že její výkon není, na rozdíl od výkonu trestu odnětí svobody, časově omezen a trvá tak dlouho, dokud jsou naplněny podmínky pro její uložení. Ústav pro výkon zabezpečovací detence v Opavě začal po dlouhodobé přípravě přijímat z nástupního detenčního ústavu v Brně první chovance v únoru roku 2013 a jejich počet následně velmi rychle narůstal. Už v průběhu uplynulého roku 2018 byla připravena reálná ubytovací kapacita pro výkon zabezpečovací detence našeho zařízení zcela naplněna, když zde bylo umístěno celkem 50 chovanců mužského pohlaví. Nacházejí se zde chovanci s širokou škálou diagnostikovaných poruch, zejména jedinci s poruchou osobnosti, se sexuální parafilií, se schizofrenií či s mentální retardací. Jednou ze stěžejních oblastí v zacházení odborných zaměstnanců oddělení výkonu zabezpečovací detence s chovanci je realizace skupinové terapie, v rámci které prezentují a rozebírají svůj trestný čin, vzájemně spolu komunikují a poskytují si zpětnou vazbu. Naší snahou je vytvořit u těchto chovanců náhled na jejich duševní poruchu, vést je ke schopnosti reflektování vlastního postoje k trestné činnosti, ke spolupráci a k získání motivace podrobit se v budoucnu řádně ústavnímu ochrannému léčení. A právě v rámci skupinové terapie

jsme se zaměřili na praktické využití norského filmu *Zuřivec* o domácím násilí, který byl detenčním ústavům a věznicím poskytnut odborem výkonu vazby a trestu díky jednomu z projektů Norských fondů pro odborné zacházení s vězňeny osobami. Jedná se o norský animovaný film popisující příběh rodiny malého chlapce Bóje, který je svědkem násilí otce na matce. Zobrazuje svět vnitřního prožívání dítěte a vyvolává velmi silné emoce. Je zpracován na základě autentických a sugestivních zážitků, kdy děj zachycuje prožívané pocity strachu a nejistoty. Film natočila Anita Killiová podle knihy norské spisovatelky Gro Dahle a ilustroval ho Svein Nyhus. Tento projekt podpořila Nadace Open Society Fund Praha z programu Dejme (že) nám šanci, který byl rovněž financován z Norských fondů. Důležitou hodnotou tohoto filmu je, že na problém nahlíží očima dítěte, které v rodině postižené násilím vyrůstá. Umožňuje nejen pochopit, ale i procítit složitost problému. Tento edukativní materiál může sloužit osobám, které se násilím dopouštějí, nebo jsou násilím ohrožené, při vzdělávání profesionálů a pro účely prevence je určen také dětem základních škol od páté třídy. I u dospělých tento film vyvolával potřebu řešit své vlastní prožitky násilí z dětství pomocí sebereflexe, která je nutným základním startovacím momentem.

Film v pilotní skupině

Vybraní odborní zaměstnanci oddělení výkonu zabezpečovací detence se nejprve zúčastnili metodického semináře k tomuto projektu a poté díky nově nabytým poznatkům ve spolupráci s ostatními odbornými zaměstnanci vybrali v rámci terapeutické práce pilotní devítičlennou skupinu chovanců pod vedením vychovatele-terapeuta a speciálního pedagoga. Každý ve skupině si musel ujasnit své postoje, motivaci a to, jak byl násilím formován. Nejdříve proběhlo šest skupinových sezení všech členů skupiny se zaměřením na témata agrese a agresivních projevů chování. Byly vysvětleny a probrány základní pojmy agrese, příčiny, projevy a druhy. Dále bylo rozebíráno násilí, včetně projevů a jednotlivých druhů, docházelo k popisu vlastních zkušeností z dětství nebo svého osobního života. Zaměřili jsme se na okno tolerance a stupnici vzteku. Ptali jsme se chovanců, jaké mají pocity, když cítí vztek (popisovali tělesné a fyzické pocity). Po těchto přípravných skupinách jsme všem devíti chovancům promítli film, po kterém následoval jeho rozbor.

Při samotném promítání filmu bylo viditelné, že je tento film zaujal a bedlivě sledovali, co se bude dít. Nerušili, nemluvili, jen tiše seděli a napjatě pozorovali. Po filmu byli plní emocí, které chtěli ihned sdělit, aniž by čekali na naše dotazy. Nechali jsme je vyjádřit jejich první dojmy, slovo si brali všichni, a to dobrovolně sami od sebe. Vzpomínali na své dětství, jak prožívali oni sami období násilí v jejich rodině. Zároveň vyšlo najevo, že všichni ze skupiny, tedy všech devět chovanců, si prošlo domácím násilím. Jednalo se o násilí buďto psychické, nebo fyzické, většinou ze strany otce. Přemýšleli, jak a proč se choval jejich otec či matka, jak jim vše vysvětlovali a jak časté tyto incidenty byly. Zpětně přemýšleli nad důvody snášenlivosti násilí matkou, nad příčinami vzteku, zda těmto příčinám nešlo zabránit, a pokud ano, tak jakým způsobem. Docházelo k rekapitulaci období z jejich dětství, ve kterém docházelo právě k domácímu násilí. Celá konverzace s chovanci ohledně této problematiky byla provázena velmi otevřenými a emotivními zpověďmi.

Rozbor dramaterapií

Při následném sezení došlo k rozboru filmu, probíraly se otázky zaměřené na celkový dojem, na hlavní hrdiny a jejich možné myšlenky, na konkrétní detaily, na možné otázky jednoho k druhému a jejich možné vysvětlení. Bylo zajímavé vidět, jak se jejich osobní zážitky z dětství prolínaly v jejich životech a jaký měly dopad na jejich osobnostní rozvoj a vývoj. Následně byla skupina rozdělena do trojic, kdy každá měla svého terapeuta, který dohlížel na jejich projevy v chování. Každý z trojice hrál přidělenou roli, konkrétně roli otce, matky, nebo syna. Role byly pro jednotlivé chovance z předmětné skupiny předem vybrány. Při výběru se vycházelo z osobnostních poznatků a zkušeností nabytých z předešlých skupinových sezení. Všichni zúčastnění dostali za úkol zeptat se někoho jiného ve své trojici na to, co potřebovali nebo chtěli vědět. Jejich dotazy byly např.: „Mami, proč jsi neodešla?“, „Mami, proč sis to nechala líbit?“, „Mami, proč ses o otce starala?“, „Byla to moje chyba?“, „Udělal jsem něco špatně?“, „Tati, proč ses neovládal?“, „Tati, proč jsi nešel do léčebny?“, „Jsi na mě našťavaný?“ atd. Dotazovaní odpovídali dle svého uvážení, vycházeli ze svých zkušeností a jednali s viditelnou snahou vcítit se do filmu. Lze konstatovat, že film jednoznačně přispěl k větší otevřenosti chovanců danému tématu.

Závěrem lze říci, že film a jeho terapeutický rozbor naplnil naše očekávání. Domácí násilí má závažné negativní dopady na osobnost každého jedince. Dochází k pocitům strachu, opuštěnosti, beznaděje, viny, ale i vzteku. Všichni chovanci z naší skupiny byli v dětství obětmi domácího násilí a někteří z nich se stali agresory v dospělosti. Chovanci byli s pomocí filmu schopni snáze reflektovat vlastní postoje a pocity, byli schopni popsat děje a události, byli schopni naslouchat a vnímat ostatní a dávat jim zpětné vazby. Chovanci, kteří násilí v minulosti praktikovali, si více uvědomovali své chyby a důsledky svého jednání a snažili se tyto nové pocity určitým způsobem zpracovat. Samotná postupná náprava těchto chovanců s poruchami osobnosti a parafilii je velmi náročná, zdoluhavá, ale v některých případech možná. Všechny metody, které se dotýkají vlastních niterných traumat, tak jak to dokáže práce s pocity po sledování filmu *Zuřivec*, jsou velmi cenným pomocníkem v této náročné terapeutické práci při zacházení s chovanci ve výkonu zabezpečovací detence.

MARTIN HLADIL
JIRÍ PRINC

DRONY JAKO HROZBA NARUŠENÍ STŘEŽENÝCH OBJEKTŮ VS ČR

Bezpilotní systémy či drony jsou bezpilotní letouny ovládané na dálku člověkem. V případě sofistikovanějších a hlavně dražších zařízení drony fungují na základě předprogramovaného letového plánu, nebo dynamického autonomního systému. Celkově se ovšem drony bez lidské obsluhy neobejdou. Oficiálně se pro tyto prostředky používá zkratka UAV (Unmanned Aerial Vehicle).

Základní dělení dronů je podle počtu motorů, respektive vrtulí, jejichž počet se pohybuje mezi třemi až osmi. Nazýváme je proto trikoptera, kvadrokoptera, hexakoptera a oktakoptera. Stroje nejsou vybaveny žádným přesnějším složitým mechanismem. Vrtule jsou umístěny přímo na hřídeli motoru a nemají převodovku. Drony slouží zejména jako nosiče pro snímáči zařízení používaná v dálkovém průzkumu země, jsou vybaveny fotoaparáty, videokamerami, termálními či infrakamerami, případně i složitějšími systémy. Jsou využívány na velkých i malých územích, a to především k tvorbě ortofoto snímků, 3D modelů, fotoplánů, šikmých snímků a fotomozaik.

Nás budou ovšem především zajímat ty modely, které sice nejsou příliš sofistikované, ale přesto jsou schopné za určitých podmínek narušit vzdušný prostor věznice a v případě odhozu příslušného kontrabandu narušit i její bezpečnost. Masivní rozšiřování dronů mimo oblast profesionálního využití způsobila zejména jejich prudce klesající cena a neustále se vyvíjející technické vybavení a vlastnosti. Dnes je možné dron, jako nejrozšířenější formu bezpilotního letounu, pořídit již od 500,- Kč, čímž se toto zařízení stává anonymně dostupné prakticky komukoliv. U profesionálních dronů již uživatel podstupuje riziko, že bude identifikovatelným, a tudíž dohledatelným kupcem. Lze tedy předpokládat, že pro záměr dopravit ilegálně vzdušnou cestou do střežených objektů zakázané předměty (mobilní telefony, SIM karty, zbraně, drogy, nářadí a další kontraband) použije potenciální útočník dron, který si pořídí anonymně v maloobchodní síti a za nižší cenu, kterou je ochoten obětovat i pro případ ztráty dronu.

Vězeňská služba ČR za rok 2018 eviduje šest případů narušení vzdušného prostoru tímto bezpilotním systémem. I když doposud ani

v jednom případě nebylo prokázáno doručení kontrabandu do střeženého objektu a nebyla potvrzena ani přítomnost záznamového zařízení, lze na základě zvyšujícího se počtu narušení konstatovat, že tato hrozba je skutečná a aktuální a je tedy nezbytné hledat efektivní způsob její eliminace.

Něco málo o technických možnostech dronu

Z dostupných informací víme, že základními parametry nezbytnými k úspěšnému narušení vzdušného prostoru střeženého objektu za účelem sledování vězněných osob nebo doručení případného kontrabandu jsou zejména dosah letu, výdrž baterií, nosnost zařízení a možnost vizuálního kontaktu s cílem. Nejběžnější způsob ovládní dronu je rádiovým spojením v pásmu 2,4 GHz v kombinaci s vizuálním kontaktem mezi dronem a pilotem. Existují i jiné možnosti jak dostat dron se zásilkou na požadované místo, například autonomním dronem, který je naprogramován k letu na určenou GPS pozici, ovšem při letu do blízkosti budov a v prostředí, kde lze s vysokou mírou pravděpodobnosti

očekávat opatření proti úspěšnosti mise nebo neočekávané přesuny příjemce zásilky, je téměř nezbytné, aby pilot měl vizuální kontakt s cílem a prostředím a měl možnost rychle reagovat na aktuální změny situace. Dá se proto předpokládat, že v drtivé většině případů bude k narušení střeženého objektu použit vizuálně ovládaný dron vybavený lehkou kamerou s přenosem videa k pilotovi. V horším případě bude na spodní části zařízení podvěšena v otevírací závěsné karabině zásilka, kterou lze vypustit prostřednictvím rádiového signálu.

Většina dostupných dronů má podle výrobce maximální dobu letu mezi 20 až 30 minutami bez zátěže. Reálně se tato doba snižuje o rezervu kapacity baterií k úspěšnému návratu bez ztráty dronu, což je cca 10 %. Přibližně 20 % energie představuje ztráta při letu ve zhoršených povětrnostních podmínkách. Rozhodujícím faktorem doletu je však hmotnost přepravované zátěže, která může při maximálním reálném zatížení činit až 50 % ztráty energie. Nosnost většiny komerčních dronů vyšší třídy se pohybuje mezi 200 až 500 gramy, což je dostačující pro doručení drogy, jednoduché zbraně, telefonu a jiného kontrabandu. V případě potřeby donášky většího břemene je ovšem možné použít profesionální dron s nosností okolo 3,5 kg, což je však vykoupené jeho podstatně vyšší cenou, cca 4.500,- USD, a tudíž je pravděpodobnost jeho použití v současné době velmi nízká. Nicméně i obyčejný DJI Phantom 4 ve sportovním režimu dokáže přepravit pistolí CZ 75, byť se jeho letová kapacita zkrátí na polovinu. Lze tedy předpokládat, že plánovaná doba letu s břemenem nebude delší než 15 minut. Z toho pochopitelně plyne, že pilot nebude létat z velké vzdálenosti, ale využije nejbližší vhodné lokality k ovládní dronu, a to v okruhu do vzdálenosti maximálně 2 000 metrů od cíle. Tento

předpoklad rovněž podporuje fakt, že v tomto rozmezí lze spoléhat na bezproblémové rádiové spojení mezi pilotem a dronem. Omezená doba letu na jedné straně nedává narušiteli velký manévrovací prostor, ale stejně je na tom bohužel rovněž ostraha nebo ochrana před narušitelem. Relativně krátká doba provedení mise zkracuje rovněž dobu potřebnou pro jeho detekci, identifikaci a realizaci účinných opatření k jeho eliminaci. Tato doba v konfrontaci s reakční dobou detekčních systémů je jedním z kritických faktorů při realizaci kvalitní ochrany věznic proti dronům.

Možnosti detekce a ochrany proti dronům

Při narušení perimetru věznice dronem je možné k jeho detekci využít několik různých technologií, které pracují na různých fyzikálních principech. Nejčastěji se jedná o akustické senzory, optické senzory, mikrovlnné radary nebo rádiové zaměřovače. Včasná detekce startu a následného vzletu dronu s určením směru letu v určeném perimetru věznice je stěžejní pro včasnou reakci směrem k eliminaci potenciálního narušitele vzdušného prostoru. Vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně složité technologie, závisí jejich účinnost rovněž na vnějších faktorech, jako je třeba místo a prostředí, kde jsou tyto technologie použity. V tomto směru je proto nezbytné podotknout, že neexistuje

je systém, který by byl schopen se stoprocentní přesností a účinností zaznamenat výskyt dronu v okolí chráněného objektu nebo prostoru. Nicméně v okamžiku, kdy je dron detekován, je třeba provést taková opatření, která zabrání naplnění jeho případné mise.

Ochrana před nežádoucími drony je dnes nabízena celou řadou firem, v zásadě však jde o dva základní systémy. První systém je založen na fyzické eliminaci další činnosti dronu, jedná se o prostředky k mechanickému zachycení, tzv. obranné drony, laserová děla nebo vystřelovací sítě. Druhý systém je založen na principu bezkontaktní eliminace dalšího pokračování dronu určeným směrem. Jedná se v tomto případě o různé rušičky signálu, ať již širokopásmové a selektivní, změny dat GPS systému nebo geofencing (zónové monitorování) apod. Ochranou proti dronům se tedy rozumí systém, který disponuje technologií, jejímž prostřednictvím dojde k eliminaci letu dronu do perimetru střeženého objektu. Kombinace detekce a ochrany je ideální variantou pro efektivní ochranu střežených objektů proti dronům.

Odbor vězeňské a justiční stráže se v této věci aktivně účastní celé řady prezentací různých druhů systémů a technologií firem, které se zabývají ochranou vzdušného prostoru, a na základě zhodnocení možného přínosu následně navrhuje testování těchto systémů v rámci pilotních projektů přímo v podmínkách VS ČR. V roce 2018 byly realizovány ve

Věznici Mírov dva pilotní projekty, v rámci kterých byly po dobu jednoho měsíce testovány technologie k ochraně vzdušného prostoru simulací opakovaných náletů různých typů dronů do vzdušného prostoru věznice. Systém byl po ukončení každého pilotního projektu následně vyhodnocen s ohledem na skutečnou efektivitu jeho přínosu. Na základě dosavadních poznatků lze bohužel konstatovat, že doposud nebyl testován systém, který by byl vhodný pro použití v podmínkách VS ČR.

Popsané technologie a jejich případné využití v podmínkách VS ČR však stojí a padá s absencí legislativního rámce této problematiky. VS ČR v současné době nemá pravomoc využít širokopásmové ani selektivní rádiové rušení a rovněž nemá prostor nad střeženými objekty označený bezletovémi zónami. V roce 2018 byla proto realizována pracovní schůzka se zástupci sekce bezpilotních systémů úřadu pro civilní letectví. Na základě získaných poznatků a informací a ve spolupráci se zástupci oddělení letecké dopravy Fakulty dopravních věd ČVUT v Praze, připravuje VS ČR materiál, ve kterém bude navrženo vymezit tzv. bezletové zóny nad střeženými objekty vězeňské služby, který bude následně předložen ke schválení úřadu pro civilní letectví. Vymezení a následné zveřejnění bezleto vých zón je proto v současné době prvním krokem k realizaci ochrany vzdušných prostor nad střeženými objekty VS ČR.

NÁSILNÉ INCIDENTY V ORDINACÍCH ZDRAVOTNÍCH STŘEDISEK VĚZNIC

BOHUMIL SKÁLA

Definice násilí, tak jak je nacházíme v odborné literatuře, se nezřídka překrývají, doplňují či liší. V jednotlivých definicích se promítá konkrétní realita a konkrétní úhel pohledu (lékařský, psychologický, kriminalistický, právní atd.).

Tak například anglická supervizní zdravotní služba (The Heald Services Advisory) přijala v roce 1997 toto pojetí: „Násilí je jakýkoliv incident, ve kterém je zaměstnanec slovně zneužit, ohrožován nebo napaden pacientem nebo příbuznými za okolností souvisejících s výkonem povolání.“

František Koukolík definuje násilí obecněji, a to jako „takový druh lidského chování, které jiné lidi záměrně ohrožuje fyzickou újmou, pokouší se ji přivodit, nebo ji přivodí“ a zdůrazňuje, že „jeho míra roste natolik, že se hovoří o epidemii“. Patrně nejobecněji definovala násilí Světová zdravotnická organizace, která je již v roce 1996 popsala jako „úmyslné použití či hrozbu použití fyzické síly nebo moci proti sobě, jiné osobě, proti skupině či komunitě, a to síly (moci), která má, nebo vysokou pravděpodobností bude mít, za následek poranění, smrt, psychickou újmu, poruchu vývoje či osobnosti“. Jak vyplývá z uvedené definice, násilí zdaleka nemá jen fyzickou formu a odborníci hovoří dále nejen o násilí psychickém a sociálním, ale dokonce i násilí institucionálním a mediálním. Proto je nutné obsah pojmu rozšířit nebo zpřesnit tak, aby bylo vždy zřejmé, kterou z forem násilí máme právě na mysli, nebo použít širšího pojmu týrání.

Násilí ve vězeňských ordinacích

V případě násilného chování a násilných činů v ordinacích zdravotnických zařízení vězeňské služby lze ale hovořit o okamžitém, jednorázovém násilí, které směřuje

vůči zdravotnickému pracovníkovi dané ordinace, neboť pro vězněnou osobu představuje i zdravotník součást represivního systému. Stírá se rozdíl mezi represivním statutem vlastního zařízení – věznice nebo vazební věznice a zdravotníkem jako reprezentantem pomáhající profese.

Násilí má patrně přímou souvislost se základní formou vlastní obrany, totiž se schopností postavit se čelem proti agresorovi a zvítězit nad ním, nebo se o to alespoň pokusit. Je-li člověk vystaven výraznému ohrožení, reaguje buď bojem, nebo útekem. Násilí není diagnostická kategorie, ale je pouze typem chování, které je spojeno s různou psychopatií. Pojem násilí je používán pouze pro interakce mezi lidmi. Termínům souvisejícím s násilným chováním rozumíme takto: Agresi považujeme za fyziologickou odpověď, která směřuje k přežití organismu v přírodě. Násilné chování je patologická agrese, jejím smyslem je záměrně někoho poškodit. Rozumíme jí fyzicky agresivní chování s jasným úmyslem poškodit jinou osobu – například bitím, kopáním, strkáním, házením předmětů, používáním zbraní či vyhrožováním jejím užitím. Tato definice nezahrnuje násilí proti vlastní osobě, agresivní sny, fantazie a plány.

Riziko násilí je v občanské rovině samozřejmě shodné s ostatními lidmi, některá rizika se však váží k zvláštnostem profese. U klientů hospitalizovaných na psychiatrických odděleních se často některé projevy násilí ze strany pacientů, případně rodinných příslušníků, očekávají. Vystupňovaná agrese bývá často důvodem nedobrovolné hospitalizace. Je známo, že člověk,

který ohrožuje sebe nebo jiné, musí být hospitalizován na zvláštním oddělení psychiatrické péče i proti své vůli, bez svého souhlasu. Projevy násilí ze strany pacientů na běžných nemocničních odděleních nebo v ambulantní péči očekávány nejsou. I zde se s násilím však velice často setkáváme. Právě zde se projeví různé formy: od slovního po přímý fyzický útok. Jde o projevy slovního i fyzického napadání, případně i sexuální vydírání či sexuální násilí. Samostatnou kapitolou je násilí v uzavřené skupině samotných pacientů, (v případě vězněných osob se vždy jedná o hierarchii vazeb, nadřazenosti a podřazenosti jednotlivce). Ve zvýšené míře lze očekávat útok od pacientů z určitých rizikových skupin, jako jsou alkoholici, drogově závislí, psychotici. K dalším rizikovým pracovištím se řadí všechny typy pohotovostních služeb, čekárny všech zdravotnických pracovišť. Je třeba si uvědomit, že dlouhá čekací doba, nevhodné osvětlení, špatný vzduch a neútluné prostředí vyvolává v člověku nepříjemný pocit a s tím možné projevy agrese. Ani v ústavech spojených s péčí o staré a nemocné lidi – geriatrické kliniky, geriatrická oddělení a všechny instituce a ústavy – není o násilí nouze.

A priori tedy lze předpokládat, že násilí bude přítomno (v otevřené nebo více či méně skryté formě) i v ordinacích zdravotnických středisek vězeňské služby – tedy ve věznicích.

Opravdu se hovoří o tom, že násilné chování v obecné populaci se nejčastěji vyskytuje u osob zneužívajících návykové látky (především alkohol a kokain) a u osob s antisociální poruchou osobnosti.

V prostředí nemocnic představuje nejvýznamnější problém delirium z odnětí alkoholu. Roste frekvence i intenzita napadání zdravotníků i pacientů, což přispívá ke snížení bezpečnosti na odděleních a k nárůstu nákladů na péči. Vězeňské ordinace jsou opět místem, kde více jak jedna třetina pacientů – vězněných osob (obviněných nebo odsouzených) má opakovanou zkušenost s drogami, jinými zakázanými látkami nebo alkoholem.

Prostředkem, jak realizovat násilný typ chování, je agrese. Agrese je tedy chování, které vědomě a se záměrem ubližuje, násilně omezuje svobodu a poškozuje jiné osoby nebo věci. Agresivita je tendence k útočnému či nepřátelskému jednání vůči druhé osobě nebo kolektivu. Agresivitu můžeme v širším slova smyslu chápat jako cílevědomé jednání, jímž chceme něčeho dosáhnout.

Útočnost pacienta má nejčastěji verbální podobu. Nemocný zvyšuje v rozčilení na lékaře nebo sestru hlas, křičí, nadává, vyhrožuje, vyčítá, nebo je ironický a jízlivý. Vzbuzuje dojem, že chce zastrašovat, provokovat, hádat se. Tímto způsobem obvykle usiluje o dosažení nějakého domnělého či skutečného práva nebo o oddělení domnělé či skutečné křivdy, již se stal obětí. Jindy se potřebuje odreagovat a zbavit vnitřního napětí. Vlastní slovně útočný projev bývá reakcí na to, co

se dříve pacientovi přihodilo, čeho chce dosáhnout, a na právě probíhající situaci, která má funkci spouštěče tohoto nepříjemného projevu. K pochopení diskutovaného chování je třeba vzít v potaz minulou i současnou zkušenost nemocného a cíl, jehož chce vědomě nebo nevědomě dosáhnout. Vlastnímu agresivnímu jednání obvykle v takových situacích předchází pocity hněvu, ale i strachu či úzkosti, které se dostávají, hodnotíme-li určité skutečnosti jako pro nás významné a zároveň nepříznivé. To, že některý jedinec prožívá a reaguje některým z agresivních způsobů, či naopak – třeba stažením se, nebo popřením významu určité skutečnosti – je dáno jeho osobním stylem, jímž se vyrovnává s náročnými situacemi.

Zdravotní péče ve věznicích

V každé věznici je zdravotnické středisko, ve kterém poskytuje zdravotní péči vždy praktický lékař a všeobecná sestra. Počet lékařů a sester, které zdravotní péči poskytují, se liší podle počtu obviněných a odsouzených v jednotlivých věznicích a charakteru věznice. V České republice je tedy 35 zdravotnických středisek pro obviněné a odsouzené. Ve věznicích je také zajištěna péče zubním lékařem a případně dalšími lékaři specialisty – internista, chirurg, oční, ORL, kožní, psy-

chiatr, radiolog, gynekolog apod.

Z nelékařských zdravotnických povolání zajišťují ošetrovatelskou a ostatní péči sestry registrované, sestry se specializovanou způsobilostí, radiologičtí asistenti, nutriční terapeuti. Vězeňská služba taktéž poskytuje lůžkovou péči ve dvou nemocnicích vězeňské služby. Nemocnice Praha–Pankrác poskytuje zdravotní péči na interních a chirurgických odděleních, včetně radiologického oddělení a poliklinických služeb. Nemocnice Brno – zajišťuje zdravotní péči na oddělení interním, infekčním, následné péče, psychiatrickém a oddělení poliklinických služeb. Samostatným typem na pomezí zdravotnického zařízení a vězeňského zařízení jsou ústavy zabezpečovací detence.

Nástup do věznice

Preventivní vstupní prohlídka u praktického lékaře se provede neprodleně po nástupu do výkonu vazby anebo trestu, nejdéle však do čtyř dnů od nástupu, jejím účelem je zjistit (objektivizovat) zdravotní stav obviněného nebo odsouzeného a na základě tohoto zjištění provést příslušná zdravotnická opatření, zejména zajistit posouzení zdravotní způsobilosti k výkonu vazby nebo trestu, stanovit zdravotní klasifikaci a případně stanovit plán potřebných léčebně preventivních opatření. Při vstupní prohlídce zdravotnický personál provede podrobnou anamnézu, klinické vyšetření a potřebná doplňující vyšetření.

Nejčastější příčiny agresivního jednání pacienta

Bývá to zpravidla kombinace následujících okolností, jež se kumulují, a překročí-li subjektivně únosnou míru a je-li možnost agresivně se chovat, dojde k útočnému jednání.

- Subjektivní pocit ohrožení a strachu (např. z lékařského zákroku, ze smrti, existenční obavy).
- Prožitky křivdy a nespravedlnosti ve vztahu k událostem, které člověk považuje za významné a týkají se jeho soby či osob jemu blízkých.
- Zklamání v určitém očekávání nebo v pacientově snaze. Častou reakcí na frustraci je agresivita (nemocný má dojem, že se mu lékař nevěnuje a že je neadekvátně léčen).
- Celková větší zátěž a z ní plynoucí exhaustace, která může být spojená se zvýšenou podrážděností. Agresivní projev nastává, vnímá-li pacient něco jako zbytečně nepříjemné a obtěžující.
- Prožitek ponížení, zesměšnění, uražení – někteří lidé jsou na tyto zkušenosti přehnaně citliví.
- Pocit bezmoci subjektivní, nebo ve spojení s tělesnými omezeními až bezmoci.
- Pocity viny a obrana před nimi tím, že se hledá viník jinde, což bývá spojeno s agresivním prožíváním, případně i jednáním (pomsta, trest). To bývá časté u příbuzných.
- Intenzivní bolest se somatickou příčinou (např. při chirurgickém zákroku).

Pokud srovnáme a pozorně čteme předchozí řádky, pak vězněné osoby jsou modelem pro možné predikování agrese – nevyjímaje zdravotnické zařízení.

Pobyt ve věznici

Obviněnému nebo odsouzenému je primární zdravotní péče poskytována na základě jeho žádosti nebo na základě pokynu (příkazu) lékaře zdravotnického střediska, po dobu poskytování zdravotní péče může být v ordinaci na žádost ošetřujícího lékaře (popřípadě zdravotní sestry) přítomen příslušník vězeňské služby, zajišťující bezpečnost zdravotnického personálu; přitom nesmí být porušeny zásady ochrany citlivých osobních údajů.

Zdravotní péče je Vězeňskou službou ČR poskytována v souladu se zákony upravujícími poskytování zdravotní péče, zejména zákon č. 372/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 373/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 258/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Bližší podmínky poskytování zdravotních služeb v souladu s právními předpisy jsou upraveny vnitřními předpisy – NMS nebo NGR.

Odsouzeným je zakázáno:

- předstírat poruchu zdraví nebo se úmyslně poškozovat na zdraví

Omezení a zbavení některých práv a svobod

• Obviněným a odsouzeným nepřislouží právo svobodné volby lékaře, klinického psychologa, zdravotnického zařízení a dopravní služby. Jinak se činnost zdravotnických zařízení ve vězniciích řídí zákonem 372/2011 Sb, o poskytování zdravotní péče, což samozřejmě nese při nutnosti bezpečnostních pravidel řadu střetů (přítomnost další osoby u vyšetření, systém výdeje léků a podobně). Ukázalo se, že násilí je v českém zdravotnictví rozšířené. Výzkum provedený prakticky před deseti lety v roce 2009 zmapoval výskyt násilí ve zdravotnických zařízeních. Týkalo se to zejména slovní agrese, se kterou se setkala 42 % respondentů z celkového počtu 675 dotázaných zdravotníků. Fyzické napadení zažilo 13 % dotázaných zdravotníků. Na stranu druhou je nutné konstatovat, že vlastní chování zdravotníků je nejvýznamnějším faktorem k prevenci konfliktů a potencionální násilné situace ve zdravotnictví.

Anketa mezi zdravotnickým personálem

Oslovil jsem všechny vedoucí lékaře a vedoucí vrchní všeobecné sestry věznic a vazebních věznic v České republice s anketou o jejich zkušenostech s násilným chováním vězňů – pacientů. Dotazoval jsem se, zdali se během let 2015 a 2016 setkali během vyšetření s verbálním nebo fyzickým útokem. A dále, jak byl tento útok řešen, zdali zásahem příslušníka, zdravotníka a zdali následoval kázeňský trest.

Z 35 rozeslaných dotazů jsem zpět dostal 21 odpovědí. Z těchto 21 odpovědí vyplynulo ve sto procentech případů „trvalé, opakované verbální napadání zdravotnického personálu“, s drtivou převahou napadání a vyhrožování všeobecným zdravotním sestrami. Z důvodů jejich častějšího kontaktu s vězněnými osobami – pacienty.

Tři odpovědi, tedy 14,1 %, kromě verbálního násilí připustily i fyzické napadení personálu, v jednom případě opakovaně. Ze 14 případů bylo 11 incidentů v ordinacích řešeno ve spolupráci zdravotnického personálu a příslušníků vězeňské služby, tři incidenty si zdravotníci v ordinacích vyřešili sami a ve dvou případech incident vyřešili pouze

příslušníci sboru. Již jen verbální napadení je bráno jako porušení kázeňského režimu výkonu trestu nebo vazby, prokazatelně pouze ve dvou vězniciích je takové chování řešeno kázeňským řízením pravidelně, v jedné věznici ojediněle. Fyzické napadení je řešeno kázeňsky vždy.

Agenda kázeňského řízení je natolik složitá, že je od ní upouštěno, nerealizuje se (Složitost zápisu a celé kázeňské řízení je opakovaně zmiňováno jako důvod nedotažení do konce.) Zajímavé jsou komentáře primářů dvou oddělení nemocnice – interny a psychiatrie, kteří uvádějí, že se s žádnou formou násilí, zejména verbálního, nesetkali, jsou v komentáři opatrně přesvědčeni, že je to i samotným postojem nás zdravotníků.

V relativně extrémních podmínkách vězeňské zdravotní služby asi verbální útoky nejsou překvapením, zde to většinou naštěstí končí. Podíl postojů zdravotnického personálu je nejistý. Výše zmíněné nedostatky kázeňského řešení jako formy výchovy k obecné slušnosti zmíněny byly. Absence obecné slušnosti je ale jev i mimo zdi věznic velice častý. V světle teoretických vývodů o vzniku násilného chování je jistě otázkou, kam případné další otázky směřovat – jistě nejen na zdravotnický personál, ale třeba i na samotné pacienty – vězněné osoby. Otázky jsem opakoval v nezměněné podobě i za rok, koncem roku 2017, odpovědi bylo méně a byly shodné. Dominuje prakticky stoprocentně verbální násilí, ubylo vlastního projevu násilí fyzického. (V roce 2017 a do poloviny roku 2018 nebylo zaznamenáno.)

Literatura

Agrese a násilné chování, Vevera, Černý Král

Postgraduální medicína 02/2011, Praha

Jarmila Rozkydalová Agrese a násilí ve zdravotnickém zařízení, cílené na zdravotnický personál, Bakalářská práce UP Olomouc. 2014

Projekt: 595 – Stop násilí pro zdravotnictví ROSA – centrum pro ženy, Podolská 242/25, Praha 4, poradna Na Slupi 14, Praha 2 pomoc ženám, obětem domácího násilí: poradenství, krizová intervence, azylové ubytování. tel. 241432466, SOS linka 602 246 102, info@rosa-os.cz, www.rosa-os.cz, www.stopnasili.cz 11 Prevence násilí ve zdravotnictví – Mgr. Jaroslav Pekara

VLIV VĚZNICE SVĚTLÁ NAD SÁZAVOU NA MĚSTO A POSTOJ MÍSTNÍCH OBYVATEL

VENDULA SVOBODOVÁ
ONDŘEJ ŠERÝ
IRENA HONSNEJMANOVÁ
ONDŘEJ KREJČÍ

Vliv věznice na její okolí je poměrně málo reflektované, ač žádané téma. Na nedostatku těchto informací se shodují odborníci napříč kontinenty. Na přelomu milénia vzniklo několik prací v americkém prostředí, které se však vyznačuje odlišným prostředím i politikou uvěznění.

To, co jednotlivé studie spojuje, je velká míra společenského odmítnutí umísťování vězeňských zařízení (Martin, 2000). Místní obyvatelé mají obavy ze zvýšení kriminality či snížení cen pozemků (Cherry, Kuncce, 2001). Spíše než na statisticky prokazatelných ukazatelích však staví na pocitech, které by se daly zastřešit fenoménem NIMBY (tzv. Not On My Back Yard), kdy i přes prospěšnost stavby o ni nikdo ve svém okolí nestojí (Martin, 2000). Argumenty ve prospěch věznice hovoří o její stabilitě vzhledem k ekonomickým recesím i snižování stavů zaměstnanců. Navíc se na ni mohou navázat ještě přidružené činnosti a služby. V neposlední řadě je také zmiňováno, že věznice jsou ekologičtější než průmyslové podniky. Jako nejvhodnější lokality pro umístění vězeňského zařízení byly vyhodnoceny ty, které nejsou centrální a mají převahu střední vrstvy obyvatelstva bez vysokoškolského vzdělání. V takových sídlech převažovaly přínosy věznice nad jejími negativy (Che, 2005). Věznice je pak pojímána jako ekonomický subjekt, který nezachrání nerozvinuté sídlo, ovšem může fungovat jako stabilní a schopný článek v ekonomické mozaice.

Vliv věznice

Při analyzování vlivu ženské věznice ve Světlé nad Sázavou na její nejbližší okolí vystupuje hned několik faktorů. Za nejzásadnější lze v případě považovat její působení na zaměstnanost, a to hned ze dvou různých pohledů. Jednak věznice plní funkci druhého největšího zaměstnavatele ve městě. Na dru-

hé straně i věznice sama poskytuje pracovní sílu pro okolní podniky. Mimo její areál dojíždí pracovat zhruba 270 odsouzených žen. Zcela unikátní je pak spolupráce s belgickou firmou Lion Products, která již od roku 2002 zaměstnává odsouzené ženy ze Světlé nad Sázavou. Ty dlouhou dobu za prací vyjížděly mimo areál věznice. V roce 2016 pak došlo k dohodě, na základě níž byl mezi věznicí a pobočkou firmy vybudován tubus. Tímto řešením nemusí ženy opustit střežený areál věznice a do práce se mohou zapojit i ty odsouzené, které by jinak na nestřeženém pracovišti pracovat nemohly. Zmíněný princip využívá zhruba 220 žen. Pro podniky, které zaměstnávají odsouzené ženy, se tyto pracovnice stávají poměrně levnou pracovní silou, z čehož pramení i vysoký zájem o jejich umísťování. Ženy se zapojují i do činnosti místních technických služeb.

Dalším ekonomickým prvkem jsou návštěvy odsouzených. Ty vzbuzují obavy na jedné straně a zároveň do města přinášejí finance. Trestané ženy nesmí opustit v rámci svých vycházek katastr města. To znamená, že i v případě vycházky do 24 hodin využívají místní zařízení, od kaváren až po ubytovací zařízení. Místní podnikatelé jsou také zapojováni do dodávání produktů a služeb, které svým rozsahem nemusí probíhat prostřednictvím výběrového řízení. Jedná se především o rychle se kazící zboží, které je dodáváno z blízkého okolí.

Mimoekonomický vliv lze vysledovat v práci se školami v tématu prevence kriminality. V rámci té odsouzené ženy jezdí do škol jak ve Světlé, tak i v okolí a vyprávějí své příběhy. Velmi silné vazby má věznice s neziskovým sektorem, kde jsou dominantními partnery především organizace zabývající se in-

Tab. 1: Firmy spolupracující s Věznicí Světlá nad Sázavou

Firma	Umístění	Kapacita	Pracovní činnosti
LION PRODUCTS	Světlá n. S.	220	balení cukrovinek
JIPOCAR Obaly	Stráž u Jihl.	50	obsluha linek na mytí plastových obalů
Hand-made service	Ústřední	50	manipulační práce pro tisk, průmysl
Kostecké uzeniny	Kostelec	40	balení uzenin
Hamerník	Jitkov	20	obrábění dřevěných výrobků
CRYSTALITE BOHEMIA	Světlá n. S.	20	manipulační práce a balení sklářských výrobků
AMG – Karel Pícha	Světlá n. S.	5	kovovýroba – obráběcí práce
Futaba Czech	Havl. Brod	90	obsluha svářečských automatů
DS Smith Packaolna	Stráž u Jihl.	8	kartonážní výroba

Zdroj: Vězeňská služba ČR (2019), vlastní zpracování

tegračními problémy odsouzených a jejich návratem (začleněním) zpět do společnosti. Z větší části se ale nejedná o regionální organizace, nýbrž o subjekty s národním rozsahem a sídlem ve větších městech.

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Pro účely vyhodnocení dotazníkového šetření (celkem 201 respondentů nad 15 let) byly navrženy oblasti města (obr. 1), které reprezentují jednotlivé kategorie (domy u věznice, sever města, sídliště, domy u řeky, centrum). V souhrnu lze konstatovat, že postoj místních obyvatel k existenci věznice je neutrálně pozitivní. Většina z nich se tématu věznice téměř nevěnovala, pouze respondenti v řádech jednotek měli pocit, že jim odsouzené berou práci (1), dále zaznívaly obavy z jejich návštěv (3) a sníženého pocitu bezpečí (1). Tři respondenti si stěžovali na fronty u lékaře, které způsobuje přednostní přijímání odsouzených žen. Naopak ve většině

případů byli respondenti spokojeni, že věznice poskytuje pracovní místa, taktéž ženy z vězení mají pracovní uplatnění a areál věznice je využíván.

Většina respondentů napříč zmíněnými kategoriemi se ve městě cítí bezpečně. Více než dvě třetiny respondentů odpověděly na otázku „Cítíte se ve městě bezpečně?“ možností „určitě ano“, dalších více než 28 % pak možností „spíše ano“. Možnosti „spíše ne“ či „vůbec ne“ zvolila pouze 3,5 % respondentů. Nejméně bezpečně se dle výzkumu cítili obyvatelé domů u věznice a domů u řeky, i když se jedná pouze o jednotky osob. Muži a ženy se ve městě cítí zhruba stejně bezpečně, větší nebezpečí pociťovali příslušníci střední generace mezi 30 a 59 lety a lidé s nižším vzděláním. Ačkoli jsou lidé ve věkové kategorii 60 let a více se svým životem ve Světlé nad Sázavou spokojeni méně než generace ve věku 30 – 59 let, cítí se dle svých slov naopak bezpečněji. Podobná je situace i s nejvyšším dosaženým vzděláním, kdy jsou vysokoškolsky vzdělaní

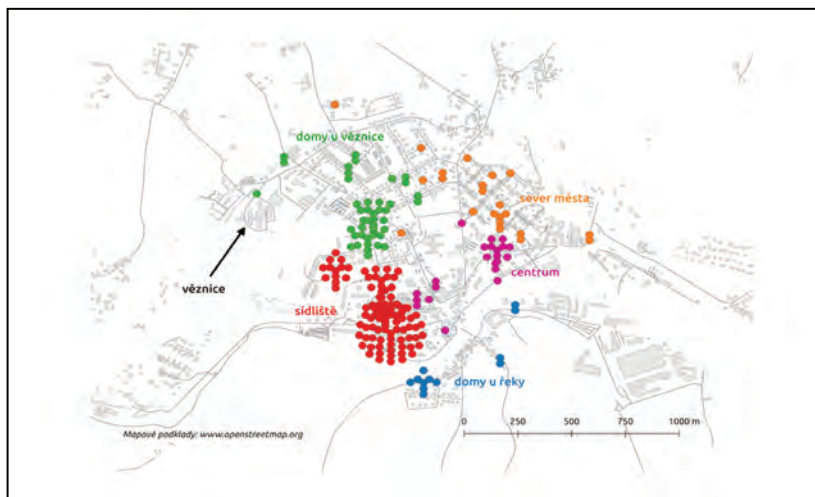
lidé nejméně spokojeni se životem ve městě, zároveň se zde však cítí bezpečně.

Na otázku „Jak vnímáte přítomnost věznice ve městě?“ odpovědělo 17,4 % respondentů „velmi pozitivně“, 37,3 % „spíše pozitivně“, 11,9 % „spíše negativně“ a 5,5 % „určitě negativně“. Poměrně vysoké procento respondentů (asi jedna čtvrtina) pak zvolilo odpověď „neumím posoudit“. Nejkratičtější na věznici nahlíželi lidé bydlící v blízkosti věznice, tedy v oblastech, které byly označeny jako domy u věznice, a sever města, dále pak muži, lidé ve středním věku a s maturitou.

Z hlediska vlivu Věznice Světlá nad Sázavou na město a jeho blízké okolí lze jako významný faktor jmenovat zaměstnanost. Na jedné straně věznice funguje jako druhý největší zaměstnavatel ve městě, na druhé pak plní funkci poskytovatele pracovní síly pro podniky ve městě i okolí. Na věznici jsou napojeny i další služby nebo dodavatelé. Unikátní je pak napojení podnikatelského subjektu (civilní zaměstnavatel) na areál věznice, který umožňuje zaměstnávání i těch odsouzených žen, které by jinak nemohly na nestřežená pracoviště. Ani místní obyvatelé nevidí v přítomnosti věznice velký problém. Na základě dotazníkového šetření provedeného v roce 2018 je postoj místních k věznici neutrálně pozitivní, většina o její přítomnosti věděla, ovšem nepředstavovala zásadní téma v jejich každodenním životě. Otázky strachu či pocitu nebezpečí tematizovaly jen jednotky osob, naopak mnohem větší množství respondentů uvádělo pozitivní dopady (zejména pracovní příležitosti, využití areálu).

Tento článek je pouze zestručněným přehledem. Kompletní text Věznice Světlá nad Sázavou: vlivy na město a postoj místních obyvatel (Šerý, Honsnejmanová, Krejčí, Svobodová, 2019) je k dispozici online ve sborníku XXII. Mezinárodního kolokvia o regionálních vědách.

Obr. 1: Respondenti dotazníkového šetření podle místa bydliště (Zdroj: dotazníkové šetření, květen 2018)

Zdroje:

- CHE, D., (2005). Constructing a prison in the forest: Conflict over nature, paradise, and identity. *Annals of the Association of American Geographers*, vol. 95, no. 4, pp. 809-831. ISSN 2469-4460. DOI 10.1111/j.1467-8306.2005.00488.x
- CHERRY, T., L., KUNCE, M., (2001). Do policy locate prisons for economic development? *Growth and Change*, vol. 32, no. 4, pp. 533-547. ISSN 1468-2257. DOI 10.1111/0017-4815.00174.
- MARTIN, R., (2000). Community perceptions about prison construction: Why not in my backyard? *The Prison Journal*, vol. 80, no. 3, pp. 265-294. ISSN 00328855. DOI 10.1177/0032885500080003003.
- ŠERÝ, O., HONSNEJMANOVÁ, I., KREJČÍ, O., SVOBODOVÁ, V. Věznice Světlá nad Sázavou: vlivy na město a postoj místních obyvatel. In Klímová, V., Žitek, V. (eds.): XXII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků. Brno: Masarykova univerzita, 2019. s 763-771. ISBN 978-80-210-9268-6.
- VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR (2019): Věznice Světlá nad Sázavou [online]. [cit. 2019-01-30]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou/>

Autoři, RNDr. Vendula Svobodová; RNDr. Ondřej Šerý, Ph.D.; Mgr. Irena Honsnejmanová a Mgr. Ondřej Krejčí působí v Geografickém ústavu Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity

ZNOVU

MARKÉTA PRUNEROVÁ MEZI SVÝMI...

V červnu 2012 jsem se na celorepublikové poradě tiskových mluvčích našich věznic v Institutu vzdělávání Vězeňské služby ČR loučila, v červnu 2019 jsem se na celorepublikové poradě tiskových mluvčích v Akademii Vězeňské služby ČR vítala. A nezměnil se za tu dobu jen název školicího střediska vězeňské služby, změnilo se i mnoho mluvčích. Pro mne to byla jedinečná možnost nové tváře poznat a byla jsem mile překvapena, že duch přátelství, který mezi mluvčími byl za mého odchodu, zůstal.

Podstatná část porady se týkala nedávné návštěvy Polska. Zástupci oddělení vnějších vztahů kanceláře generálního ředitele se setkali se svými protějšky a při té příležitosti měli možnost zúčastnit se tamní porady tiskových mluvčích. A myslím, že to byla návštěva velmi inspirativní. V Polsku je 120 věznic, rozdělených do 15 regionů, každý region mediálně zajišťuje profesionální tiskový mluvčí a věnuje se pouze této práci. Na rozdíl od mluvčích našich věznic, kteří mají toto poslání kumulované s dalším pracovním zařazením. Další nespornou výhodou mediální prezentace Polska je využívání profesionálních agentur. Jde sice o způsob prezentace maximálně efektivní, ale zároveň logicky finančně velmi náročný.

Již zmiňované agentury připravují ve spolupráci s věznicemi mj. reálné krátké spoty přímo z věznic, které samy médiím nabízejí. Já osobně

ve způsobu této komunikace vidím velký potenciál a nesporné výhody. Do určité míry si tak věznice mohou samy tvořit svůj mediální obraz. Vždyť dostane-li médium již hotový materiál, který bude kvalitní a srozumitelný, určitě uvítá ulehčení práce a materiál zveřejní. Ukázky z věznic, které se mezi veřejnost dostanou, jsou velmi naturální, nezastírají problematiku drog, možného násilí či jiné problémy ve věznici, ale naopak dokážou mediálně velmi dobře prodat to, jak s tím dokážou věznice pracovat.

Další podstatnou část porady si vzala pod patronát Lucie Ryss, která působí v České televizi, věnuje se komunikaci a vzdělávání v mediální oblasti. Vzhledem k tomu, že prošla jak veřejnoprávními, tak komerčními médii, dokázala velmi dobře vystihnout rozdíl v komunikaci s nimi a mluvčím dala praktické rady založené na vlastních zkušenos-

tech. Bohužel jsme se jednoznačně všichni shodli v tom, že kdybyste vedle sebe postavili novináře z předinternetové éry a novináře současného, toho společného by bylo jen málo. Dříve byla novinářina prestižním povoláním. Takový pan novinář měl zpravidla odborné vzdělání, vystudovanou žurnalistiku, politologii, sociologii, nebo jiný humanitní obor. Nechyběla mu schopnost psát a měl cit pro text, kdy bezchybný pravopis byl samozřejmostí. Byl autoritou a měl kontakty v politické i kulturní sféře. Dnešní novinář bohužel ve valné většině tyto schopnosti postrádá. Zato ale ovládá rychlé psaní jednoduchým zkratkovitým stylem, k tomu zajišťuje fotografie či videa. Je škoda, že profese novináře prochází takovou devalvací, a nenapadá mě, co by se muselo stát, aby novinář mohl být zase osobností.

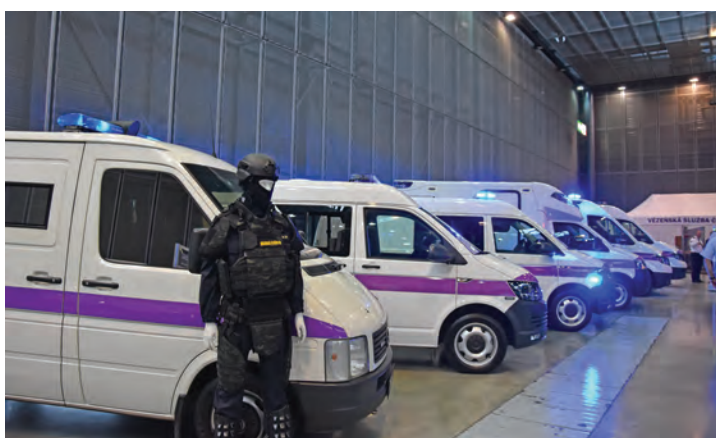

IDET 2019

Vězeňská služba ČR se ve dnech 29. 5. – 31. 5. 2019 zúčastnila mezinárodního veletrhu obranné a bezpečnostní techniky IDET 2019 v Brně. Vězeňská služba se zde prezentovala statickou i dynamickou ukázkou. V rámci expozice si návštěvníci veletrhu mohli prohlédnout vozový park vězeňské služby, včetně eskortního autobusu, dále nepovolené předměty vyrobené vězni, model olomoucké věznice a mnoho dalšího.

V IDET aréně diváci shlédli akční dynamickou ukázkou operativně eskortní skupiny. Slavnostního zahájení veletrhu dne 29. května se zúčastnil i generální ředitel Petr Dohnal.

VĚZNICE STRÁŽ POD RALSKEM

MARTINA KRUTINOVÁ

Věznice Stráž pod Ralskem leží ve městě Stráž pod Ralskem v Libereckém kraji, mezi městy Liberec a Česká Lípa. Město Stráž pod Ralskem prošlo za posledních několik desetiletí mnoha změnami. Původně známé rekreační středisko se velice rychle změnilo, když bylo v 60. letech v lokalitách kolem města objeveno ložisko uranové rudy. Urychleně se započalo s výstavbou těžebních zařízení a administrativních budov. Psal se rok 1967 a bylo zřejmé, že pracovními silami, které byly v okrese k dispozici, nebude možné uložené úkoly v těžbě uranové rudy v daných termínech splnit. Tehdy zřejmě vznikla myšlenka vybudovat v blízkosti Stráže pod Ralskem útvar Sboru nápravné výchovy. S konečnou platností pak bylo o zřízení útvaru ve Stráži pod Ralskem rozhodnuto počátkem roku 1972.

Místo pro věznici bylo určeno na východním okraji města Stráž pod Ralskem. V místech, kde dříve bývaly pionýrské tábory, později přeměněné na ubytovny dělníků uranových dolů. Vlastní výstavba věznice začala koncem ledna 1973. Nově vznikající věznice měla k dispozici tři montované budovy. Z jedné se stala velitelská budova, jedna z nich sloužila jako hospodářská budova a kuchyně, další jako ubytovna pro odsouzené. Výstavba dále pokračovala a byly vybudovány strážní věže a oplocení do konečné podoby. Společně s výstavbou věznice započal i nábor nových příslušníků. Ten ale nebyl vůbec jednoduchý, neboť rychle se rozvíjející uranový průmysl byl velkým konkurentem jak v ekonomických, tak i v sociálních podmínkách. I přes tuto skutečnost se podařilo získat od ledna do května 1973 téměř 50 nových příslušníků. Vlastní činnost věznice byla zahájena dne 3. 6. 1973 s kmenovým stavem 86 příslušníků. Během tohoto dne byli do ústavu přemístěni první odsouzení.

Od zahájení činnosti věznice se pokračovalo na její další výstavbě. Stavěly se nové ubytovny, ošetřovna a vývařovna pro odsouzené, sklady a garáže. Do konce roku 1975 byly zprovozněny tři nové ubytovny pro odsouzené, tím byla

dána možnost k navýšení počtu odsouzených. Odsouzení byli v té době zaměstnáváni u organizací, které zajišťovaly výstavbu spojenou s těžbou uranu, jak bylo původně plánováno. Současně pracovali i u jiných hospodářských organizací

v okrese Česká Lípa a Liberec. V průběhu let se věznice stále rozrůstala. Problematika sociálního zajištění příslušníků byla vyřešena vlastní bytovou výstavbou ve Stráži pod Ralskem. Do roku 1979 bylo vystavěno 40 bytových jednotek. Pro zlepšení pracovních podmínek příslušníků byla postavena v roce 1981 nová patrová velitelská budova. V polovině 80. let byl vybudován uvnitř věznice čtyřpodlažní objekt pro zaměstnávání vězňů. Dále kuchyň s jídelnou pro zaměstnance a soudní místnost. Následovala výstavba kotců pro služební psy. Dne 14. 5. 1982 byla slavnostně otevřena střelnice. V roce 1994 byl uveden do provozu nový objekt, v němž byl zabezpečován výkon vazby obviněných z okresů Česká Lípa a Děčín. Oddělení pro výkon vazby zde fungovalo až do roku 2001.

Současnost

Věznice je profilována jako věznice s ostrahou se středním a vysokým stupněm zabezpečení pro odsouzené muže. V rámci věznice je kromě standardních oddílů zřízen také nástupní oddíl, výstupní oddíl, oddíl se zesíleným stavebně technickým zabezpečením, specializovaný oddíl pro odsouzené s mentální retardací, oddíl bezdrogové zóny, oddíl specializovaný pro výkon trestu odsouzených příslušníků bezpečnostních sborů, vojáků a strážníků městské policie, krizový oddíl a uzavřený oddíl. Ubytovací kapacita věznice je podle normy 728 míst. V současné době je ve věznici umístěno 812 odsouzených. Věznice Stráž pod Ralskem má přiděleno 314 tabulkových míst, z toho 190 pro služební poměr a 124 pro pracovní poměr.

Oddělení vězeňské stráže

Prioritním úkolem oddělení vězeňské stráže je uplatňovat prvky vnější, vnitřní a dynamické bezpečnosti, zajištění bezpečného střežení, eskortování a předvádění osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Zabraňuje neoprávněnému vstupu osob a neoprávněnému vjezdu vozidel do věznice, zajišťuje kontroly osob a materiálu, zabezpečuje bezprostřední pronásledování uprchlých vězňů osob a využívá služební kynologii při odhalování omamných a psychotropních látek. Dále ve spolupráci s ostatními odděleními věznice zajišťuje bezpečnost osob a majetku. Pro zajištění těchto úkolů je oddělení vězeňské stráže děleno na strážní službu, eskortní službu, dopravní referát a služební kynologii.

Kromě základních úkolů strážní služby je v posledních letech prioritní snahou oddělení vězeňské stráže především neustálé zlepšování podmínek výkonu služby. V roce 2018 tak proběhla kompletní rekonstrukce strážních věží. Každá strážní věž byla zateplena, byla vybavena sociálním zařízením a veškerým potřebným vybavením. V současné době probíhá rozsáhlá rekonstrukce objektů služební kynologie, oprava vnitřního oplocení zakázaného pásma věznice a byly instalovány nové žiletkové ostnaté dráty.

V létě 2019 bude zahájena výstavba nového střeleckého tunelu, který splní všechny kladené podmínky na bezpečnost. Pro zvýšení prestiže věznice i VS ČR předvádí příslušníci z oddělení vězeňské stráže ukázky své činnosti široké veřejnosti. Zejména jde o ukázky pro děti v rámci Mezinárodního dne dětí a akce pořádané městy v okolí věznice v závěru školního roku. Ukázky práce příslušníků jsou připravovány i pro zahraniční návštěvy věznice a Akademie vězeňské služby. V letošním roce to bylo např. pro delegace ze Spojených států, Lotyšska, Polska či Slovenska.

Oddělení výkonu trestu

Hlavním úkolem oddělení výkonu trestu je zajištění výkonu trestu u odsouzených. Účelem výkonu trestu odnětí svobody je kromě ochrany společnosti před pachatelem trestných činů také působení na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem a nepáchali další trestnou činnost. Oddělení výkonu trestu prostřednictvím programu zacházení rea-

lizuje pro odsouzené reedukační programy, jejichž cílem je komplexně působit na odsouzené, vést je k přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin a naplňovat účel výkonu trestu. Prostřednictvím programu zacházení, jeho vyhodnocování a každodenní komunikací zaměstnanců s odsouzenými dochází k intenzivnímu působení na odsouzené za účelem jejich motivace k přehodnocení životních postojů a přijetí odpovědnosti za spáchanou trestnou činnost.

Kromě různých vzdělávacích a speciálně výchovných aktivit programu zacházení se mohou odsouzení účastnit i několika zájmových aktivit, mezi které patří např. hudební kroužek, rybářský kroužek, akvaristika či relaxace romskou písničkou. Výstupy z činnosti aktivit programu zacházení jsou prezentovány také na veřejnosti. Na jaře letošního roku byla ve Stráži pod Ralskem veřejnosti otevřena putovní výstava Věznice známá i neznámá. Prostřednictvím vystavených exponátů a fotografií se výstava snaží přiblížit veřejnosti neznámé prostředí věznice. Návštěvník zde může vidět mnoho exponátů – výrobků, které vyrobili odsouzení. Propagaci práce a života odsouzených je věnována velká pozornost prostřednictvím médií, ale i jinými formami. Například formou přednášek v liberecké Krajské vědecké knihovně nebo při exkurzích pořádaných pro frekventy Akademie VS ČR nebo studenty.

Extramurální aktivity

Tyto aktivity, spočívající v opuštění věznice v souvislosti s návštěvou, s přerušením výkonu trestu nebo v akcích mimo věznici za doprovodu

zaměstnance, jsou důležitými motivačními činiteli pozitivního ovlivňování, které přispívají k upevňování rodinných vazeb odsouzených a přivykání na prostředí mimo věznici. Dále jsou nezbytné pro získávání dovedností při řešení situací obvyklých v občanském životě, a tím i pro jejich následné úspěšné začleňování do společnosti. Aktivity jsou uplatňovány individuálně, na základě diferencovaného přístupu k odsouzeným a úspěšného plnění všech složek programu zacházení, při současném respektování právních a bezpečnostních kritérií.

Věznice intenzivně spolupracuje v této oblasti zejména s městy Stráž pod Ralskem a Česká Lípa, ale i s řadou menších měst a obcí v okolí. Odsouzení v rámci spolupráce vykonávají extramurální aktivity v podobě brigád. Například na koupališti a hřbitově v Jablonném

v Podještědí, okolo rybníků a povodí řeky Ploučnice v Novinách pod Ralskem a ve městě Mimoň. Odsouzení pomáhají i při revitalizaci zahrad Dětského domova Dubá - Deštná či při úklidech veřejných prostranství v obci Osečná a na zámku Lemberk. Vzdělávací aktivitou, kterou je třeba ve zdejší věznici vyzdvihnout je včelaření. V roce 2016 se věznice zapojila do pilotního projektu chovu včel. Věznice je registrována u Českého svazu včelařů. Odsouzení v rámci této aktivity včely nejen chovají, ale zajišťují také zpracování včelích produktů. V loňském roce z devíti včelstev stočili celkem 170 kg medu. Ten byl stáčen do sklenic se speciální etiketou, ze které je zřejmé, že med pochází právě z Věznice Stráž pod Ralskem.

Specializovaný oddíl pro odsouzené s mentální retardací

V lednu 2007 byl ve Věznici Stráž pod Ralskem zřízen specializovaný oddíl pro odsouzené s mentální retardací. Kromě odsouzených, u nichž byla diagnostikována mentální retardace, zde jsou také umístováni odsouzení, kteří jsou různým způsobem sociálně handicapováni (fyzicky, osobnostně) a pro něž je standardní výkon trestu v podmínkách běžných oddílů velmi náročný. Všem odsouzeným je poskytována individuální péče již při tvorbě programu zacházení, dále pak samozřejmě po celou dobu pobytu v oddělení. Odsouzení v SpO mají v různé míře snížené ovládací schopnosti a je snahou naučit je ventilovat tenzi příměrenými způsoby. Vzhledem k tomu, že nejsou pracovně zařazeni, je kladen velký důraz nejen na realizaci vzděláva-

cích, speciálně výchovných a zájmových aktivit, ale i na vytváření a upevňování pracovních návyků prováděním úklidových a brigádnických prací ve prospěch věznice a účasti na ekologických brigádách mimo věznici.

Bezdrogová zóna

Ve zdejší věznici je od roku 2002 zřízena bezdrogová zóna pro odsouzené zařazené do věznice s ostrahou, se středním stupněm zabezpečení. Prostory bezdrogové zóny jsou situovány odděleně od ostatních ubytovacích prostor a jsou zde zařazováni pouze ti odsouzení, kteří drogy nikdy nebrali, prošli úspěšnou léčbou, nebo jsou dostatečně motivováni k dobrovolné abstinenci. Provádí se zde standardní způsob odborného zacházení preventivního charakteru, bez terapeutického programu. Tým pracovníků bezdrogové zóny tvoří vychovatelé společně se speciálním pedagogem, sociální pracovníci, psychologem, případně vychovatelem-terapeutem či kaplanem.

Poradna drogové prevence

Poradna drogové prevence řeší zejména problematiku zneužívání drog. Primární cílovou skupinou jsou odsouzení – uživatelé drog, problémoví uživatelé drog a drogově závislí. Do péče poradny jsou zařazeni odsouzení na vlastní žádost nebo na doporučení odborného zaměstnance. V rámci poradny je zajišťováno individuální poradenství, informační servis, krizová intervence a zprostředkování kontaktu s odbornými pracovišti věznic a s mimovězeňskými poskytovateli drogových služeb, mezi které patří

např. Laxus. Tato organizace pod heslem Pomáháme najít ten správný směr poskytuje odborné služby zaměřené na závislostní a rizikové chování odsouzených. Vzhledem ke skutečnosti, že problematika závislostního a rizikového chování odsouzených je velmi tíživá, byla v loňském roce navázána spolupráce se společností Most k naději, která se zaměřuje primárně na odsouzené připravující se na výstup z výkonu trestu odnětí svobody, u nichž je klasifikována závislost na drogách, alkoholu nebo patologické hráčství.

Zaměstnávání odsouzených

Tuto oblast prioritně zajišťuje oddělení zaměstnávání vězněných osob společně s provozovnou střediska hospodářské činnosti. Nelze ji ovšem zajistit bez náležité spolupráce se všemi ostatními odděleními věz-

nice. Provozovna střediska hospodářské činnosti vznikla ve věznici v roce 2013. Jejím hlavním úkolem je zaměstnávání odsouzených a dosažení podnikatelského zisku. Tento zisk je mimorozpočtovým zdrojem věznice a je využíván na krytí potřeb věznice, souvisejících se zabezpečením úkolů hlavní činnosti vězeňské služby. V roce 2018 činil zisk provozovny celkem 3 425 775 Kč.

V současné době se zaměstnanost pohybuje okolo 53 % z celkového počtu pracovních zařaditelných odsouzených. Největší mírou jsou odsouzení zaměstnáni mimo věznici u cizích podnikatelských subjektů na nestřežených pracovištích a pracovištích s volným pohybem. Odsouzení pracují u sedmi cizích subjektů a zabývají se např. recyklací domácích spotřebičů, výrobou svítidel, výrobou rakví, výrobou krmiva pro psy a kočky. Pracují také v pekárnách nebo ve sklárně. Přímou v prostorách uvnitř věznice zpracovávají odsouzení výrobky pro tři podnikatelské subjekty. Další odsouzení jsou zaměstnáni ve vnitřním provozu věznice (zámečníci, truhláři, zedníci, instalatéři, elektrikáři, zahradník, kuchaři v kuchyni odsouzených a v kuchyni pro zaměstnance).

Školské vzdělávací středisko

Školské vzdělávací středisko bylo ve Stráži pod Ralskem založeno v roce 2015 jako pracoviště SOU Praha. Od počátku poskytuje vzdělání především v oblasti strojírenské výroby. Nosným učebním oborem je obrábění kovů, který doplňují kurzy zaměřené na výpočetní techniku a především na moderní technologie obrábění, technického návrhu a robotiky. Od počátku existence jím prošlo několik stovek studen-

tů a absolventů kurzů. Výuční list v oboru obráběč kovů získalo téměř 40 absolventů. V současné době má ŠVS v ročníku zhruba 100 studentů učebních oborů a kurzů. Ve škole je 11 vyučujících.

ŠVS je vybaveno počítačovou učebnou s 3D tiskárnou, všechny třídy mají interaktivní tabule s multimediálním výstupem. Dílny, kde probíhá praktický výcvik, jsou vybaveny manuálními soustruhy a frézkami a další technikou pro obrábění kovů. Připravuje se rozšíření výuky na CNC stroje.

V ŠVS se učí stejné předměty jako na běžných učilištích. Základními předměty jsou technologie výroby, strojírenská technologie, strojírenství, matematika, fyzika, technická dokumentace, výpočetní technika, ale také český jazyk, anglický jazyk, společenské vědy nebo ekonomika.

ŠVS je již třetím rokem zapojeno do projektu FIE (metody Feuersteinaova instrumentálního obohacování), který pomáhá studentům zvládat studium a rozvíjet schopnosti učit se. Zatím je tato metoda aplikována s velkým úspěchem a do budoucna by mělo dojít k jejímu rozšíření tak, aby se do ní mohli zapojit všichni studenti školy. Metoda FIE je založena na zprostředkovaném učení, při kterém se rozvíjí schopnost komunikace, kooperace, vnímání a rozlišování emocí. Cílem je nejen rozvoj umění učit se, ale v nejširším slova smyslu i porozumění okolnímu světu jako celku.

Duchovní služba a duchovenská péče

Duchovní služba a její koordinace je ve věznici zajišťována kaplanem věznice, ordinovaným diákonem Církve bratrské. Ve věznici působí i další dobrovolní duchovní, kteří do věznice pravidelně docházejí. Jsou

to například římskokatoličtí duchovní z farností Mimoň a Doksy a pastor sboru Apoštolské církve z Liberce. Dále zde působí dobrovolní duchov-

ní v rámci činnosti misijní skupiny Gedeoni. Ti zde však také navíc, mimo obvyklou praxi své služby, slouží v rámci pastorační činnosti. Duchovní služba je vedena v rámci ekumenické spolupráce a vzájemné zastupitelnosti v oblastech, kde to povaha konfese umožňuje. Jsou vysluhováni společné vánoční a velikonoční bohoslužby apod. Konají se většinou v kapli věznice. Větší akce jako např. koncerty pak v jídelně pro odsouzené nebo ve spolupráci se Školským vzdělávacím střediskem v jeho prostorách.

Kaplan se svou činností přímo podílí na realizaci programů zacházení. Za zmínku stojí pravidelně konané brigády na zámku Lemberk, bohoslužby na hoře Ralsko, brigády na cvikovské faře či spolupráce s Evangelikálním teologickým seminářem Praha, jehož studenti v rámci své praxe konali s odsouzenými besedy se sociálně pastoračním zaměřením.

Dlouholetý příslušník z Věznice Stráž pod Ralskem **Petr Bušta** říká:

KVŮLI ŽÁDNÉMU PROBLÉMU JSEM NIKDY NEPŘEMÝŠLEL O ODCHODU

MARTINA KRUTINOVÁ

K vězeňské službě nastoupil v říjnu roku 1998, a to konkrétně do Věznice Stráž pod Ralskem. Zde působí doposud. Nastupoval ihned po vojně, kdy se rozhodoval mezi vězeňskou službou a policií. V té době ho zaujala více práce ve věznici. Za svou kariéru prošel mnoha služebními pozicemi. Nyní se chystá na tu nejnovější – od 1. 7. 2019 převezme funkci 1. zástupce ředitele věznice.

**MŮŽETE POPSAT VÝVOJ SVÉHO PŮSOBNÍ
U VS ČR?**

V době, kdy jsem nastupoval, ještě příslušníci nebyli rozdělení do dvou oddělení (oddělení výkonu trestu a oddělení vězeňské stráže). Existovalo pouze jedno oddělení a nově nastupující příslušník si tak ve většině případů vyzkoušel všechny řadové pozice strážní a dozorcí služby. Jako nově příchozí jsem byl zaškolován v eskortním oddělení, dále pak na strážních věžích, na vstupech a také na vnějších pracovištích. Při nástupu jsem jako bonus dostal náborový příspěvek ve výši 25 000 Kč. Za tyto peníze jsem si pořídil své první auto.

Po úspěšném absolvování nástupního kurzu jsem se zařadil mezi dozorce, kdy jsem nejprve působil ve směnném provozu a pak jsem celé čtyři roky sloužil na vnitřním pracovišti Packard Electric. Následně jsem se vrátil do směny, kde jsem nejprve zastupoval inspektora dozorcí služby a poté se jím i stal. Kolem roku 2007 jsem z rodinných důvodů, kdy jsem měl dvě malé děti, přestoupil na denní službu jako inspektor dozorcí služby pro pracoviště. Celkově lze mé služební působení shrnout tak, že kromě operačního, inspektora a vrchního inspektora strážní směny jsem si vyzkoušel všechny řadové služební pozice. Od prosince roku 2011 do června roku 2018 jsem nastoupil jako zástupce vedoucího oddělení výkonu trestu (pro dozorcí službu i pro vychovatele) a od července 2018 jsem oddělení výkonu trestu převzal jako vedoucí.

**S JAKÝMI NEJVĚTŠÍMI PROBLÉMY JSTE SE BĚHEM
SVÉHO PŮSOBNÍ POTÝKAL?**

Problémy byly, jsou a budou. Žádný z problémů však nikdy nebyl tak zásadní, aby mě donutil skončit či se vzdát. Pamatuji problémy s nedostatkem příslušníků, kteří odešli v rámci změny služebního zákona, tehdy jsme ve věznici skoro bydleli. S podobným problémem se potýkáme i dnes, kdy ho však řeším z pozice vedoucího (chybí mi skoro 25 dozorců do služby). Též si velice živě pamatuji, jak nám bylo odebráno deset procent platu a byl zmražen růst mezd. To byl pro mnohé opravdu velice citelný zásah. Naštěstí jsem však měl kolem sebe vždy takové lidi, kteří mi pomohli všechny problémy překonat.

ZAŽIL JSTE NĚJAKOU KRIZOVOU SITUACI?

Problémových situací jsem zažil spoustu, ale za zmínku stojí pokus

o vzpouru v roce 2000, kdy byla opravdu vyhrcoená situace, tehdy se odsouzení zabarikádovali v jedné z ubytoven a my jsme čekali ve věznici jako zálohy pro zásah. Všichni jsme znali dopady vzpoury vězňů v Leopoldově. Druhou krizovou situací byla amnestie. Ten den, kdy prezident Václav Klaus vyhlásil amnestii, jsem byl ve věznici na kontrole. Ihned po proslovu prezidenta, začali nepokoje vězňů, kteří nevěděli, co se bude dít. Tehdy jsem musel postupně projít všechny oddíly ve věznici a všechny vězně jsem uklidňoval. Následoval týdenní maraton soudních líčení a propouštění vězňů. To bylo opravdu hodně náročné.

V ČEM VIDÍTE ÚSKALÍ PRÁCE VE VS ČR?

Úskalí vidím v tom, že práce ve vězeňské službě je finančně a zejména společensky nedocenená práce. Jsme takovou šedou Popelkou, která stojí v pozadí, a pokud se o ni někdo zajímá, tak většinou v negativních souvislostech. Vzhledem k současné době vysokých platů, stabilní ekonomické situaci a nízké nezaměstnanosti je velmi těžké získat nové a kvalitní zaměstnance do uniformovaných i civilních

řad. Jedná se o psychicky velmi náročnou práci, kterou nemůže vykonávat každý, což je v současné době velmi citelné.

V ČEM VIDÍTE VÝHODY?

Vidím spoustu výhod. Jednou z nich je stabilní práce se stálým příjmem. Další výhodu vidím (alespoň u nás) v práci v kolektivu. Již několik let mám kolem sebe tým skvělých lidí, kteří spolu vytváří dobrou pracovní náladu a prostředí. Tento trend sleduji i v kolektivu středního a vyššího managementu věznice napříč odděleními. Mezi další výhody patří i možnost sportovního vyžití. Máme fotbalový, volejbalový i florbalový tým a pravidelně se účastníme i mezinárodních turnajů. Naše věznice má dlouholetou spolupráci s polskou a slovenskou věznici, kdy provádíme vzájemná setkání, při kterých si předáváme poznatky a zkušenosti. Díky této spolupráci jsem získal hned několik zahraničních přátel, se kterými udržuji pravidelný kontakt. V neposlední řadě vidím výhodu i v možnosti vzdělávání. Já sám jsem při práci studoval celých osm let. Vystudoval jsem úspěšně celkem tři školy, včetně letošního zakončení inženýrského studia na Zemědělské univerzitě v Praze.

OZNAČOVÁNÍ STEJNOKROJŮ PŘÍSLUŠNÍKŮ ZVLÁŠTNÍCH SLUŽEB VS ČR

JOSEF NEJEDLÝ POKRAČOVÁNÍ

NÁŠIVKY NA STEJNOKROJE PŘÍSLUŠNÍKŮ „ZÁSAHOVÝCH JEDNOTEK“ VS ČR
(Výběr do vydání NGR č. 43/2015)

Rok vydání	Název organizační jednotky	Autor, poznámka
2000	Vazební věznice Praha Pankrác	Postupně vydány 3 další odlišné vzory
2000	Věznice Mírov	Postupně vydány 2 další odlišné vzory. Autor: kpt. em. Karel Neuvirt
2002	Vazební věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Brno	Postupně vydány 4 odlišné vzory. Autor: prap. Petr Grabica
2002, 2004, 2010	Věznice Píbram	Autoři: kpt. Bc. Miroslav Ježek, por. Pavel Zoubek, npor. Petr Prokeš
2004	Vazební věznice Jihlava	prap. Stanislav Volf, 50 ks
2004, 2006	Vazební věznice Litoměřice	mjr. Jan Češka
	Vazební věznice České Budějovice	Vydány 2 varianty
	Věznice Horní Slavkov	Vydány 2 varianty
2007, 2008, 2009, 2011	Vazební věznice Praha Ruzyně	Autor Viktor Kneštko
2006	Vazební věznice Rýnovice	Vydány 3 odlišné vzory, autoři: Aleš Lebeda, pplk. Pavel Zange
2004	Věznice Valdice	Postupně vydány 2 odlišné vzory
2005	Akademie VS ČR Stráž pod Ralskem	Autor: por. Jiří Holeček, vydáno 5 ks.

Větší frekvence výskytů dřívějších typů u některých zařízení odpovídala skutečnosti, zda se jednalo např. o vazební vězňáky, specializovanou na eskortní činnost v rámci většího územního celku apod. V některých případech nebyly již vyvzorované a vyrobené nášivky do běžné činnosti ani zařazeny a ani jejich použití nebylo dovoleno. Tak tomu bylo třeba v případě hned dvou typů, vzorků látkových nášivek vytvořených pro příp. budoucí označování stejnokrojů příslušníků Akademie Vězeňské služby ČR Stráž pod Ralskem. V konečné fázi jich bylo vyrobeno pouze pět kusů od každé varianty; autorem návrhu byl Jiří Hájek. A pouze u toho návrhu také zůstalo. Připomeňme, že v mnoha případech jsou tyto neobvyklé nášivky-domo-

venky známé, avšak přes veškerou snahu autor již nemohl z objektivních důvodů zjistit bližší údaje. Zůstává nezjištěno, ve kterém roce byly zhotoveny, není znám například tvůrce návrhu nebo kolik kusů bylo vyrobeno a další podrobnosti. V každém případě se však jedná o zajímavý historický doklad.

Psovod

Významným mezníkem ve vystrojování VS ČR byl rok 2006, kdy byla vydána novela výstrojního předpisu. Po dlouhých (více než deseti) letech byla touto vnitřní normou oficiálně určena dvě zvláštní označení: nášivka vězeňského psovoda a pyrotechnika.

Nášivky psovodů, které používali před rokem 2006 příslušníci některých vazebních věznic a věznic, byly v některých ojedinělých případech nošeny i po vydání novely výstrojního předpisu. Ani v těchto případech se není čemu divit: Na tuto profesi platný předpis z roku 1993 sice speciálním stejnokrojem pamatoval, avšak jednotný vzor označení specialistů, např. psovodů, byl jaksi opomenut. Proto se stalo tradicí, že se na mnoha veřejných akcích, např. na přeborech konaných na nejrůznějších místech republiky, objevovali psovodi Vězeňské služby ČR s aplikací nejrůznějších typů spontánně vytvářených nepředpisových označení „psvod“ na stejnokroji.

Psovod oficiální
dle NGR 36 r. 2006

Oficiální reakce byla jednoznačná, i když na sebe nechala relativně dost dlouho čekat. Teprve v roce 2004 byl navržen a vyvzorován nový oficiální typ nášivky psovoda Vězeňské služby ČR. Navržená látková nášivka dokonce pečlivě respektovala i jednu základní heraldickou zákonitost - měla tvar tzv. gotického štítu... Ovšem ve výstrojním předpisu byla tato změna publikována až o dva roky později, v roce 2006. A to ještě nutno podotknout, že vydání novely výstrojního předpisu bylo dvakrát odloženo. Toto, i když přechodné, legislativní vakuum umožnilo, aby s výtvarnou iniciativou přicházeli, i když sporadicky, příslušníci v některých věznicích až do vydání dlouho očekávané legislativní úpravy výstrojního předpisu v roce 2006. V tomto dokumentu je uveřejněn detailní popis i reprodukce označení psovoda.

Další podnět k vývoji, který nikdy nelze zastavit, nastal po deseti letech. V roce 2016 bylo nutno vybat specialním označením účastníky mezinárodního setkání specialistů-psovodů na veletrhu Future Force Forum 2016. Ad hoc bylo rozhodnuto zhotovit speciální označení K9. Označování tohoto typu je ve světě de facto obecně známé. Byly vyrobeny dva rozměrově odlišné typy domovenek. Zhotoveny byly v černé barvě s bílým nápisem K9 v provedení s upevněním (podšíťím) na tzv. suchý zip. Jedna varianta je zhotovena o rozměrech 65 mm x 30 mm a druhá má rozměry 80 mm x 40 mm.

Psovod ČR nášivka kapsová

Čtenářům dlužíme alespoň krátké vysvětlení, co vlastně zkratka „K9“ znamená:

Psovody, tedy i ty působící ve vězeňství, řadíme bezesporu do zvláštní kategorie služeb. Jejich speciální označování je téměř ve všech případech velmi nápadité, divácky působivé a na první pohled přitažlivé. Zvláště v americké angličtině se setkáváme s ustálenými postupy při vzniku zkratk, které se pak šíří do světa např. prostřednictvím filmů a jiných kulturních otisků přijímaných do slangů jiných jazyků. Ustálená zkratka je vytvořena ze dvou znaků „K-9“, které při výslovnosti mohou vyjadřovat jedno slovo. „K“ hláskuje Angličan jako „kej“, devítku vyslovuje jako „najn“. To potom zní stejně jako „canine“ (kejnajn), což v překladu znamená „psí, pes“. S touto zkratkou se poprvé širší odborná veřejnost setkává ve spojitosti s výcvikem a využitím psů pro potřeby vojenských bojových akcí. V podstatě poprvé to byly právě jednotky americké armády, které již v průběhu 2. světové války s velkou úspěšností masově nasadily do mnoha akcí speciálně vyvíčené psy. Základní organizační jednotkou psovodů byla „K9 Unit“ (jednotka psovodů). V současnosti je tato zkratka užívána pro jednotky speciálně vycvičených psů nejen v oblasti vojenské, ale zejména vězeňské, policejní a dále i záchranářské kynologie v mnoha zemích celého světa včetně České republiky.

Lidová tvořivost ve věznicích se ovšem projevuje i v současnosti, kdy je oblast označování stejnokrojů psovodů - příslušníků VS ČR, legislativně vyřešena. Dokladem je nášivka Věznice Bělušice. V roce 2017 se objevilo nové označení stejnokroje psovoda. Na heraldickém štítě gotického tvaru jsou zobrazeny atributy tzv. psa pro vyhledávání drog. Doprovodný text oznamuje, že jde o bělušickou věznici. Ovšem přes veškerou snahu se nepodařilo dohledat obecný předpis legalizující toto označení.

Pro přehlednost a alespoň částečnou informovanost je uváděn tabulkový přehled výběru známějších a frekventovanějších nášivek stejnokrojů psovodů - příslušníků VS ČR vzniklých do vydání legislativní úpravy této oblasti a de facto vznikajících po jejím vydání roku 2006. Vzhledem k časovému odstupu jsou některé údaje neúplné.

Psovod V Jiřice 2003

ZJ VV Opava

Psovod VV Pankrác 2005

Psovod V Příbram 2

NÁŠIVKY NA STEJNOKROJE PSOVDŮ – PŘÍSLUŠNÍKŮ VS ČR (Výběr do vydání NGR č.36/2006)

Rok vydání	Název organizační jednotky	
2003-2004	Vazební věznice Jiřice	prap. Stanislav Volf,
		pprap. Jan Severa
2002, 2004	Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava	Postupně vydány 2 odlišné vzory
2002, 2006, 2008, 2010	Věznice Píbram	Postupně vydány 4 odlišné vzory
2005	Vazební věznice Praha Pankrác	Psi na vyhledávání výbušnin

(Některé „novinky“ po vydání NGR č. 36/2006)

2008-2018	Oblastní přebory psovodů VS ČR Píbram	
2016	„K9“	„Future Force Forum 2016“, 16 ks; autorem: mjr. Milan Kozák
2017	Věznice Bělušice	Psi na vyhledávání drog
2006	Vazební věznice Rýnovice	Vydány 3 odlišné vzory, autoři: Aleš Lebeda, pplk. Pavel Zange
2004	Věznice Valdice	Postupně vydány 2 odlišné vzory
2005	Akademie VS ČR Stráž pod Ralskem	Autor: por. Jiří Holeček, vydáno 5 ks.

Pyrotechnik

Ve výše již několikrát zmiňované významné novele výstrojního předpisu NGR č. 36/2006 byla zveřejněna i oficiální podoba a popis nášivky pyrotechnika. Tato speciální činnost byla samozřejmě i v předcházejícím období ve Vězeňské službě ČR prováděna. Vývoj označení - nášivek pyrotechnika - byl ale přece jen poněkud odlišný. V tomto případě totiž nebyl problém natolik urgentní a obecný. Důvod byl velmi prozaický. Do funkce pyrotechniků ve Vězeňské službě ČR byl určen ve srovnání s psovody přece jen relativně malý počet příslušníků, specialistů. Tvar tohoto označení je velmi neobvyklý a netradiční. Jako předloha látkové nášivky pyrotechniků Vězeňské služby ČR posloužil tvar nášivky příslušníků Pyrotechnické základny Muničního úřadu Opava. Pouze barevné řešení je v tomto případě odlišné; je laděno do tmavomodré barvy uniformy Vězeňské služby ČR. Je známo, že původně bylo zhotoveno provedení látkové, určené na přišívání. Pozdější verze

Pyrotechnik dle NGR 36 r. 2006

je v modernějším technickém provedení - na suchozip. Tak jak je běžné, novela výstrojního předpisu nyní již přesně určuje i konkrétní umístění tohoto speciálního druhu označení na stejnokroji.

Současná úprava a oficiální vzory

Zatím poslední masivní legislativní úpravou, která stanovuje vzory nášivek a domovenek, je nyní platné Nařízení generálního ředitele č. 43/2015. Jako obrazový doplněk této části práce je uveřejněn pouze výběr několika reprodukcí originálů nášivek na stejnokroje příslušníků zásahových jednotek z některých věznic a vazebních věznic. Kompletní soubor reprodukcí je přílohou právě zmiňovaného předpisu.

Po prostudování dostupných historických pramenů a dokumentů lze konstatovat, že po dlouhou dobu a s nevalnými výsledky se hledalo nějaké řešení. V roce 2015 došlo ke konečnému sjednocení označování stejnokrojů příslušníků „zásahovek“ na úrovni organizačních jednotek. Počátkem druhého desetiletí po roce 2000 byl zájem vedení kladen na zajištění alespoň principiální unifikace tvaru a velikosti v rámci celé VS ČR. Toto řešení bylo projednáváno i proto, že se po nějakou dobu uvažovalo

o zřízení dvou masivnějších územních „zásahovek“ s možností operativního nasazení „zásahovky“ v případě vzniku mimořádné události v některé z organizačních jednotek. Jedna měla být pro Čechy, druhá pro Moravu. Před rokem 2015, zvláště v závěrečné fázi přípravných prací na novém výstrojním předpisu, byla věnována značná pozornost oblasti označování stejnokrojů příslušníků určených pro služební zákrok pod jednotným velením a stejnokroj pro příslušníky určené k provádění eskort nebezpečných osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. K částečnému řešení došlo díky důsledné koordinaci této akce v rámci celé Vězeňské služby ČR. Vzhledem k pozdějším personálním změnám ve vedení VS ČR se však od celkového řešení nakonec upustilo. V podstatě jediným výsledkem bylo shromáždění a sjednocení výtvarného tvaru návrhů z jednotlivých věznic a vazebních věznic. Po schválení došlo konečně ke zveřejnění v novele výstrojního předpisu. Jednotlivé věznice a vazební věznice, kde příslušníci těchto speciálních služeb působí, tak mají předpisem přidělený tvar i výtvarné řešení nášivky-domovenky. Oproti dřívější libovůli je kromě výtvarného motivu věznice namísto jejího jména pouhé strohé označení identifikačním číslem věznice nebo vazební věznice. Stejně tak i barevně je úplná řada celkem 35 domovenek unifikována – je převážně laděna do šedé a černé barvy. To samozřejmě v případě, že se připevňuje na stejnokroj speciální („černáky“) pro příslušníky zásahové jednotky či operativně eskortní skupiny určené pro služební zákrok pod jednotným velením, případně na stejnokroj příslušníků určených k eskortě zvláště nebezpečných osob. V některých případech jsou známy i barevné varianty domovenek, které lze umístit na společenský stejnokroj. Ovšem v současnosti není distribuce prováděna z centra, ale výrobu si jednotlivé věznice podle zájmu a okamžité potřeby, podle vzoru, který je dán platným předpisem, zajišťují operativně z vlastních finančních zdrojů.

Pro ulehčení orientace, které věznici nebo vazební věznici konkrétní vzor domovenky-nášivky náleží, poslouží přiložená tabulka:

ČÍSELNÉ OZNAČENÍ DOMOVENEK VS ČR

určujících příslušnost k zásahové jednotce, operativně eskortní skupině a jednotce pro zákrok pod jednotným velením (dle příslušnosti k organizační jednotce podle NGR č.43/2015)

Číselné označení domovenky	Název organizační jednotky
1	Vazební věznice Praha Ruzyně
2	Vazební věznice Praha Pankrác
4	Věznice Píbram
5	Věznice Vinařice
6	Věznice Rapotice
7	Věznice Ostrov
8	Věznice Horní Slavkov
9	Vazební věznice Liberec
10	Vazební věznice České Budějovice
11	Věznice Plzeň
12	Věznice Rýnovice
13	Věznice Stráž pod Ralskem
14	Vazební věznice Litoměřice
15	Vazební věznice Teplice
17	Věznice Všehrdy
18	Věznice Bělušice
19	Věznice Nové Sedlo
20	Vazební věznice Hradec Králové
21	Věznice Pardubice
22	Věznice Valdice
23	Věznice Světlá nad Sázavou
24	Věznice Jičice
25	Věznice Odolov
26	Věznice Ostrov
27	Věznice Kynšperk nad Ohří
29	Věznice Karviná
30	Vazební věznice a ústav pro výkon zabezpečovací
31	Vazební věznice Ostrava
32	Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava
33	Věznice Kuřim
35	Věznice Heřmanice
36	Věznice Mírov
37	Vazební věznice Olomouc
38	Věznice Břeclav
39	Věznice Znojmo

hlavní kaplan, a to ve slavnostním druhu pracovního oděvu. Pro tento účel bylo toto oblečení v předpise označeno jako slavnostní pracovní oděv tmavomodré barvy. Nášivka k tomuto stejnokroji byla vyvzorována v prosinci 2007. Znamé řadě označení Vězeňské služby ČR se tvarově vymyká. Výrobu 100 kusů zajistila v květnu 2008 firma Kříž s. r. o., z Letovic. Další dodávka v počtu 50 kusů byla realizována v roce 2011. Nášivka je kruhového tvaru o průměru 80 mm. Autorem výtvarného řešení a koncepce návrhu je Bohdan Pivoňka. Provizorní řešení bylo de facto legalizováno dodatečně vydáním rozhodnutí generálního ředitele v roce 2017.

Zahraniční mise a další speciální označení

Nelze opomenout ještě další druhy označení vytvořené např. pro označení stejnokrojů příslušníků Vězeňské služby ČR vyslaných na zahraniční mise k plnění služebních úkolů. Pro ilustraci pouze dva případy:

Jedním byla mise příslušníků Vězeňské služby ČR do Afghánistánu, do Lógaru (jedna ze 34 afghánských provincií) v roce 2012. Pro tuto příležitost byl navržen, vyvzorován a realizován komplet tří domovenek pro označení polních stejnokrojů účastníků mise. Součástí byla navržená varianta oborového znaku

s anglickou jazykovou mutací. Autorem této varianty je kpt. Robert Blanda. Namísto ve vězeňství tradičně obecně používaného zobrazení státního znaku (domovenky) byla zhotovena polnímu stejnokroji barevně přizpůsobená varianta miniaturní státní vlajky. Třetí část tohoto kompletu tvořilo označení krevní skupiny nositele.

V druhém případě, při vyslání příslušníků Vězeňské služby ČR do výkonu služby u Mezinárodního soudního dvora a ve věznici v Haagu, byly jejich stejnokroje označovány také. Stejnokroje vybraných příslušníků byly označovány dvěma variantními nášivkami. Jedna, kulatého tvaru v modré barvě s nápisy United Nation a Nationunions, a další ve tvaru připomínajícím heraldický gotický štít s textací: Security-United Nation, Nation Unions. Ovšem provenience byla místní, tedy od příslušných orgánů OSN.

Stranou pozornosti by neměla zůstat ani taková činnost, jakou je vyjednávání v krizových situacích. I s takovým druhem označení opravdu neobvyklé a náročné činnosti jsme se v našem exposé mohli seznámit.

Označování stejnokrojů příslušníků nejrozličnějších vězeňských služeb je velmi silnou a zažitou tradicí. Diváky více či méně zajímavé, ale povětšinou atraktivní rukávové nášivky a domovenky určitě ještě dlouhou dobu zůstanou jedním z velmi použitelných stejnokrojových prvků pro ruce i oči mnoha lidí různých profesí a nejenou i velmi odlišného odborného zaměření. Jsou významným a mnohdy nezastupitelným dokumentem a dokladem vývoje země a doby, ve které "spatřily světlo světa". Bezsporně jsou jedinečným dějinným pramenem. Seznamují nás právě v letošním roce, kdy si připomínáme čtvrt století existence českého vězeňství, ale i další významná výročí z dějin republiky, a přibližují nám do tohoto okamžiku téměř nezmapovanou a u nás i mezi profesionály nepřilíh známou stránku českého vězeňství. Dokonce z takových úhlů pohledu, pod jakými by to bylo z mnoha nejrozličnějších důvodů, například vlivem bariéry při vyhledávání legislativních předpisů a kontaktů na pamětníky – tzv. orální prameny, i pro renomovaného publicistu, značně svízelné.

Duchovní služba

V mezidobí, kdy ještě nebyla zpracována (současně platná) novela výstrojního předpisu, přišla s požadavkem i vězeňská duchovní služba. Původně tak trochu mimo celkovou legislativní úpravu vznikla nášivka vězeňských kaplanů. Impulsem pro zhotovení se stalo ekumenické shromáždění duchovních, které se konalo na Velehradě v roce 2008. Oficiálního zástupce na shromáždění vysílala také Vězeňská služba ČR. Bylo rozhodnuto, že Vězeňskou službu ČR bude zastupovat

DELIMITACE VĚZEŇSTVÍ

V ROCE 1969

ONDŘEJ HLADÍK

České a československé vězeňství náleželo od poloviny 19. století, kdy se jako sjednocený celek stalo součástí státní správy, vždy do resortu ministerstva spravedlnosti. Nic na tom nezměnily ani dvě světové války. Až v období po únoru 1948 začala situace směřovat k radikální změně. Nová vládnoucí garnitura už si nepřála, aby vězení představovalo cestu k nápravě a návratu do civilního života. Podle sovětských vzorů se mělo proměnit v cestu k likvidaci skutečných i domnělých nepřátel.

Proces takzvané sovětizace vyvrcholil na podzim 1952, kdy bylo vězeňství převedeno do pravomocí ministerstva národní bezpečnosti, o rok později ministerstva vnitra. Začalo tak dlouhé období, kdy byly přerušeny veškeré tradice prvorepublikové humanizace výkonu trestu. K lepšímu se situace začala obracet až v době pozvolného uvolňování poměrů v 60. letech. Pro vězeňství byl důležitý zejména rok 1965, kdy byl přijat nový zákon o výkonu trestu odnětí svobody, na jehož základě došlo mimo jiné ke zrušení Správy nápravných zařízení a zřízení Sboru nápravné výchovy (SNV), stále však příslušejícího k resortu ministerstva vnitra. Rychle se však přibližoval moment, kdy se vězeňství mělo vrátit do sféry justice. Tím se stal rok 1969, avšak tento zásadní krok narážel na odpor mezi čelními představiteli vězeňství i dozorcí, což zapříčinilo řadu jednání na nejvyšší úrovni.

Vlastnímu převodu vězeňství mezi ministerstvy ale předcházela řada jednání na nejvyšší úrovni. Ať už se jednalo o dojednání všech podrobností mezi justicí a vnitrem či přímým diskuzím mezi náčelníkem SNV a jeho podřízenými. Nesmělo samozřejmě chybět ani projednání návrhu zákona v Národním shromáždění. Z nastíněných informací plyne, že celý proces byl zdlouhavý a komplikovaný.

Ale ani to nepředstavovalo úplný prvopočátek změn. K němu by v druhé polovině 60. let 20. století nemohlo dojít bez impulsu vycházejícího z nejvyššího vedení KSČ. Cesta k němu se začala otevírat odvoláním prvního tajemníka Ústředního

výboru KSČ a prezidenta republiky Antonína Novotného. Následným zvolením Alexandra Dubčeka jako nového prvního tajemníka ÚV KSČ na začátku ledna 1968 zvítězilo reformní křídlo strany, což umožnilo další kroky. V této atmosféře očekávání a změn byl 5. dubna 1968 na zasedání ústředního výboru schválen nový Akční program KSČ.

Ten se stal zásadním jak pro celou společnost, tak i přímo pro československé vězeňství. Jedním z důležitých paradigmat tohoto dokumentu bylo mimo jiné i odstranění chyb, kterých se strana dopustila v 50. letech. Z toho pak vyplývala ustanovení směřující k odstranění centralistického rozhodování a soustředění velkého množství pravomocí v jednom článku státního aparátu. Jedním z hlavních cílů se vcelku pochopitelně stalo ministerstvo vnitra. ÚV KSČ poukazoval v akčním plánu především na to, že dosavadní praxe odporovala tradičním zvyklostem řízení agendy v ohledu justice i konkrétněji vězeňství jako jednoho z jejích odvětví: „Je potřeba v nejbližší době vypracovat návrhy zajišťující ve vyšetřování základní kompetenci soudů, oddělení správ věznic od bezpečnostního aparátu...“ Dalším argumentem pro nastíněné postoje bylo i to, že v důsledku tak mělo být bráněno odbornému a kvalifikovanému rozhodování vycházejícímu z vědeckých poznatků. Akční program ÚV KSČ tedy v dubnu 1968 položil základní kámen ke změnám, jež vyvrcholily na počátku roku 1969. Jak již bylo řečeno, bez něho by k návratu vězeňství do pravomocí ministerstva spravedlnosti mohlo dojít jen těžko. Tehdy totiž

představoval významnou oporu při řešení sporů s odpůrci tohoto kroku. Je však samozřejmé, že i v reformním období druhé poloviny 60. let všechny snahy o nápravu minulosti nemohly překročit jasně dané ideologické mantinely, což je zřejmé i z toho, že u zrodu zásadních oficiálních dokumentů stáli nejvyšší komunističtí funkcionáři.

Důležitost, jakou vedení země přikládalo vyčlenění vězeňství z pravomocí ministerstva vnitra, dokazuje i to, že po vydání akčního programu se tato položka stala na jaře 1968 součástí programového prohlášení vlády. Konkrétně byla zařazena do části o zákonnosti a ochraně lidských práv s tím, že jej převezme ministerstvo spravedlnosti a „...že má být celá tato akce provedena urychleně“.

Větší otevřenost

Po začlenění delimitace do vládního programu se tato problematika dostala i na půdu Národního shromáždění, kde ji mimo jiné projednávala občanská komise pro kontrolu nad výkonem trestu odnětí svobody, kterou tehdy vedl poslanec Josef Zvára. Na schůzi padlo usnesení, že převod má plnou podporu, avšak byla připojena připomínka doporučující větší otevřenost vězeňství vůči veřejnosti, protože „...nadměrné a neodůvodněné utajování různých skutečností vyvolávalo představy, že je v našich nápravně výchovných ústavech mnohem více odsouzených a že jejich počet dosahuje statisíců“ (ke 2. 5. 1968 bylo v Československu 20 930 odsouzených).

V důsledku snahy o zahájení reformy také poslanec 3. května J. Zvára interpeloval na 23. schůzi Národního shromáždění ministra vnitra Josefa Pavla a žádal od něj, aby prověřil situaci v nápravně výchovných ústavech. Následně měl ministr Národní shromáždění informovat o tom, jestli příslušníci SNV dodržují platné zákony (myšlen byl především zákon č. 59/1965 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody), nedochází-li i nadále k nezákonnosti a jaké důsledky ze zjištěných skutečností vyvodí.

Než však mohly být řešeny praktické otázky, musela vláda schválit zásady novely zákona. Podklady pro zasedání předložil 16. května 1968 ministr spravedlnosti JUDr. Bohuslav Kučera. Po jejich kladném přijetí nastala další etapa, která měla vymezit čas do 15. června. Zpracování konkrétní osnovy novely připadlo ministerstvu spravedlnosti. Výsledek spatřil světlo světa ještě před stanoveným termínem, takže nový dokument byl ústavně právním výborem Národního shromáždění schválen už 11. června 1968 a následoval ještě branný a bezpečnostní výbor 9. července.

Ve stejné době, kdy byly myšlenky na převod vězeňství projednávány ve vládě a Národním shromáždění, nezůstal nečinně stát stranou ani SNV. A je třeba říci, že se jednalo spíše o negativní reakce jak ze strany vedení sboru, tak i jeho příslušníků. Tehdejší náčelník JUDr. Oldřich Mejdr zaslal ministru vnitra stanovisko, kterým vystoupil proti převodu vězeňství k ministerstvu spravedlnosti. Vytýkal v něm zejména to, že komise zpracovávající návrh novely zákona č. 59/1965 Sb. vůbec nepřipustila k projednání alternativní návrh vypracovaný v SNV, který považoval za: „...daleko progresivnější než návrh předložený ministrem spravedlnosti.“

Základním krokem se mělo stát úplné vyčlenění vězeňství z vlivu ministerstev a jeho přímé podřízení vybranému členovi vlády, a to konkrétně někomu, kdo bude mít co nejméně pravomocí souvisejících s trestním řízením. To mělo vyjít vstříc proklamovanému boji proti kumulaci moci. Nadále návrh SNV samozřejmě prosazoval zachování charakteru vojensky organizovaného ozbrojeného sboru, byť se objevuje úvaha o možnosti zcivilnění některých specifických pracovních pozic (vychovatel, odborný specialista atd.).

Za výrazně pozitivní myšlenku lze považovat požadavek na vydání Řádu výkonu vazby ve sbírce zákonů a zahájení prací na přípravě samostatného zákona o výkonu vazby. K tomu však bohužel nedošlo a vězeňství tak po celá 70. a 80.

léta požadovanou normu postrádalo. Nepřehlédnutelné jsou však i obavy, které doprovázely celý proces delimitace. Příslušníci sboru se totiž strachovali především o ztrátu materiálního zabezpečení po vyřazení vězeňství z resortu ministerstva vnitra.

Předložený návrh se však nesetkal se vstřícným přijetím. Studijní oddělení ministerstva vnitra jej na počátku června 1968 doslova smetlo ze stolu: „Důvody, o které se návrh opírá, jsou tendenční, nelogické a i při malé objektivnosti snadno vyvratitelné.“ Navíc v podstatě obvinilo náčelníka SNV, že jeho hlavní snahou je konzervování dosavadního stavu, a připomnělo, že zařazení vězeňství do justice navazuje na násilně přerušené starší tradice. Je tedy zřejmé, že v roce 1968 byla snaha o reformu vězeňství míněna opravdu vážně.

Leč první razantní odmítnutí neznamenovalo, že by se SNV chtěl vzdát bez dalšího boje. Stejně jako v květnu byl i po zhotovení zásad novely zákona sepsán rozsáhlý rozklad založený znovu na výše popsaném zdůvodňování odporu. Je však nutné podotknout, že celý dokument prozrazuje narůstající obavy. Začíná se totiž objevovat až absurdní argumentace, která přestává mít reálný základ. Příkladem je hned první vyjádření k převodu vězeňství do pravomocí justice: „...nevytváří potřebné institucionální záruky důsledného dodržování zákonosti...“ Nebo: „...by podle mého názoru vznikly podmínky pro deformované pojetí výkonu trestu odnětí svobody“. V tomto případě tedy již náčelník správy SNV O. Mejdr zřetelně artikuloval své postoje a představy o tom, jakým směrem by se mělo vězeňství v příštích letech ubírat.

Postavení SNV

Stejný postup ze strany SNV následoval i po vypracování návrhu novely zákona. Stanovisko zaslané ministerstvu vnitra se však už zabývalo pouze postavením a materiálním zabezpečením příslušníků sboru. Odpadly tak snahy o vynětí SNV z pravomoci ministerstev, pravděpodobně už bylo zřejmé, že tento požadavek nemá reálnou šanci na úspěch. V dokumentu z 22. července 1968 je tak možné číst například připomínku k formulaci nového znění paragrafu 63 zákona 59/1965 Sb.: „Služební poměr příslušníků, materiální a finanční zabezpečení, léčebná péče, sociální zabezpečení, jsou stejné jako u ostatních ozbrojených sborů“. Leč i toto stanovisko doporučilo ministerstvo spravedlnosti neakceptovat s tím, že se jedná jen o drobné formální úpravy zásad, které návrh

zákona již obsahuje, a nemají proto zásadní povahu.

Jak se zdá z dochovaných archiválií, postoje O. Mejdra nebyly ministerstvy nijak výrazně reflektovány. Jeho obhajoba konzervování dosavadního stavu či přímo dokonce obhajování praxe konce 50. let v reformní atmosféře poloviny roku 1968 působila spíše kontraproduktivně.

Jelikož převod vězeňství představoval náročný úkol, bylo 27. července 1968 na kolegiu ministra vnitra schváleno vypracování návrhu na ustavení mezirezortní delimitační komise s cílem zajistit oborové uzavření SNV a jeho předání ministerstvu spravedlnosti k 1. lednu 1969. Požadovaný dokument byl velmi rychle vypracován a předložen ke schválení na mimořádném kolegiu 2. srpna 1968. K jeho definitivnímu odsouhlasení ale došlo až 5. srpna, čímž uvedená komise začala oficiálně existovat.

K prvnímu zasedání se delimitační komise sešla po jmenování členů 24. září 1968 v budově ministerstva vnitra na Letné. Výsledkem bylo utvoření harmonogramu přípravných prací – určení posloupnosti jednotlivých úkolů podle důležitosti, sestavení přehledu pracovních skupin, řešení záležitostí personálních a mzdových, nové schéma organizace SNV. Současně došlo také k vypracování přehledu pracovních komisí. Na druhém zasedání 10. října pak přibyla nutnost uspořádat služební aktiv pro funkcionáře SNV k vysvětlení všech souvislostí vztahujících se k převodu. Očividně stále přetrvávaly obavy o materiální zabezpečení příslušníků sboru, což dokazuje i zmínka a nutnost zpracovat pro denní tisk článek o podmínkách jejich nového postavení a zajištění.

Odvolání náčelníka SNV

Důležitým počinem na cestě ke změnám podmínek ve vězeňství se stalo odvolání dosavadního náčelníka O. Mejdra, který byl ve funkci už od roku 1952. Tento krok schválil sekretariát ÚV KSČ v listopadu 1968. V důvodové zprávě se jako důvod na prvním místě objevuje jeho přílišné sepejetí s předchozí dobou a nezákonnosti ve vězeňství. Až na druhém místě je zařazena zmínka o odchodu na vlastní přání a přeřazení k Hlavní správě VB. Z dnešního hlediska až paradoxně pak O. Mejdr v letech 1969 až 1982 zastával funkci náčelníka Střední odborné školy ministerstva vnitra ve Víněři a Svatém Janu pod Skalou. Na druhou stranu byl ale bezpochyby pro nově nastupující normalizační režim vhodným kandidátem na tuto funkci.

Na jeho místo nastoupil od počátku roku 1969 JUDr. Jaroslav Placr, který předtím působil na Generální prokuratuře, ve Vědeckovýzkumném ústavu kriminologickém a od května 1968 na ministerstvu spravedlnosti.

S blížícím se koncem roku narůstaly aktivity směřující k uskutečnění převodu vězeňství k plánovanému 1. lednu 1969. Za další velmi zásadní krok je možné považovat zrušení agenturně operativní práce na základě rozkazu ministra vnitra z 13. prosince 1968. Nasazení agentů z řad vězňů se do té doby řídilo Směrnicí pro agenturně operativní práci v nápravných zařízeních ministerstva vnitra z 1. listopadu 1963 (NZ-oper-I-1) a Směrnicí pro práci s tajnými spolupracovníky ve vyšetřovacích věznicích ministerstva vnitra z 20. února 1965. Dosa- vadní praxe využívání agentů z řad vězňů se totiž stala jedním ze symbolů nejtemnějšího období česko-slovenského vězeňství v 50. letech (je však příznačné, že na počátku

let 70., v době rozbíhající se normalizace, byla agenturně operativní práce v SNV znovu zavedena).

Vládou zpracovaný návrh novely zákona č. 59/1965 sb., na jejímž základě mělo k delimitaci vězeňství dojít, byl v druhé polovině prosince 1968 projednán a schválen výše uvedenými výbory Národního shromáždění. Zásadní se pak stala 29. schůze Národního shromáždění dne 20. prosince 1968. Na programu bylo právě schválení vládního návrhu novely. Hlavní změny oproti předchozímu stavu byly však tehdy chápány jako prozatímní řešení. Podle slov ministra spravedlnosti B. Kučery se tehdy počítalo s rozsáhlejšími úpravami trestně právních vztahů v příštích letech, což se samozřejmě mělo týkat soudnictví a vězeňství. Proto předkládaný návrh nově řešil jen práva a povinnosti příslušníků SNV, namísto dosavadního zákona č. 70/1965 Sb. o Sboru národní bezpečnosti. Dále pak některé otázky zdravotní péče, rekreace a v neposlední řadě mož-

nosti přeřazení z SNV do SNB.

V navazujícím hlasování, které řídil předseda Národního shromáždění Josef Smrkovský, byla novela jednohlasně schválena a vešel tak v platnost zákon č. 173/1968 Sb. Tím se otevřela cesta k definitivnímu dokončení procesu převodu vězeňství. Týden po schůzi Národního shromáždění uzavřela obě zainteresovaná ministerstva delimitační dohodu a od 1. ledna 1969 se stal převod vězeňství do pravomocí justice skutečností.

Tímto krokem bylo ukončeno šestnáct let trvající období, během něhož prošlo české vězeňství asi tou nejtemnější etapou ve své historii. Tehdy se skutečně zdálo, že se jedná o počátek reformy, na jejichž konci měl stát moderní vězeňský systém, který by akceptoval zásady humanizace výkonu trestu. Tato pozitivní vize ale neměla dlouhého trvání a tvrdě narazila na počínající normalizaci.

ENGLISH CORNER – VI

EuroPris gives feedback on CoE Recommendations IVA PRUDLOVÁ

Source: EuroPris Newsletter March 2019

<https://www.europris.org/news/europris-gives-feedback-on-coe-recommendations/>

Last February, Kirsten Hawlitschek, executive director, and James King, chair of the EuroPris expert group on Prisoner Education met with the working group of the Penological Council (PC-CP). The expert group had analysed the 30 year old CoE Recommendation n° R (89)12 on education in prison and mapped prisoner education in European Prison Services. Based on that the expert group gave advice on how the existing Recommendation could be updated and improved according to current standards.

The result was a listing of which recommendations are still valid and which might need updating. Being passed in 1989, the overall conclusion was that Recommendation (89)12 is still valid as a standard-setting text with one major exception – the need to provide education in line with the new information technologies and to provide for educational purposes access of prisoners to such technologies.

This pioneer work of giving practitioner feedback to CoE recommendations was greeted and the PC-CP welcomed the initiative of EuroPris to carry out surveys among their members regarding the implementation of the Council of Europe standards in the penitentiary area. In the meeting notes the PC-CP concludes:

"Such a comparative exercise is a precious source of information regarding the impact of these texts at national level and also helps to further promote them among the prison and probation services, professionals and decision makers. It also brings to the attention of the Council of Europe any problems with implementation or any need to update or replace these standards."

Notes:

EuroPris - The European Organisation of Prison and Correctional Services is a non-political, non-governmental organisation that was founded in 2011. Its main goal is to improve cooperation among European Prison Services and to enhance Public Safety and Security. (Refer to English Corner III in Českévězeňství)

CoE – The Council of Europe <https://www.coe.int/en/web/portal>

PC-CP – Working group of the Penological Council (a body of Council of Europe)

<https://www.coe.int/en/web/prison/council-for-penological-co-operation>

RECOMMENDATION No. R (89) 12 OF THE COMMITTEE OF MINISTERS TO MEMBER STATES
ON EDUCATION IN PRISON

<https://pjp-eu.coe.int/documents/3983922/6970334/CMRec+%2889%29+12+on+education+in+prison.pdf/9939f80e-77ee-491d-82f7-83e62566c872>

prisonereducation
giveadvice on
standard-setting
givepractitioner feedback

vzdělávání vězňů osob
udělit radu ohledně...
standardní, normy udávající
poskytnout zpětnou vazbu od personálu věznic

DOUG DRETKE PŘEDNÁŠEL V AKADEMII VS ČR

„Leader je někdo, kdo pomáhá zlepšit životy jiných lidí a systémů, ve kterých tito lidé žijí,“ řekl v pondělí 17. června 2019 se v Akademii VS ČR výkonný ředitel Institutu vězeňského managementu na Univerzitě Sama Houstona v Texasu Doug Dretke.

IVA PRUDLOVÁ

Doug Dretke pracoval v minulosti jako ředitel Oddělení vězeňství při Texaském odboru kriminální justice. Byl rovněž předsedou Asociace texaských nápravných zařízení. V současnosti je členem Rady ředitelů věznic Americké asociace nápravných zařízení a rovněž členem Komise pro profesionální certifikaci této organizace. Přednášky Douga Dretke, kterou zorganizovala Akademie VS ČR, se zúčastnilo téměř 70 manažerů a odborníků nejen z řad Vězeňské služby ČR, ale zastoupena byla také Probační a mediační služba ČR, ministerstvo spravedlnosti, neziskové organizace jako Podané ruce či Lighthouse, Mezinárodní vězeňské společenství Prison Fellowship nebo European Rescue Academy. Na základě bilaterální spolupráce přijeli také hosté ze Slovenska a z Lotyšska.

Přítomné přivítal na půdě Akademie VS ČR ředitel František Vlach. Úvodní slovo pronesl náměstek generálního ředitele pro vzdělávání a odborné zacházení Vrchní státní rada Simon Michailidis, který hovořil o spolupráci českých a texaských odborníků. Doug Dretke v první části pohovořil o Institutu vězeňského managementu na Univerzitě Sama Houstona. Představil různé vzdělávací programy a zastavil se u vzdělávání managementu věznic. Zmínil výměnné stáže pro vedoucí pracovníky a střední management v zahraničí a jejich význam pro vytváření prostoru pro networking a výměnu informací a zkušeností. Dále vysvětlil rozdíly mezi českým a americkým vězeňským systémem, který je oproti tomu českému mnohem komplikovanější. Porovnal také základní fakta týkající se texa-

ského vězeňství s počty odsouzených 145 000 a obviněných 70 000. Krátce se také zmínil o různých konceptech PPP, které fungují v deseti texaských věznicích. Poté se zaměřil na různé programy zacházení v texaských věznicích a jejich výsledky získané díky výzkumu. V této souvislosti zmínil největší problémy jako gangy ve věznicích, osoby s poruchami duševního zdraví, které tvoří třetinu vězeňské populace, či stárnoucí vězněné osoby a s tím spojené náklady na zdravotní péči. Pozastavil se rovněž u problematiky vězněných žen, jichž v posledních letech stále přibývá a jež v současnosti činí 10 % vězeňské populace. Ročně opouští texaské věznice 70 000 osob. Doug Dretke ocenil vynikající spolupráci s probační službou, s neziskovými nevládními organizacemi a dalšími 50 000 dobrovolníky při zkvalitňování reintegračních programů. Bohatá diskuse, která následovala, svědčila o velkém zaujetí účastníků. Akce se tak protáhla do pozdních odpoledních hodin. Na závěr přijal Doug Dretke medaili Akademie.

JAK PŘIJMOUT ZUZANA BRATOVÁ ZAHRANIČNÍ DELEGACI?

Ve Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno se počátkem dubna uskutečnil výjezdní seminář zdokonalovacího kurzu anglického jazyka. Podobné kurzy penitenciární angličtiny mají napomoci nám i našim kolegům, abychom svou práci ve vězeňství a náš vězeňský systém dokázali zahraničním hostům prezentovat co nejlépe.

U česky hovořících návštěv s jiným profesním pozadím lze snad spoléhat na to, že neznámé a v mnoha představách vzrušující prostředí věznice je snadné prezentovat. Aneb že cokoliv návštěvník uvidí a uslyší, mu bude připadat zajímavé. Sám exotický obsah je nosný. Při návštěvě zahraničních profesionálů zase lze předpokládat, že budou tolerantní k úrovni jazykových dovedností hostitelské organizace a porozumění bude možné na základě sdílení obdobné zkušenosti. Ani s jedním přístupem ovšem neobstojíme, má-li si návštěvník odnést představu o vězeňské službě jako profesionální organizaci na mezinárodní úrovni.

Jak se tedy dobře připravit na podobnou zkoušku? Výjezdní seminář k tomu je dokonalou příležitostí. Na kolegu z jiné věznice neuděláte dojem prostředím a tématem – to dobře zná. Zároveň ho neoslíníte povrchně nablýskanou prezentací bez obsahu – zná fakta. A pokud jde o kolegu z kurzu penitenciární angličtiny, nespokojí se s holými větami v lámané czenglish. Jde tedy o snad nejnáročnější publikum. Seminář v Brně se uskutečnil formou simulace zahraniční návštěvy se vším všudy. Bylo tedy třeba zajistit návštěvě ubytování, stravování (i s přihlédnutím ke speciálním požadavkům), prezentaci organizační jednotky, prohlídku věznice, zajistit hladký příjezd a odjezd... A to vše v anglickém jazyce. Aktivní tak musel být nejen hostitelský brněnský tým, ale i ostatní účastníci. Šlo již o několikáté setkání skupiny, takže se vytvořila přátelská atmosféra, ale zároveň se nevytratil společný cíl – zdokonalit se v angličtině a prezentačních dovednostech. Vzhledem k přizvání zástupkyň Probační a mediační služby ČR nešlo jen o pouhý náročný nácvik, ale

o skutečnou oficiální návštěvu. To podtrhl i ředitel organizační jednotky Dušan Gáč, který návštěvníky osobně uvítal. Ve svém úvodním slovu zdůraznil, že jazykové vzdělávání zaměstnanců pokládá za velmi důležité nejen pro příležitosti prezentací, ale i pro běžný výkon služby či práce.

Účastníci delegace i přes přátelské vztahy brněnským kolegům nic neusnadnili a dodrželi stanovený úkol – komunikovat výhradně v anglickém jazyce, a to i v běžné konverzaci, nejen při prezentaci a prohlídce. Kromě formálního jazyka tak všichni měli příležitost procvičit si i tzv. small talk, neformální zdvořilostní konverzaci.

Nácvik jako ve skutečnosti

Brněnský tým ve složení Dušan Raab (zástupce vedoucího oddě-

lení VV a VTOS), Zuzana Bratová (psycholožka) a Markéta Bendová (vychovatelka) dostal možnost vyzkoušet si prakticky všechny úkoly, které mohou průvodce zahraničního návštěvníka potkat: uvítání návštěvy, tlumočení služebním funkcionářům, prezentace, zvědavé dotazy, prohlídka věznice (se zvědavými dotazy a tlumočením), neformální konverzace.

Hostitelé se museli vyrovnat s dotazy téměř ze všech oblastí práce vězeňské služby, rozhodně nejen ze svého odborného zaměření, protože účastníci kurzu pracují na mnoha různých postech. Padaly tak otázky opravdu různé, od účinku donucovacích prostředků přes zajištění medicínských úkonů, péči o zaměstnance až po osobní motivaci pro práci ve vězení. Zkuste zvědavému cizinci vysvětlit, co s člověkem udělá použití taseru, ačkoli vy sami jste například psycholog a taser rozhodně není ve vaší kom-

Z reakcí účastníků:

petenci! Popište, jak je ve věznici zabezpečována laboratorní lékařská diagnostika, nejste-li lékař. Shrňte ve dvou větách srozumitelně specifika zabezpečovací detence, když víte, že postavení obdobných zařízení v různých vězeňských systémech vydá na dlouhé odborné články... Vyjádřete rychle, k čemu slouží bezdrogová zóna... A podobně. Hosté oproti tomu na vlastní kůži zažili, jak únavná může být exkurze z pozice návštěvníka, a mohou se tak ve vlastní praxi vyvarovat případných nedostatků – kdy začíná být informací příliš a delegace takzvaně vypíná, které části prohlídky vyvolávají zájem a které je naopak možno přeskóčit, jak důležité je dodržení časového harmonogramu a jak jej mohou narušovat zvědavé otázky...

Všichni tři kolegové, kteří nás věznici provázeli, byli výborně připraveni a velmi vstřícně odpovídali na naše otázky v průběhu celé exkurze. Uvedla ji přehledná prezentace Dušana Raaba doplněná komentářem Zuzany Bratové, následná prohlídka nám dokreslila práci vašich kolegů v praxi, včetně představení knihovny jedním z odsouzených. To vše v praktické angličtině, doplněné občerstvením, večerním společným posezením i milým dárkem. Pro mne z probační a mediační služby z projektu Křehká šance II to byla skvělá příležitost pro získání nových informací o fungování vaší věznice včetně detence, procvičení odborné angličtiny, příležitost k navázání nových pracovních vztahů a setkání s milými a zkušenými kolegy, kteří jsou ve vaší věznici skvěle sehnáním pracovním týmem. Velmi vám za tuto možnost děkuji a budu se těšit na další spolupráci.

Tereza Řeháková, komisařka Komise pro podmíněné propuštění, realizace programu Rozvoj restorativní praxe, projekt Křehká šance II, Probační a mediační služba

Především děkuji, že nám pan ředitel umožnil prohlídku věznice v takovém rozsahu. Organizace byla přímo ukázková. Kolegům z Brna děkuji za milé přijetí i v mimopracovní době a za jejich profesionální provedení věznici. Mají můj hluboký obdiv za to, že skvěle a v mém případě trpělivě reagovali a odpovídali na otázky. Ivě Prudlové skládám poklonu za její neúnavnou činnost a nezlomné nasazení. Byl to pro mě opravdu velký zážitek a ještě jednou děkuji.

Jana Königová, zástupce ředitele Věznice Rýnovice

Děkuji za možnost navštívit Vazební věznici Brno a vážím si vstřícnosti pana ředitele a jeho zaměstnanců, jejichž profesionální nasazení a pozitivní energie byla přítomna po celou dobu naší návštěvy. Zažít exkurzi v angličtině na vlastní kůži je pro mne další cennou zkušeností, kterou využiji v rámci své profese. Měla jsem možnost vidět skvěle sehnání tým, který se zcela jistě podílí na zlepšování kréda vazební věznice a dává do své práce kromě svých výborných profesních a jazykových znalostí i své srdce. Překvapilo mne velice příjemné prostředí administrativní části vazební věznice, ve věznici pak bylo čisto, pořádek, klid, což svědčí o dobré organizaci. Velice pozitivně oceňuji jazykové kurzy, které organizujete ve věznici pro zaměstnance.

Radka Šmucrová, právnička a tisková mluvčí, VV Liberec

NÁSTUPNÍ KURZ PRO DOBROVOLNÍKY VDP

PAVEL ZVOLÁNEK

Šestnáct zájemců o práci ve věznici se připravovalo ve čtvrtek 28. února na celodenním nástupním kurzu porozumět odsouzeným a také chodu zařízení. Na kurzu v Zotavovně Vězeňské služby (VS) ČR v Praze, který každoročně organizuje Vězeňská duchovenská péče (VDP), přednášeli vedoucí výkonu vazby a trestu Pavel Horák, hlavní kaplan VS Pavel Kočnar, psycholožka Soňa Haluzová, vedoucí psycholog Václav Jiříčka a zakladatel VDP Bohdan Pivoňka. Do kurzu se letos mohli přihlásit nejen členové VDP, ale také dobrovolníci pověřeni svými církvemi a začínající kaplan.

Kurz se konal v nově zrekonstruované velké zasedací místnosti. Účastníci obdrželi certifikáty a předseda VDP Pavel Zvolánek poděkoval vězeňské službě za prostory poskytnuté pro konání kurzu, přednášejícím za podnětná a přínosná témata, ostatním pak za pěknou atmosféru

po celý den. „Vrátil jsem se domů úplně nabitý novými vědomostmi. Přednášky mě motivovaly do další práce s vězni,“ zhodnotil kurz po jeho skončení jeden z účastníků,

začínající kaplan ve vazební věznici Liberec Michal Čančík. Na závěr všechny pozval Pavel Zvolánek na další vzdělávací aktivity, které VDP v průběhu celého roku připravuje.

OSLAVY 200. VÝROČÍ NAROZENÍ FRANTIŠKA JOSEFA ŘEZÁČE

PAVEL KOČNAR

V letošním roce si připomínáme jedno velmi významné výročí. 8. ledna 1819, tedy před 200 lety, se narodil František Josef Řezáč - katolický kněz, pedagog, politik, vězeňský kaplan a především velký reformátor rakouskouherského vězeňství. Tak významné výročí je ojedinělou příležitostí připomenout si nadčasové myšlenky tohoto myslitele a přitom se zamyslet nad tím, jak se tyto myšlenky daří přenášet do současných podmínek zacházení s vězni v českých věznicích.

Vězeňská duchovní služba a Vězeňská duchovenská péče se proto rozhodly věnovat postavě F. J. Řezáče celoroční pozornost a zakomponovat jeho odkaz vhodným způsobem do akcí, které každoročně společně pořádají. První takovou příležitostí byl květ-

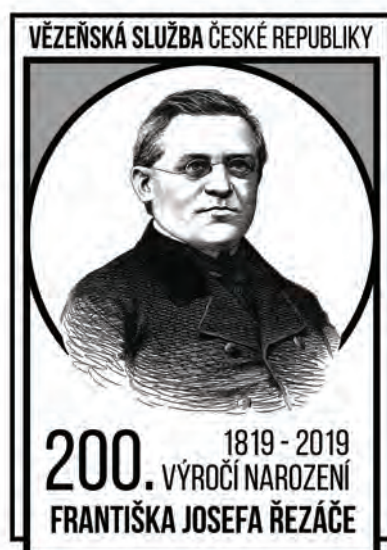
nový dvoudenní mezioborový seminář na téma Restorativní justice, ozvěny myšlenek Františka Josefa Řezáče, který se konal v Akademii Vězeňské služby ve Stráži pod Ralskem. Účastníci z řad kaplanů, dobrovolníků a odborných zaměstnanců vězeňské služby si po úvodních

slozech hlavního kaplana a jeho zástupce vyslechli odborné příspěvky, které přednesli Petra Masopust Šachová z Univerzity Palackého v Olomouci a vedoucí psycholog Vězeňské služby ČR Václav Jiříčka. Druhý den byl věnován především práci ve skupinách. Inspirativním

základem pro tyto neformální otevřené rozhovory byly pro tuto příležitost speciálně vybrané teze z Řezáčova spisu Vězeňství v posavadních způsobech svých s návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců. Uvádím jeden příklad za všechny: „...ani vězeň člověkem – údem státním býti nepřestává... jej polepšiti a pro obec zachovati neposlední povinností zůstává“ vedl diskutující k zamyšlení nad faktem, že vězeň nyní i po propuštění zůstává členem lidské pospolitosti, tedy i naší společnosti.

Dny lidí dobré vůle

Druhou příležitostí se stala tradiční každoroční prezentace duchovní služby a péče v rámci velehradských slavností Dnů lidí dobré vůle. V reprezentativních prostorách velehradského Stojanova gymnázia

se 4. července odpoledne v předvečer státního svátku Cyrila a Metoděje uskutečnila vernisáž výstavy o životě a díle F. J. Řezáče. S laskavým svolením ředitele Akademie VS Františka Vlacha a pod odborným dohledem vedoucího Kabinetu dokumentace a historie VS Aleše Kýry jsme pro tuto příležitost využili výstavní panely s dobovými fotografiemi a texty o F. J. Řezáčovi zapůjčené z depositáře AVS. Známost o této osobnosti tak překročila pomyslné hranice vězeňské služby a prostřednictvím velehradských poutníků vešla do povědomí širší veřejnosti.

Už nyní se můžeme těšit na vyvrcholení oslav 200. výročí narození F. J. Řezáče v Zrcadlové kapli Národní knihovny v Praze, kde se uskuteční konference „Odkaz F. J. Řezáče a jeho vliv na české vězeňství“. Konferenci připravuje Vězeňská služba ČR v úzké spolupráci s Vězeňskou duchovenskou péčí.

VĚZEŇSKÁ DUCHOVENSKÁ PÉČE ZVOLILA NOVÉ VEDENÍ SPOLKU

PAVEL ZVOLÁNEK

Za pětadvacet let existence Vězeňské duchovenské péče (VDP) se na postu předsedy vystřídal pouze tři lidé – zakladatel Bohdan Pivoňka, čtyřikrát zvolená Renata Balcarová a od čtvrtka 4. dubna v tajném hlasování podruhé zvolený Pavel Zvolánek z církve adventistů (CASD). Stalo se tak na členské schůzi spolku, která se konala ve farním domě Camino v Petrovích a které se zúčastnilo bezmála 70 dobrovolníků a kaplanů.

Volební období je čtyřleté. Zatímco předseda zůstal stejný, částečně se obměnil volbou výkonný výbor. Novými členy výboru se stali Daniel Pfann z církve evangelické (ČCE), Kristýna Čobanová z církve katolické (ŘKC) a z církve bratrské Martin Škoda (CB). Zbýlími členy výkonného výboru zůstali společně s předsedou v dalším volebním období Miloš František Převrátil a Otto Broch (ŘKC) a hlavní kaplan VS Pavel Kočnar (ČCE).

Pracovní části členské schůze předcházelo v přilehlém kostele svatého Jakuba st. zamyšlení z Bible, které vedla evangelická farářka a kaplanka z Pankráce Simona Tesařová, a také hudební vystoupení Bohdana Pivoňky preludováním na kostelní varhany. Dříve než členové VDP volili vedení spolku, vyslechli si zprávy předsedy Pavla Zvolánka, tajemníka Blažeje Pelána a účetního Petra Kafky.

Poděkování dobrovolníkům

Velkou část zprávy předsedy tvořilo poděkování všem dobrovolníkům, kteří ve svém volném čase navštěvují odsouzené ve věznicích. V pracovní části zprávy se předseda zabýval průběžnou činností spolku v roce 2018, kde zdůraznil radost z přijetí dalších pěti nových členů do VDP či z předávání motivačních vánočních balíčků studujícím odsouzeným v devíti věznicích v rámci Školských vzdělávacích středisek. Ve druhé části připomněl loňské dvacetileté výročí kaplanů, tedy Vězeňské duchovní služby, při jehož příležitosti došlo k vydání katalogu Ze tmy ke světu s fotkami z vězeňského prostředí od věhlasného fotografa Jindřicha Štreita. Oslava výročí se konala na Dnech dobré vůle na Velehradě, kde byli někteří kaplani i dobrovolníci oce-

nění Vězeňskou službou ČR. Mimořádně zajímavou zkušeností bylo přijetí pozvání senátora, předsedy sociálního a zdravotního výboru senátu Lumíra Kantora, do Senátu ČR. Obsahem třetí části zprávy byla spolupráce s organizací Prak, která se zabývá prevencí kriminality a péčí o propuštěné vězně. „V průběhu minulých několika měsíců jsme s ředitelkou Praku Evou Carbolovou a členkou VDP Kristýnou Čobanovou začali v městských částech v Praze a také na Magistrátu města Prahy zjišťovat možnosti získání sociálního startovacího bytu u pro klienty, kteří vyšli z výkonu trestu a u kterých je předpoklad, že využijí příležitost nového začátku,“ informoval přítomné předseda. Pomoc propuštěným byla i jednou z výzev ve čtvrté části zprávy pro následující volební období, ale také pokračováním v dlouhodobých výchovných a vzdělávacích aktivitách ve spolupráci s Vězeňskou službou ČR.

„Děkuji za vaši podporu, ale i kritické připomínky, za společnou ekumenickou spolupráci, která mne ve službě inspiruje a povzbuzuje. Velmi si toho vážím. Naše služba je závislá na Boží pomoci a Hospodino-
vě požehnání,“ řekl v závěru Pavel Zvolánek.

Tajemník Blažej Pelán stručně představil uplynulou činnost spolku. Jeho celá rozsáhlejší zpráva byla součástí materiálů, které obdrželi všichni zúčastnění v písemné podobě. Účetní Petr Kafka představil v prezentaci přítomným hospodaření spolku nejen v roce 2018, ale i v celém volebním období, kdy došlo díky členským příspěvkům a úspěšným grantům, zejména podporou Nadací ČEZ a spolku ASI, k nárůstu finančních prostředků. Díky němu se mohla nakoupit literatura, ale také se například mohlo materiálně pomoci i rodinám odsouzených.

Členové VDP pověřili vedení spolku, aby se zabývalo vydáním nového vězeňského zpěvníku. Přímou ze schůze si mohli odvézt literaturu z různých nakladatelství jako Česká biblická společnost, Karmelitánské nakladatelství, Paulínky, Advent a další. Knihy slouží dobrovolníkům a kaplanům pro jejich službu odsouzeným a obviněným v 35 českých věznicích.

Členskou schůzí, která byla ukončena závěrečnou modlitbou bývalého předsedy Ekumenické rady církví a synodního seniora ČCE, současného dobrovolníka ve věznici Praha-Pankrác, Joela Rumla, provázal místopředseda Otto Broch.

MEZI KATRY

MALÝ LETNÍ HUDEBNÍ FESTIVAL VE VĚZNICI PLZEŇ

BLAŽEJ PELÁN

V neděli 14. července se pod širým nebem na vězeňském dvoře 1/7 konal bigbeatový rockový festival. Pro stovku odsouzených zahrály dvě plzeňské rockové skupiny: Safe-natPaneacha Povodí Ohře. Program skýtal strhující hudební zážitek. Navazoval na dubnový koncert kladenské alternativní skupiny Zrní, která vlastně tematicky zasela pro tento festival... Podobně jako se v textech kapely Zrní odrážely hodnoty hlásané Václavem Havlem, nyní i Safe-natPaneach svůj undergroundový hard rock stavěl výhradně na textech básníků - bývalých disidentů, zejména Martina „Magora“ Jirouse. Jirous svoje nejpůsobivější básně napsal ve valdických kartouzách v době totality. Zračí se v nich jisté pokání a touha po spravedlnosti a svobodě. Povodí Ohře syrovým jazykem vykreslovalo život ve společnosti postižené nejružnějšími sociálními problémy a dozvuky totali-

ty. Nabízelo východiska apelem na zodpovědnost, osobní pravdivost, víru v Boha... Jednotlivým textovým momentem obou hudebních formací byla naděje na pozitivní změnu a dobrý život.

Odpolední program (za velkých ovací publika) zpestřilo i krátké vystoupení vězeňské kapely Těleso, složené ze čtyř odsouzených ze specializovaného oddílu Toxi. Zahráli tři punkové songy, z toho jeden vlastní. Součástí festivalu byla i dopolední bohoslužba s hostem - pozvání přijal Pavel Turek z týdeníku Respekt.

Z nadšených reakcí bylo patrné, že kulturní festivalové dění vyšlo s užitkem. Hudba generovala emoce, které jsou leckdy motorem pro etický posun. Někteří posluchači tak mohli popojít výchovně i duchovně. Festival zároveň připomněl a oslavil 30leté výročí sametové revoluce.

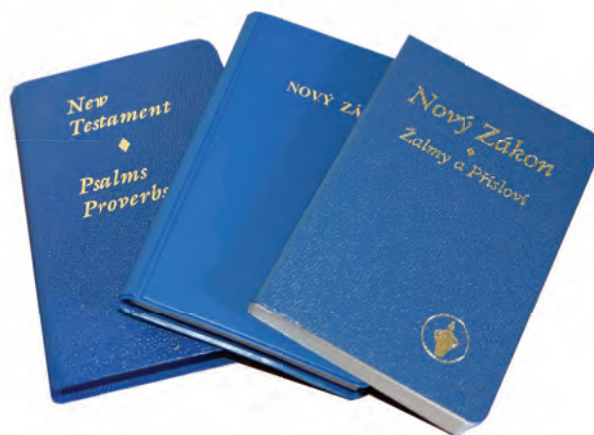

BIBLE

JAROSLAV BAJER VE VĚZENÍ

Po desetiletích totality, kdy byla vězněným osobám upírána jejich náboženská práva, se s novým příchodem pastoračních pracovníků začala do věznic v naší zemi dostávat Kniha knih, Bible. Pro všechny křesťany základní opora, živé Boží slovo. V několika příštích vydáních Českého vězeňství chceme nabídnout pár pohledů do historie i současnosti různých vydání, vydavatelů, distributorů a uživatelů. Nejprve se seznámíme s Mezinárodním svazem Gedeonů a Bible Gedeonky.

MILOŠ FRANTIŠEK PŘEVŘÁTIL

Co je Gedeonka

Bible nemá ruce nohy, proto ji do věznic nosí Gedeoni.

Kdo jsou Gedeoni?

Bible je nejrozšířenější a nejčtenější knihou v dějinách lidstva. Ať už jde o filosofii, literaturu, výtvarné umění, hudbu, architekturu, právo či politiku, naše civilizace dosud zjevně či skrytě čerpá z biblického poselství. Znáť postavy, příběhy a výroky této Knihy patří bezesporu k základům vzdělanosti každého člověka. Bible vypráví příběhy obyčejných lidí napříč dějinami, jejichž osud zasáhlo Boží zjevení, zkušenost s Bohem samotým. Bible, i když se skládá z několika desítek knih Starého a Nového zákona z různých historických období, podává ucelené poselství lidstvu a objasňuje smysl jeho existence.

Bible nás však také varuje před nesprávnými cestami a před rozhodnutími, kterými bychom ublížili sobě či druhým. Bible je jedinečná kniha, neboť nám ukazuje cestu k Bohu a dává návod, jak s ním navázat celoživotní vztah. Mistr Jan Hus, Jan Ámos Komenský, Bohuslav Balbín a mnozí další v naší národní historii pečovali o mateřský jazyk. Vylepšovali a utvářeli jej, aby zvěst o Ježíši Kristu mohla být přístupná pro každého. Dnes rozdávají tištěnou Bibli členové organizace Gedeoni (The Gideons) téměř po celém světě.

Také v ČR působí Mezinárodní svaz Gedeonů, který je mezidenomináčním společenstvím křesťanů. Jedná se o neziskovou organizaci, která byla založena v roce 1899 v USA. Naši členové distribuují Bibli ve 200 zemích po celém světě. Většina Gedeonů slouží dobrovolně a bezplatně v místech, kde žijí a v nejbližším okolí. Raritou, která nemá obdoby v oboru tištěných publikací, je dosažení mety vytištěných a distribuovaných dvou miliard publikací Bi-

ble nebo Nového zákona s knihou Žalmů a Přísloví - v květnu roku 2015.

Audio Bible MP3 ke stažení zdarma, legálně

Od samého počátku působení Gedeonů v ČR byl tištěn Ekumenický překlad. V současné době se začíná tisknout překlad Bible 21. Zajímavý je i fakt, že Bibli 21 je možné pro vlastní potřebu stáhnout jako audio knihu do mobilu, tabletu, počítače zdarma a legálně přímo z autorského webu <http://www.bible21.cz/kestazeni/audio>. Tuto MP3 verzi B21 nabízíme jako zajímavost studentům během rozdávání na středních školách. Věříme, že možnost legálního stažení audioverze Bible 21 je vhodným obohacením nabídky tištěné Bible. Gedeonská Bible - mobilní aplikace zdarma - „Gideon Bible app“, je ke stažení na adrese <http://gideons.bible.is>

Bible nemá ruce ani nohy

Bible je svědectvím o Bohu. Protože ale Bible nemá ruce a nohy, nosí ji Gedeoni a bezplatně distribuují na různá místa ve společnosti: - hotely, penziony a ubytovací zařízení - školy, university, koleje, menzy, nemocnice, léčebny, ordinace, centra pomoci, utečenecké tábory, vězení, policie, hasiči, armáda a státní instituce. Bible a Nové zákony se tisknou a posílají do ČR díky štědré podpoře jednotlivých křesťanů, církví, podnikatelů a samot-

ných Gedeonů z celého světa, kterým šíření Božího slova leží na srdci. V poslední době roste i počet dárců v ČR. V současné době lidé, kteří mají o křesťanství mlhavé ponětí, se v důsledku příchodu islámu do Evropy odvolávají na Bibli a to i přesto, že ji často ani nečetli. Mluvíme zde hlavně o postkomunistických státech, kde Bible není často známa ani jako literární klenot. Na základě uvedeného je návrat k Bibli pro lidi nejen z náboženských, ale i kulturně-historických důvodů prospěšný.

Pokud budete chtít nahlédnout oficiální stránky Gedeonů, jsou zde: www.gideons.org, www.gedeoni.cz.

Přidáváme osobní zkušenost s Bibli Gedeonkou v rapovém rytmu:

BIBLE

Poprvé ve vězení do rukou jsem ji dostal,
neměl jsem papírky stránky trhal
řekl jsem o ní: dobré papírky, dobré ke kouření,
žádné Boží zázraky.
Opět jsem se k ní vrátil, četl každý list,
z rukou jsem ji smetl, nechť takto žít.
Po třetí to bylo opět ve vězení,
Boží slovo zaselo ve mne své zrní.
Když jsem ji četl po čtvrté, zrní začalo růst
záhy nato kvete, klečím, držím půst.
Když jsem ji začal číst po páté, tak už bez ní nechci dále být,
poznal jsem Spasitele jménem Ježíš Krist.
Bible je Kniha knih o člověku a Bohu,
když u nás padá sníh, tak v Betlémě ve chlévu
narodil se člověk jménem Ježíš Krist,
lidský mozek to ale nemůže pochopit.
Že to nebyl jen člověk, ale samotný Bůh,
který sestoupil na tento svět,
aby skrze svá ústa ustanovil přikázání nové a větší:
miluj Boha a bližní mysli, silou i duší.
Bible je Kniha knih, která ti řekne,
jak se vyvarovat chyb a neskončit v pekle.
Je to kniha, kterou napsal samotný Bůh,
skrze ruce lidí a proroků.
Když jsem ji četl, myslím jsem, že se mění,
trochu jsem se spletl, bylo to mé svědomí,
které se měnilo v mé zanedbávané bedně,
mé ucho neslyšelo, oči pořád ve tmě.
Bible skrze Ducha udělala zázrak,
já se vrátil z lochu a auta dále nekrad.
Rozum to nechápe, co se to ve mně děje,
že tělo už nekrade a raději miluje.
Přátele i nepřátele, blízké i cizí,
známé i neznámé, zkrátka všechny lidi.
Když toužíš po změně, tak ji začni číst,
ona ti jako mně řekne, kdo je KRIST!

D.C.

FOTBALOVÝ TURNAJ VĚZEŇSKÝCH SLUŽEB V4

ZBYNĚK OPRCHAL

Ve dnech 4. až 7. června se ve slovenské Dubnici nad Váhom uskutečnil první ročník fotbalového turnaje zemí V4. Turnaj zahájily hymny všech zúčastněných zemí a poté si vzal úvodní slovo generální ředitel ZV JS Milan Ivan, který mimo jiné ve svém projevu připomněl tragickou událost českého vězeňství, kdy při výkonu služby zahynul příslušník a fotbalový reprezentant VS ČR Filip Suchý, a minutou ticha byla uctěna jeho památka. Český tým uctil památku svého spoluhráče a kamaráda také tím, že celý turnaj hráči odehráli se smuteční páskou na drese.

Čestnými hosty při slavnostním ceremoniálu byli za Českou republiku náměstek generálního ředitele pro vzdělávání a odborné zacházení Simon Michalidis, za Polskou republiku generální ředitel Vězeňské služby Polské republiky Jacek Kitliński a za Maďarsko náměstkyně generálního ředitele Vězeňské služby Maďarska Szilvia Góra-Bernácki. Po oficiálním ceremoniálu se výpravy všech zúčastněných zemí přesunuly do zotavovny ZV JS SR v Omšeni u Trenčianských Teplic, kde bylo zajištěno pro hráče a realizační týmy velmi kvalitní zázemí.

V prvním klání se střetl domácí slovenský tým s Maďarskou republikou a potvrdil roli favorita, když vyhrál v poměru 6:1. V druhém utkání proti sobě nastoupili čeští a polští fotbalisté a opakovalo se tak loňské finá-

le z Moldavského mistrovství Evropy vězeňských služeb. Zápas byl od první minuty velmi vyrovnaný a nabízel spousty pěkných fotbalových momentů na obou stranách. První branka padla až v samém závěru střetnutí, kdy za český tým vstřelil branku Patrik Janošík, vítězství pro český tým pak pečtil druhou brankou zápasu Petr Dragon. Závěrečná část turnaje nabídla zápas o 3. místo, když Polská republika jasným výsledkem 10:1 porazila Maďarskou republiku. Finálové střetnutí nabídlo česko – slovenský souboj a již od začátku bylo zřejmé, že oba týmy jsou velmi kvalitní nejen z hlediska fyzické přípravy, ale i v oblasti herní taktiky. Motivace domácích hráčů k vítězství byla hlavně v druhém poločase téměř hmatatelná. O napínavé momenty nebyla v zápase nouze a oba týmy měly několik slibných pří-

ležitostí ke vstřelení branky. Rozhodující moment však přišel až v poslední minutě, kdy kapitán českého týmu Roman Vejvoda překonal slovenského brankáře a svojí přesnou hlavičkou tak poslal svůj tým do vedení. Slovenský tým i přes veškerou snahu již branku nevstřelil, ale naopak ve třetí minutě nastavení ještě inkasoval jednu branku, kterou vstřelil Václav Sklenář. Český reprezentační tým VS ČR jako první v historii vyhrál turnaj vězeňských služeb zemí V4, nejlepším brankářem byl oceněn František Baláž.

Cesta za úspěchem nebyla jednoduchá, ale všichni hráči i realizační tým přistupovali ke svým povinnostem profesionálně, disciplinovaně a s plným nasazením. Na základě těchto atributů slavil český tým další úspěch a vzorně tak reprezentoval Vězeňskou službu ČR v zahraničí, což ocenili všichni soupeři i významní funkcionáři. Nezbytným předpokladem k úspěchu byla podpora generálního ředitelství VS ČR, bez které by se tato akce nemohla uskutečnit. Poděkování za vzornou reprezentaci patří všem hráčům a členům realizačního týmu. Kompletní sestava reprezentace: vedoucí týmu - Dušan Gáč, hrající trenér Zbyněk Oprchal (Brno), hráči - Martin Šalamoun (Jiřice), Jan Vítámvás, Daniel Barcal, Matěj Černý, Vojtěch Kocman (Brno), Leoš Švancer (Heřmanice), Petr Dragon, Roman Vejvoda (Mírov), František Baláž (Odolov), Tomáš Mazouch, Petr Rajnoha, Roman Vitásek (Olomouc), Václav Sklenář (Plzeň), Lukáš Hrazdílek (Znojmo), Patrik Janošík, Tomáš Janošík, Vojtěch Kubík, Jan Pavlica (Všehrady), fyzioterapeut - Milan Kos (Brno), řidič - Karel Fiala (Pankrác).

VÍCE NEŽ PĚT STOVEK ZÁVODNÍKŮ BĚŽELO SE ŽLUTOU STUŽKOU

Letošního ročníku tradičního Běhu se žlutou stužkou se v úterý na pražském Výstavišti zúčastnilo 552 běžců rozdělených do 138 štafet. Běh se žlutou stužkou (Yellow Ribbon Run) se v České republice koná již počtvrté a jeho cílem je změnit pohled veřejnosti na lidi s trestní minulostí a napomoci jejich začlenění do běžného života. Letošního závodu se zúčastnilo 45 vězňů z 27 věznic, pět bývalých vězňů a 173 zaměstnanců Vězeňské služby ČR, včetně dvou náměstků generálního ředitele.

Běhu se žlutou stužkou se rok od roku účastní více a více běžců. V roce 2018 to bylo 340 závodníků a rok předtím 268. Letošního ročníku Běhu se žlutou stužkou se zúčastnili také běžci z partnerských zahraničních služeb včetně Slovenska, Rumunska, USA či Singapuru, kde tato tradice vznikla. Pro závodníky i návštěvníky byl na Výstavišti připraven pestrý program a uspořádána expozice věnovaná příběhům vězňů, kteří se do projektu zapojili. Atmosféru před závodem vyplňovala vězeňská kapela z Věznice Kuřim Wsedě s bubeníkem – hercem Petrem Čtvrtníčkem.

KONFERENCE K 200. VÝROČÍ NAROZENÍ FRANTIŠKA JOSEFA ŘEZÁČE

Letošní rok si Vězeňská služba ČR připomíná 200. výročí narození a současně 140. výročí úmrtí reformátora a zakladatele moderních vězeňských metod Františka Josefa Řezáče. Vězeňská služba České republiky ve spolupráci s Vězeňskou duchovenskou péčí, pořádá k této významné události konferenci „Odkaz F. J. Řezáče a jeho vliv na české vězeňství“, která se uskuteční v Zrcadlové kapli Národní knihovny. Konference bude zaměřená nejen na dílo F. J. Řezáče a jeho dobu, ale také na uplatňování moderních metod zacházení s vězni v současnosti. Vězeňská služba ČR dále připravuje limitovanou příležitostnou ražbu plakety s portrétem Františka Josefa Řezáče a pietní akt u Řezáčova hrobu na pražských Olšanských hřbitovech.

František Josef Řezáč (1819 – 1879) byl katolickým knězem, ale zároveň zaníceným pedagogem se silným sociálním a vlasteneckým cítěním, které ho později přivedlo i do politického života. Zločinnost považoval za společenské zlo, které je nutno překonávat šířením dobra. Tyto filosofické kategorie však nezůstaly v jeho díle prázdnými pojmy. Obdobně jako jeho předchůdce J. A. Komenský spatřoval prosazování dobra v nápravě lidské společnosti cestou vzdělávání a mravní výchovy jednotlivce. Snažil se vtisknout vězeňství pedagogický rozměr s důrazem na uplatňování didaktických a etických principů při zacházení s vězni.

(Dr. Aleš Kýr)

DNY NATO 2019

Navštivte i letos expozici Vězeňské služby České republiky na mezinárodní přehlídce ozbrojených sil Dny NATO 2019, které se uskuteční od 21. do 22. září 2019 na letišti v Ostravě Mošnově.

Vězeňská služba ČR se představí tradiční dynamickou ukázkou operativně eskortní skupiny, o kterou je mezi diváky vždy velký zájem. V expozici budou k vidění historické uniformy, donucovací prostředky, rekonstrukce historické vězeňské cely a další zajímavosti.

